

XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

68. заседание

Вторникъ, 18 мартъ 1941 г.

(Открито въ 16 ч. 40 м.)

Председателствувалъ председателятъ Никола Логофетовъ. Секретари: Атанасъ Цвѣтковъ и Александъръ Загоровъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		2. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за насърчение на градинарството (Второ четене)	1727
Отпуски	1717	Говорили: П. Марковъ	1723
Питане	1717	М-ръ Д. Кушевъ	1728
Предложения	1717	3. За овощарството (Второ четене)	1730
Законопроекти	1717	Говорилъ: М-ръ Д. Кушевъ	1735
По дневния редъ:		4. За измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица (Първо четене — разискване)	1737
Законопроекти: 1. За измѣнение и допълнение на закона за вината, спиртнитѣ напитки и оцета (Първо четене)	1717	Говорилъ: К. Божиловъ	1738
Говорили: Б. Алексиевъ	1720	Дневенъ редъ за следващото заседание	1745
А. Радоловъ	1723		
М-ръ Д. Кушевъ	1726		

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Има нуждния брой народни представители. Отварямъ заседанието.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Аврамъ Гачевъ, Ангелъ Вълчевъ, Борисъ Кисовъ, д-ръ Василъ Георгиевъ, Георги Димитровъ, Георги Михайловъ, Георги Чалбуровъ, Георги Миковъ, Димитъръ Сараджовъ, Димитъръ Тодоровъ, Дончо Узуновъ, Иванъ Керемидчиевъ, Киро Арnaudовъ, д-ръ Любенъ Дюгмеджиевъ, Маринъ Вълчевъ, Матю Ивановъ, Никола Василевъ, Никола Джанковъ, д-ръ Николай Николаевъ, Светославъ Славовъ, Симеонъ Симеоновъ, Стефанъ Багриловъ, Стоянъ Димовъ, Тодоръ Поляковъ и Филипъ Махмудиевъ)

Съобщения.

Разрешенъ е отпускъ на следнитѣ г-да народни представители:

Филипъ Махмудиевъ — 1 день;
Петъръ Марковъ — 1 день;
Д-ръ Любенъ Дюгмеджиевъ — 1 день;
Иванъ Керемидчиевъ — 1 день;
Дѣлчо Тодоровъ — 2 дена;
Георги Рашковъ — 2 дена;
Никола Джанковъ — 2 дена;
Тодоръ Поляковъ — 2 дена, и
Никола Василевъ — 3 дни.

Народниятъ представителъ г-нъ Стефанъ Багриловъ, който се е ползувалъ съ 20 дни отпускъ, иска да му се разрешатъ още 5 дни отпускъ. Необходимо е вашето съгласие. Които приематъ да се разреши отпускъ на народния представителъ Стефанъ Багриловъ отъ 18 мартъ до 22 мартъ включително, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Постѣпило е питане до г-на министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти отъ народния представителъ Илия Славковъ относно закупуването на тютюни отъ Българската замедѣлска и кооперативна банка отъ реколта 1940 г.

Ще се изпрати на г-на министра.

Постѣпили сѣ:

Отъ Министерството на финанситѣ — предложение за разрешаване временния износъ на 5.000 кгр. стара медь.

Отъ същото министерство — предложение за одобрение решенията на прощатарната комисия, взети въ заседанието ѝ на 13 мартъ 1941 г., протоколъ № 17.

Отъ същото министерство — предложение за одобрение XXIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 24 февруарий 1941 г., протоколъ № 33.

Отъ Министерството на търговията, промишлеността и труда — законопроектъ за отстъпване отъ държавата на с. Столѣтово, Божидарска община, Карловско, държавната минерална баня и изворъ, находящи се въ землището на с. Столѣтово, Карловско.

Отъ Министерството на войната — законопроектъ за допълнение на военно-сѣдебния законъ.

Отъ Министерството на народното просвѣщение — законопроектъ за наименованията съ народностно и обществено значение.

Всички тия предложения и законопроекти ще се раздадатъ на г-да народнитѣ представители.

Минаваме на точка първа отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за вината, спиртнитѣ напитки и оцета.

Моля да се съгласите да се прочетатъ само мотивитѣ, безъ законопроекта. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го прочете.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за вината, спиртнитѣ напитки и оцета.

Г-да народни представители! Лозарството у насъ е насочено предимно къмъ производството на винени грозда. Около 85% отъ произведеното грозде произхожда отъ винени сортове. Къмъ 30% отъ него се консумира въ прѣсно състояние, или подъ форма на консервирано грозде и гроздовъ сокъ, а останалото количество грозде, въ размѣръ 70% отъ всичкото винено грозде, се преработва въ вино. Поради това, благоприятниятъ за лозарското сто-

панство пласментът на виното ще определя и занаятът развъждане на рентабилност на лозовата култура и на благосъстоянието на лозарите у насъ.

Ето защо първото грижи за създаване стабилност на лозарството, което представлява един капитал надъ 7 милиарда лева и ангажира ежегдно към 20 милиарда надници, трябва да се насочат към:

1) подобряването на условията за преработка на гроздето въ вино и

2) създаване условия за изгоден за производителят пласмент на виното.

Прокараният през 1932 г. специален закон за вината, спиртните напитки и оцета („Държавен вестник“, брой 63, от 22 юни 1932 г.), като първи опит въ това отношение у насъ, е бил съпроводен от непълноти, установени въ 8-годишното му приложение. От друга страна, някои негови постановления, поради промяните се условия, сж остарели и следва да се съобразят съ новите изисквания и нужди, на което иде да отговори настоящият законопроект.

Измъненята и допълненята, които сж предвидени въ §§ отъ 1 до 29, сж направени съ огледъ да се подобри производството на виното, гроздовия сокъ и други винени продукти, да се заздрави и увеличи пласментът имъ, като се отстрани продажбата на дококачественитъ, болнитъ, фалшифициранитъ и имитираниитъ винени продукти, които разстройватъ пазара.

Изхождайки отъ схващането, че недостатъците на днешната организация на винопроизводството могат да се отстранят само чрезъ едно съсредоточаване на производството въ достатъчно голъми, удобни и съ условия за въвеждане на по-съвършена винарска техника изби, при които производственитъ разходи на полученото вино да бъдатъ значително по-малки и качеството му много по-добро, законопроектътъ (§ 33) възприема по начало кооперативния строежъ на винарски изби, като най-пригоденъ за нашитъ условия, безъ да се пречи и на частната инициатива да се прояви въ това направление. Построяването на винарскитъ изби ще става по специална наредба за безлихвено кредитиране отъ Българската земеделска и кооперативна банка.

Въ § 34 на законопроекта се предвижда освобождаването на машинитъ и бутилкитъ, необходими за приготвянето на бутилково вино, отъ вносно мито и други такси и бери. Съ това се цели да се увеличи производството на вино въ бутилки у насъ, което е останало много назадъ въ сравнение съ другитъ лозарски страни, главно поради липсата на доброкачествени и евтини бутилки на нашия пазаръ. А известно е, че бутилковото производство гарантира качеството, произхода и възрастта на вината. То ще насърчи у насъ и производството на вината отъ прочутитъ качествени райони. Освенъ това, евтинитъ бутилки ще дадатъ възможностъ да се увеличи консумацията на вината отъ обикновенъ произходъ, поради удобствата, които бутилкитъ представляватъ за пренасяне на вино въ малки количества. При това разрешаването на безмитния вносъ на специално маркирани бутилки за винарски цели няма съ нищо да увреди на фиска, тъй като, при днешнитъ високи цени на бутилкитъ, тяхното употребление въ винарството е твърде ограничено.

Останалитъ измънения и допълнения, предвидени въ последващитъ параграфи, иматъ за целъ да улеснятъ контрола, както върху производството, така и върху търговията съ вина и винени продукти, да отстранятъ случайно допустнати непълноти и да уредятъ въпроса за наказанията по нарушения на закона за вината, спиртнитъ напитки и оцета.

Въпроснитъ измънения и допълнения ще подобратъ значително самия законъ, което неминуемо ще се отрази най-благоприятно и върху лозарското ни стопанство.

Гр. София, 1941 г.

Министъръ на земеделието и държавнитъ имоти:
Д. Кушевъ“

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за измънение и допълнение на закона за вината, спиртнитъ напитки и оцета.

§ 1. Чл. 2 се измъня, както следва:

„Гроздовъ сокъ е мѣстъ отъ прѣсно грозде, съхраненъ чрезъ физически срѣдства, чрезъ сулфитиране, или чрезъ прибавка до 1 грамъ на литъръ натриевъ бензоатъ. Гроздовиятъ сокъ може да съдържа до 2% алкохолъ по обемъ съ единъ толерансъ отъ 0.2%“.

§ 2. Чл. 3 се измъня, както следва:

„Задължаватъ се всички винени складове, питиепродавници, гостилници и сладкарници да държатъ на разположение и да продаватъ гроздовъ сокъ (обикновенъ или сгъстенъ), освенъ въ случай, когато отъ пазара не може да си набавятъ такъвъ.“

§ 3. Чл. 4 се допълва, както следва:

Въ края на текста на точка 9 се слага запетая и се прибавятъ думитъ: „въ съгласие съ Дирекцията на народното здраве“.

§ 4. Чл. 5 се измъня, както следва:

Въ текста на точка 3 думата „въздухообразенъ“ се заличава.

§ 5. Чл. 7 се измъня, както следва:

„Позволява се подсилването на гроздовата мѣстъ или гроздовата каша само съ сгъстенъ гроздовъ сокъ“.

§ 6. Чл. 8 се измъня, както следва:

Алинея втора съ текстъ: „Забранява се едновременно да се подсилва съ захаръ и да се прибавятъ киселини“ се заличава.

§ 7. Чл. 11 се допълва, както следва:

Въ текста, редъ първи, между думитъ: „сокъ, който“ се прибавятъ думитъ: „полученъ отъ откалена мѣстъ“.

§ 8. Чл. 13 се видоизмъня, както следва:

„Продажбата на рѣзнакъ се допуска само въ периода на гроздобера и продължава най-късно до края на м. ноември сжщата година“.

§ 9. Чл. 15 се видоизмъня, както следва:

Въ редъ втори на текста, въ края, вместо думитъ: „гроздовъ сокъ“, се слагатъ следнитъ думи: „това съ сгъстенъ гроздовъ сокъ“.

§ 10. Чл. 19 се допълва, както следва:

Въ текста на редъ втори, следъ думитъ: „200 грама“, се прибавя думата „гроздова“.

§ 11. Чл. 21 се допълва, както следва:

Въ текста на втори редъ следъ думитъ „обикновена захаръ“ се прибавятъ думитъ: „или сгъстена гроздова мѣстъ“.

§ 12. Чл. 23 се допълва, както следва:

Въ края на текста точката става запетая и се прибавятъ думитъ: „чрезъ мѣстния околийски агрономъ“.

§ 13. Чл. 24 се допълва, както следва:

Въ текста на редъ трети, следъ думата „наименованieto“ се прибавя думата „имъ“.

§ 14. Чл. 30 се измъня, както следва:

Въ текста на редъ първи на алинея втора, накрая следъ думата „алкохолъ“ запетаята става точка. Думитъ „максималнитъ размѣри на които ще се определятъ отъ правилника“ се заличаватъ.

§ 15. Чл. 32 се измъня, както следва:

Въ текста на редъ втори, следъ думитъ: „могатъ да съдържатъ“, се прибавятъ думитъ: „следи отъ“ Накрая на текста на редъ втори запетаята става точка. Последниятъ редъ трети съ текстъ „чайто максималенъ размѣръ се определя въ правилника“ се премахва.

§ 16. Чл. 46 се измъня, както следва:

„Подъ названието оцетъ се разбира само продуктътъ, полученъ при оцетното вкисване на вино, безъ каквито и да е прибавки“.

§ 17. Чл. 47 се измъня, както следва:

„Оцетътъ трябва да притежава типичнитъ си вкусъ и миризма, да е достатъчно бистъръ, незамърсенъ и да не съдържа оцетни змиорки, видими съ невъоръжено око“.

§ 18. Чл. 48 се измъня, както следва:

„Оцетътъ за продажба трябва да има киселинностъ минимумъ 4%, изразена като оцетна киселина, и съответствуваща частъ отъ другитъ съставни части на виното. Еwentуално, при по-високъ оцетенъ градусъ, разрешаването на оцета е позволено само съ прибавка на вино“.

§ 19. Чл. 49 се измъня, както следва:

„Забранява се производството на спиртовъ оцетъ и на всѣкакви други видове оцети“.

§ 20. Чл. 50 се измъня, както следва:

„Забранява се производството на оцетъ, полученъ отъ остатъцитъ на дестилацията на вино, съ прибавка на оцетъ“.

§ 21. Чл. 51 се измъня, както следва:

„Забранява се държането на складъ у производителитъ у пролавачитъ на оцетъ на каквито и да е количества оцетна киселина“.

§ 22. Чл. 55 се измъня, както следва:

Текстътъ въ последния трети редъ съ думитъ: „за развитъ видове оцети“ се премахва.

§ 23. Чл. 56 се изменя, както следва:

„Съдветъ, съдържащи вино, трѣбва да носят надписъ, отъ който да се вижда цѣвѣтъ на виното, произходътъ и годината на производството му.“

§ 24. Чл. 62 се изменя, както следва:

„Обикновенитѣ натурални вина, предназначени за продажба, трѣбва да съдържатъ:

а) алкохолъ, най-малко 9 обемни процента;
б) екстрактъ, минимумъ 15.5 грама на литъръ;
в) летливи киселини за бѣлитѣ вина до 1.6 грама на литъръ, а за червенитѣ до 2 грама на литъръ, изразена въ оцетна киселина;

г) общъ сѣренъ двуокисъ до 250 милиграма на литъръ, отъ които най-много 50 милиграма може да бѣде въ свободно състояние.“

д) сѣрна киселина, до 2.5 грама на литъръ, изразенъ въ калиевъ сулфатъ.

Даннитѣ върху нормитѣ на българскитѣ вина сж обнародвани въ отдѣленъ правилникъ за нормитѣ на българскитѣ вина и за методитѣ на изследването имъ, обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“, брой 272/1939 г., който е нераздѣлна часть отъ настоящия законъ.“

§ 25. Следъ чл. 65 се прибавя новъ чл. 66 съ следния текстъ:

„Обикновениятъ гроздовъ сокъ за прѣка консумация трѣбва да съдържа:

а) алкохолъ най-много 2.0 обемни процента съ единъ допустимъ толерансъ отъ 0.2%;

б) захарностъ, най-малко 15%;
в) летлива киселинностъ, най-малко 1 грамъ на литъръ, изразена като оцетна киселина;

г) общъ сѣренъ двуокисъ до 250 милиграма на литъръ, отъ които най-много 50 милиграма може да бѣде въ свободно състояние.“

§ 26. Прибавя се новъ чл. 67 съ следния текстъ:

„Забранено е пускането въ продажба за консумация на явно разваленъ гроздовъ сокъ. Подъ такъвъ се разбира мѣтенъ гроздовъ сокъ, ферментираещъ, вкиснатъ, провлеченъ и протрѣваещъ дѣхъ на мухълъ, вкусъ на плесень и др. несвойствени за нормалния гроздовъ сокъ вкусъ и миризма.“

§ 27. Прибавя се новъ чл. 68 съ следния текстъ:

„Пелинитѣ, предназначени за консумация, трѣбва да съдържа най-малко 8 обемни процента алкохолъ и летливата киселинностъ на сжщия да не надминава 2 грама на литъръ, изразена въ оцетна киселина.“

Нормитѣ, на които трѣбва да отговарятъ пелинитѣ, ще бѣдатъ посочени въ специаленъ правилникъ.“

§ 28. Прибавя се новъ чл. 69 съ следния текстъ:

„Забранено е пускането въ продажба за консумация на явно развалени пелини, сладки вина, шумящи и ликьорни вина.“

§ 29. Прибавя се новъ чл. 70 съ следния текстъ:

„Забранено е пускането въ продажба за консумация на явно развалени ракии, коляци, ликьори и други спиртни напитки, обектъ на настоящия законъ.“

Каго такива се считатъ ония, които показватъ очевидна мѣтнота, дѣхъ на плесень, чужди вкусови качества и миризми и съдържатъ общи киселини надъ 600 милиграма въ 100 см.³ 100% алкохолъ.“

§ 30. Прибавя се новъ чл. 71 съ следния текстъ:

„Съдветѣ, съдържащи явно болни и развалени вина и други продукти, трѣбва да иматъ надписъ: „развалено вино“, разваленъ гроздовъ сокъ“ и пр.“

§ 31. Чл. 66 става чл. 72 и се изменя, както следва:

„Учредява се при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти инспекторатъ по винарството, съ задача да се грижи за подобрене на винарството въ страната и за приложение на настоящия законъ.“

§ 32. Чл. 67 става чл. 73 и се допълва, както следва:

„Въ края на текста на алинея втора точката следъ думата „условия“ става запетая и се прибавя следниятъ текстъ: „за да му се позволи да произвежда вина за продажба. Не се издава преносително свидетелство отъ държавнитѣ власти на ония винопроизводители, които не спазватъ постановленията на настоящия членъ.“

§ 33. Чл. 68 става чл. 74 и се изменя, както следва:

„Учредява се при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти една специална комисиия за строежъ и обзавеждане на модерни кооперативни, банковни (Българската земедѣлска и кооперативна банка) и държавни винарски изби, инсталации за сгъстенъ гроздовъ сокъ и пр., въ които участвуватъ представители на Българската земедѣлска и кооперативна банка, Министерството на обществени сгради, жилищата и благоустройството, институ-

тѣтъ по лозарство при Университета, Общиятъ сюзъ на земедѣлско-стопанскитѣ задруги и Българскитѣ лозарски сюзъ.“

На тази комисиия се възлага задачата да опредѣля лозарскитѣ райони, където трѣбва да се построятъ модернитѣ винарски изби, споменати въ предидущата алинея, и да установява седалището имъ, както и тина на най-подходящия имъ оптималенъ капацитетъ. На сжщата комисиия се възлага и надзорътъ върху техническото изпълнение на строежа и обзавеждането на избитѣ. Задачитъ на тази комисиия и действията на сжщата се уреждатъ въ подробности съ специална наредба за строежъ и обзавеждане на винарскитѣ изби.“

§ 34. Прибавятъ се следнитѣ нови членове:

„Чл. 75. Освобождаватъ се отъ вносно мито, общински налогъ, статистическо право, таксата по членове 3 и 71 отъ закона за митницитѣ, гербъ, акцизъ и товарно право вносимитѣ отъ чужбина бутилки за винарски цели, както и машинитѣ, уредитѣ и материалитѣ, необходими при специалнитѣ манипулации на бутилковитѣ вина.“

Безмитно вносенитѣ бутилки се използватъ само за винарски цели и носятъ специаленъ знакъ.“

Чл. 76. Виното, оставено за старѣне, се ползува отъ специаленъ варантенъ кредитъ отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка, при най-низка лихва.

Чл. 77. Празнитѣ бутилки, предназначени за винарски цели и напълнени съ вино бутилки, включително съ амбалажа, се превозватъ по българскитѣ държавни желѣзници по специални намалени тарифи.“

§ 35. Чл. 69 става чл. 78 и се изменя, както следва:

„Учредява се при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти Върховенъ сѣветъ по винарството, въ съставъ: председателъ — министърътъ на земедѣлието и държавнитѣ имоти или неговъ замѣстникъ, и членове: главниятъ инспекторъ по винарството при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, юрисконсултътъ при сжщото министерство, професорътъ по винарство при агрѣномическия факултетъ, по единъ представител на Българската земедѣлска и кооперативна банка, на Министерството на финанситѣ, на Министерството на търговията, промишлеността и труда, на Главната дирекция на народното здраве, на Българския лозарски сюзъ, на Сюзъ на питейнопродавцитѣ, и вещи лица, назначени отъ министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти, съ задачи:

1) да изработва проекти за изменение, допълнение и тълкуване на закона за вината, спиртнитѣ напитки и оцета и на правилника къмъ сжщия;

2) да изработва проекти за правилници по приложение на този законъ;

3) да се произнася върху официалнитѣ методи за изследване на вината;

4) да препорѣчва употребата на разрешени отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти специалитети и материали за винарската практика, възъ основа на обстоянни изследвания и добити резултати;

5) да разглежда всички други важни въпроси, възникнали въ връзка съ приложението на този законъ.“

Сѣветътъ се свиква, когато се яви нужда, съ заповѣдъ на министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти.“

§ 36. Чл. 70 става чл. 79 и се изменя, както следва:

„За прилагане на настоящия законъ при лозаро-винарския отдѣлъ на Земедѣлския изпитателенъ институтъ въ София се учредява една контролна винарска лаборатория.“

Съ непосредствения надзоръ по прилагане на този законъ се наговарватъ лица, назначени отъ министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти. Тѣзи последнитѣ се подпомагатъ отъ лозарскитѣ и винарскитѣ сдружения и административнитѣ власти въ страната.“

§ 37. Чл. 71 става чл. 80.

§ 38. Чл. 72 става чл. 81.

§ 39. Чл. 73 става чл. 82.

§ 40. Чл. 74 става чл. 83 и се изменя, както следва:

„Съставенитѣ отъ контролнитѣ органи ревизионенъ актъ, ведно съ взетитѣ проби, се изпраща въ срокъ отъ 48 часа за вина, гроздовъ сокъ и оцетъ, а въ срокъ отъ една седмица — за спиртни напитки, на опредѣлената контролна лаборатория за изследване. Последната се задължава да запази една отъ пробитѣ за контролно изследване“

Правилникътъ по приложение на настоящия законъ опредѣля начина за запазване на пробитѣ.“

§ 41. Чл. 75 става чл. 84 и се допълва, както следва:

Текстътъ на последния редъ на алинея първа съ думитѣ: „иматъ контролнитѣ лаборатории въ страната“ се замѣня съ следния текстъ: „има контролната винарска лаборатория при лозаро-винарския отдѣлъ на Земедѣлския изпитателенъ институтъ въ София“. Въ текста на алинея

втора, редъ втори, следъ думата „изследването“ се прибавят думитѣ: „опредѣлени отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти“.

§ 42. Чл. 76 става чл. 85 и се измѣня, както следва:

„Следъ изследването на продукта, което трѣбва да стане за вината, гроздовия сокъ и оцета най-късно 7 дни, а за спиртнитѣ напитки най-късно 20 дни, следъ получаване на пробитѣ, завеждащият лабораторията съставя протоколъ, въ който се вписватъ всички аналитични данни, като въ края се даде заключение, че продуктътъ е нормаленъ или фалшифициранъ, разваленъ, невѣрно обявенъ и пр. Препишъ отъ този протоколъ се изпраща на контролния органъ, който е изпратилъ пробитѣ, за съставяне актъ за нарушение, ако отъ даннитѣ въ протокола се вижда, че има извършени нарушения на закона“.

§ 43. Чл. 77 става чл. 86.

§ 44. Чл. 78 става чл. 87 и се измѣня, както следва:

„Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти въ тридневенъ срокъ отъ постѣпване на молбата за експертиза, съ заповѣдъ на министра на земедѣлието, назначава експертна комисия, състояща се отъ трима специалисти-винари на държавна или общинска служба.“

При контролното изследване нарушителътъ има право да посочи единъ свой представителъ специалистъ-винарь, който да вземе участие въ изследването, безразлично дали е на държавна, общинска служба или частна практика.

Незаконно присвоили правата на контролната (експертна) комисия длъжностни или частни лица се наказватъ съ глоба.

Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти обявява въ „Наредби“ (издание на министерството) имената на лицата специалисти-винари, признати за експерти-винари“.

§ 45. Чл. 79 става чл. 83 и се измѣня, както следва:

Текстътъ на алинея първа се измѣня изцѣло, както следва: „Назначената експертна комисия трѣбва въ 5-дневенъ срокъ отъ датата на врѣждането на заповѣдта да извърши експертизата“.

§ 46. Чл. 80 става чл. 89.

§ 47. Чл. 81 става чл. 90 съ следната корекция:

Въ предпоследния редъ на текста цифрата „73“ се замява съ цифрата „84“.

§ 48. Следъ чл. 81 се прибавя чл. 91 съ следния текстъ:

„Подъ вредни за здравето вещества, които не трѣбва да се съдържатъ въ предназначеният за консумация вина, спиртни напитки и оцетъ, се разбиратъ консервирани срѣдства и всички други прибавени нарочно или случайно попаднали вещества, които сж въ вреда на човѣшкото здраве, като: денатуриранъ алкохолъ, метиловъ алкохолъ, неорганически киселини, вредни органически киселини, тежки метали, основи, алкалоиди и други подобни въ допустимитѣ въ закона случаи“.

§ 49. Чл. 82 става чл. 92.

§ 50. Чл. 83 става чл. 93.

§ 51. Чл. 84 става чл. 94.

§ 52. Чл. 85 става чл. 95.

§ 53. Следъ чл. 85 се прибавя чл. 96 съ следния текстъ:

„Лицата, които произвеждатъ и продаватъ за консумация вина, спиртни напитки и оцетъ, съдържачи вредни за здравето вещества, упоменати въ чл. 91 на настоящия законъ, се наказватъ съ глоба отъ 1.000 до 20.000 л. и конфискация на продуктитѣ“.

§ 54. Чл. 86 става чл. 97 и се измѣня, както следва:

„Който чрезъ фалшификация на продуктитѣ, търговия или употреба на неопозволени енологически материали и химикали и извършване на забранени манипулации, наруши членове 2, 6, 7, 9, 10, 12, 15, 17, 29, 30, 31, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 53 и 59 отъ настоящия законъ, наказва се съ глоба отъ 500 до 5.000 л., като фалшифициранитѣ продукти и неопозволени материали и химикали се конфискуватъ“.

§ 55. Чл. 87 става чл. 98 и се измѣня, както следва:

„Който чрезъ производство и търговия на развалени или невѣрно обявени продукти наруши членове 2, 18, 24, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 54, 56, 57, 63, 65, 67, 69 и 70 отъ настоящия законъ, се наказва съ глоба отъ 250 до 2.500 л.“

§ 56. Чл. 88 става чл. 99 и се измѣня, както следва:

„Който чрезъ производство и търговия на неотговарящи на нормитѣ продукти наруши членове 2, 8, 13, 19, 20, 21, 22, 27, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 55, 62, 66 и 68 отъ настоящия законъ, се наказва съ глоба отъ 100 до 1.000 л.“

§ 57. Чл. 89 става чл. 100 и се измѣня, както следва:

„Който наруши членове 3, 13, 23, 25, 33, 50, 55, 58, 59, 61 и 71 отъ настоящия законъ по начина, непредвиденъ въ по-горнитѣ членове, се наказва съ глоба отъ 100 до 1.000 л.“

§ 58. Следъ чл. 89 се прибавя чл. 101 съ следния текстъ: „Глобитѣ, наложени по установения въ този законъ редъ, въ размѣръ до 500 л., сж окснчателни и не подлежатъ на обжалване.“

§ 59. Чл. 90 става чл. 102.

§ 60. Чл. 91 става чл. 103.

§ 61. Чл. 92 става чл. 104 съ следното измѣнение:

Въ текста на предпоследния редъ на алинея втора думитѣ: „къмета или замѣстника му“ се замѣнятъ съ следнитѣ думи: „съставителя на акта“.

§ 62. Чл. 93 става чл. 105.

§ 63. Чл. 94 става чл. 106.

§ 64. Чл. 95 става чл. 107.

§ 65. Чл. 96 става чл. 108 съ следното измѣнение:

Въ края на текста пунктъ „а“ се прибавятъ следнитѣ думи: „и значението му за общественото здраве“.

§ 66. Чл. 97 става чл. 109.

§ 67. Чл. 98 става чл. 110.

§ 68. Чл. 99 става чл. 111.

§ 69. Чл. 100 става чл. 112 съ следното измѣнение:

Въ края на текста следъ думата „унищожаватъ“ се прибавя ново изречение съ следния текстъ: „Процедурата по този членъ се извършва отъ данѣчната властъ“.

§ 70. Чл. 101 става чл. 113 и се измѣня, както следва:

„Когато следъ влизането въ законна сила на наказателното постановление, поставениятъ подъ възбрана материалъ не се окаже налице, нарушителътъ заплаща стойността на липсвалитѣ количества материали по текущитѣ пазарни цени“.

§ 71. Чл. 102 става чл. 114 и се измѣня, както следва:

„Глобитѣ, събрани по разнитѣ нарушения на настоящия законъ и стойността на конфискуванитѣ материали се събиратъ отъ органитѣ на данѣчнитѣ власти и се внасятъ въ държавното съкровище по надлежния редъ“.

§ 72. Чл. 103 става чл. 115 и се измѣня така:

„Въ случай на оправдаване, възбраната се вдига. Нарушителътъ нѣма право да дири каквито и да било вреди и загуби отъ държавата“.

§ 73. Чл. 104 става чл. 116 и се измѣня така:

„При оправдателна присѣда, предаването на туренитѣ подъ възбрана материали става съ писмено съобщение отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти“.

§ 74. Чл. 105 става чл. 117.

§ 75. Чл. 106 става чл. 118 и се измѣня, както следва:

„Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти издава необходимитѣ правилници за приложение на настоящия законъ“.

§ 76. Чл. 107 става чл. 117.)

Председател Никола Логофетовъ: Има думата чард-ниятъ представителъ г-нъ Бѣлю Алексиевъ.

Бѣлю Алексиевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Нашето земедѣлие се характеризира като дребно, екстензивно и примитивно. Въ нашата страна има аграрна преситеностъ. Това значи, че броятъ на земедѣлското население е много голѣмъ въ сравнение съ работната площъ и поради това доходътъ, който има селското население отъ своята стопанска дейностъ, е много малкъ. Значи България аграрно е преситена страна. Тази преситеностъ се характеризира, както виждате, първо, съ малка площъ на единица работна сила, на човѣкъ; второ, съ наличностъ на потенциални и свободни работни рѣце въ цѣлата страна и, трето, съ наличностъ на слаби доходи въ земедѣлското стопанство и отъ тамъ низко ниво на животъ на селското население.

Знаете, че на едно активно лице въ земедѣлското стопанство у насъ се падатъ 152 ара земя, когато въ другитѣ страни се падатъ много повече. Въ Канада, напримѣръ, се падатъ надъ 2.000 ара на човѣкъ. Можете да си представите, какво голѣмо съотношение има между земята на едно лице въ Канада и въ България. Въ Сърбия се падатъ 180 ара на човѣкъ и т. н. Трудътъ на 650 хиляди мъже въ България, споредъ проучванията, които се правятъ въ Института за конюнктурни проучвания и въ Агрономическия факултетъ, остава неизползуванъ. Това е голѣмъ трудъ въ нашето земедѣлско стопанство, който остава неизползуванъ напълно. Но, като имате това предвидъ, не трѣбва да се мисли, че този трудъ може веднага да го изтеглимъ отъ земедѣлското стопанство и да го пласираме другаде. При тази система, която имаме въ нашето земедѣлско стопанство, при тази екстензивностъ, която има въ него, и при структурата, която има, цѣлото стопанство би се разстроило, ако бихме изтеглили излишнитѣ работни рѣце. За да можемъ да изтеглимъ тия излишни работни рѣце отъ нашето земедѣлско стопанство и да ги използваме

другаде, ще трѣбва коренно да измѣнимъ начина на производството, цѣлата система на нашето земеделско стопанство.

Вие всички отъ опитъ знаете, че въ всѣко село, въ всѣко стопанство, което е по-големо, има неизползуванъ трудъ, но никой земеделски стопанинъ не може да се откаже отъ земеделското стопанство, защото е свързанъ съ него. Това като имаме предвидъ, трѣбва да търсимъ начинъ да увеличимъ производителността и да използваме наличнитѣ работни сили въ нашето земеделско стопанство. Ние препорѣчваме да се отиде къмъ култури и животни, за производството на които се влага повече трудъ. Значи, трѣбва да имаме трудово интензивно стопанство, трудово интензивни култури, за да можемъ да ангажираме по-големата частъ отъ този трудъ, който и е въ наличностъ.

Лозарството, градинарството и овошарството сѣ единъ отъ отраслитѣ въ земеделието, които ангажиратъ действително много трудъ. Лозарството въ нашата страна действително ангажира значителенъ трудъ. Трудътъ, който се ангажира въ лозарството, се изчислява на около 20 милиона надници. Значи, сравнително голѣмъ трудъ се концентрира въ лозарството, което обхваща една площъ отъ около 1.250.000 до 1.300.000 декара. Преработването на продуктите отъ лозарството въ вина, оцетъ и спиртни напитки представлява продължение на лозарството. Лозарството е предпоставка за производството на вина, оцетъ и спиртни напитки.

Когато днесъ разглеждаме законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за вината, спиртниятъ напитокъ и оцета, не можемъ да не разгледаме, наредъ съ въпроса за лозарството — за да ни стане ясно по-нататъшното нашето становище по този законопроектъ — и развитието на винарството.

Както казахъ, лозарството у насъ заема значителна площъ, но и то, както цѣлото ни земеделие, е дребно. За да ви покажа колко е дребно, ще ви посоча цифритѣ на нашата статистика. Отъ 885 хиляди земеделски стопанства въ България къмъ 31 декемврий 1934 г., когато е станало преброяването, имаме 487.239 стопанства, които сѣ имали лозя. Можемъ да кажемъ, че приблизително половината отъ земеделскитѣ стопанства у насъ иматъ лозя. Всички тия лозарски стопанства иматъ обикно обработваема площъ около 28.600.000 декара кръгло. Значи, лозарството, както се развива у насъ, е застъпено предимно въ земеделскитѣ стопанства. Не зная статистиката дали смѣта чисто лозарскитѣ стопанства за земеделски. Ако стопанствата, които иматъ само лозя — стопанствата на чиновници, пенсионери, занаятчии и работници — не ги мѣтнемъ за земеделски стопанства въ широкъ смисълъ на думата, тогава ще излѣзе, че повече отъ половината земеделски стопанства нѣматъ лозя.

Една идея можемъ да имаме горе-долу въ това отношение отъ разпредѣлението на лозарскитѣ стопанства въ градоветѣ и селата. Отъ 487.000 земеделски стопанства, които иматъ лозя, въ селата сѣ 432.608, а въ градоветѣ — 54.572 стопанства. Пространството, което заематъ лозята въ тия 432.000 селски стопанства, е равно на 883.335 декара земи, или срѣдно на едно селско стопанство, което има лозя, се падатъ по 2 декара. Въ градоветѣ имаме 54.000 лозарски стопанства съ 198.000 декара — кръгли цифри ви посочвамъ — или срѣдно се падатъ близу 4 декара на стопанство. Значи, градското лозарство е, може да се каже, два пъти по-едро; отколкото лозарството въ селата.

Че лозарството у насъ е дребно, ще видите отъ следнитѣ цифри. Отъ 487.000 земеделски стопанства, селски и градски 442.175 стопанства иматъ до 5 декара лозя, а отъ 5 до 50 декара — значи, по-едри стопанства — иматъ само 45.109 стопанства. Вие виждате колко малко сѣ едритѣ лозарски стопанства въ страната, които иматъ надъ 5 декара лозя. Ако се пресмѣтне процентно, ще се види, че до 5 декара иматъ 90% отъ стопанствата, а само 10% отъ стопанствата иматъ повече отъ 5 декара. Стопанствата, които иматъ до 5 декара, притежаватъ 80% отъ площта, засадена съ лозя, а стопанствата, които иматъ отъ 5 декара нагоре и които представляватъ 10% отъ всички лозарски стопанства, притежаватъ 20% отъ площта. Значи, малко сѣ на брой едритѣ стопанства, обаче притежаватъ голѣмо количество площъ.

Лозарството въ миналото, когато се казваше „бутни прѣчка, пий вино“, бѣше трудово и екстензивно, а днешното лозарство е и трудово, и капиталистическо, и интензивно. Днесъ не можемъ само съ трудъ да правимъ лозарство, защото новото лозарство иска синъ камъкъ, иска машини, иска обръщане, регълване на земята и т. н. —

значи, иска повече трудъ, и повече капиталъ. Затуй можемъ да кажемъ, че системата на капитализма е много по-силно застъпена въ лозарството, отколкото въ другитѣ отрасли на земеделието. Лозарството е повече сложено на капиталистическа основа, отколкото другитѣ отрасли на земеделието. Тази е една отъ причинитѣ, лозарството у насъ да е застъпено повече въ градоветѣ, отколкото въ селата. Вѣрно е, че имаме много на брой лозарски стопанства въ селата, но едрото лозарство е групирано повече въ градоветѣ. Такива лозарски пунктове сѣ: Бургасъ, Поморие, Сливенъ, Стара-Загора, Плъвенъ и Русе. Край градоветѣ имаме повече едри лозарски стопанства, а въ селата — сравнително по-малки стопанства. Само въ тѣхъ кои селски лозарски пунктове, въ които поминъкътъ е изключително отъ лозарството, има по-едри лозарски стопанства. Въ тия пунктове лозарството е доходенъ отрасълъ и, сравнително съ другитѣ стопанства, лозарскитѣ стопанства сѣ по-добре поставени.

Наредбата-законъ за лозарството отъ 1935 г., който се измѣня съ законопроекта, който гласуваше на първо четене завчера, позволява засаждането само на нови десертни лозя съ следнитѣ три сорта: „болгаръ“, или „афузъ-али“, „димятъ“ и „чаушъ“, а почти забранява засаждането на нови лозя съ винени сортове, защото се казва че се позволява само на земеделскитѣ стопани, които нѣматъ лозя, да посадятъ само по два декара такива сортове. Тамъ, където има разрѣдени лозя, сѣщо се позволяватъ нови засаждания на такива сортове, но при известни условия. Въ чл. 8 отъ тая наредба-законъ е предвидено наказание, глоба отъ 1.000 до 10.000 л., за онези, които посаждатъ отъ забраненитѣ сортове и че самото лозе се унищожава; ако стопанинътъ не го унищожи, унищожава го общата властъ за смѣтка на стопанина. Значи, имаме прокарана една система на ограничение засаждането на лозя съ винени сортове съ запазване на смѣтствуващитѣ лозя, т. е. използване площитѣ само на сега смѣтствуващитѣ лозя за засаждане съ винени сортове. Съ законопроекта за измѣнение на наредбата-законъ за лозарството се прокарва тенденцията да се забрани засаждането на лозя отъ хора, които не сѣ земеделци-стопани. А знае се, че земеделцитѣ-стопани, които сѣ повечето дребни, не могатъ да се ангажиратъ достатъчно въ самото лозарство, често пъти не могатъ навреме да си прѣскатъ лозята съ синъ камъкъ, за да ги запазятъ отъ пероноспората и т. н., и въ резултатъ не могатъ да получатъ онези доходи, който трѣбва да получатъ отъ своитѣ лозя. Затова съ много пунктове, гдето главниятъ поминъкъ не е лозарството, често земеделцитѣ-стопани, които иматъ лозя, не могатъ да ядатъ грозде. А въ пунктоветѣ, където главниятъ поминъкъ е лозарството, тамъ, безспорно, положението е друго. Като имаме предвидъ, че тамъ е засадено достатъчно пространство съ десертно грозде, казваме, че нѣматъ право да засаждатъ повече. По този начинъ не позволяваме по-нататъшното разширение на лозарството, защото смѣтаме, че ще настѣпи моментъ на преситеностъ, ако засаждането на лози съ десертно грозде се развие въ по-широкъ размѣръ, отколкото е днесъ. Днесъ се изчислява, че 20% отъ лозята сѣ съ десертно грозде. Ние правимъ износъ на десертно грозде 50-60 милиона кгр., а сега виждаме, че конгресътъ на лозаритѣ иска да се изнасятъ 80 милиона килограма. Смѣта се, че този голѣмъ износъ е едно временно явление и че въ бъдеще, когато настане миръ и когато ще излѣзатъ на международния пазаръ въ Европа, като износители на грозде, и Франция, и Италия, и Унгария, и Гърция, и Португалия и т. н., пласментътъ на нашитѣ десертни грозда нѣма да бѣде такъвъ, какъвто е, значително ще бѣде намаленъ, и ще трѣбва да намалимъ засажената площъ съ десертни грозда.

Вѣрно е, както е казано въ мстиитѣ на законопроекта, че 70% отъ произведеното грозде се преработва на вино. Ние произвеждаме 150-200 милиона литра вино срѣдно годишно. Отъ него около 100-120 милиона литра се изнася още първата година и една малка частъ остава за втората година, или за старо вино, и за износъ. И затуй последнитѣ години можахме да изнесемъ 20-25 милиона литра вино. А миналата година като че ли по-малко изнесохме. Дори и да изнасяме вино, азъ смѣтамъ, че тъй както ние съгласисваме нашето визарство, нашитѣ вина ще бждатъ въ много случаи конкурирани отъ съседнитѣ страни. Начинътъ на производство у насъ е сравнително по-сѣкъпъ, а другитѣ страни произвеждатъ по по-евтинъ начинъ, иматъ по-евтино производство и могатъ да изнасятъ на международнитѣ пазари вина на конкурентни цени.

Г-да народни представители! Азъ съмтамъ, че системата, която се въвежда въ нашата стопанска политика, за тъй наречената преситеност, е вредна за развитието на общото ни стопанство. Обявихме преситеност въ индустрията, въ отдѣлнитѣ ѝ браншове, нѣкъде обла, нѣкъде частична преситеност. По такъвъ начинъ ние запазваме съществуващото положение, даваме право да се ползватъ само тѣзи, които сж успѣли досега да се настанятъ въ индустрията. Тукъ, при лозарството, имаме пакъ такава тенденция, да ограничимъ засаждането на лозята, да ги запазимъ въ това положение, въ което се намиратъ, безъ да позволимъ разширение — тѣзи, които днесъ желаятъ да си засадятъ лозя, да не могатъ. Ние уреждаме ежегодно седмична за пропаганда на ядене грозде, пишешъ по вестникитѣ: „Яжте грозде“, лѣкаритѣ пишатъ статии за витамини и калории, които се съдържатъ въ гроздето, за не зная каква диетична полза отъ ядене на грозде и т. н. Е добре, да ядемъ грозде, но за много села то е недостъпно за населението; последното не може да яде грозде по проста причина, че гроздето не може да стигне до него. Тамъ, където е лозарски центъръ, грозде има; то стига и до голѣмитѣ пазарни центрове, където рѣмъра по-висока цена, какъвто е, наприкладъ, София, където нѣма лозя. Грозде има и въ по-малкитѣ пазарни центрове, където могатъ да се пласиратъ повѣтинитѣ сортове, но въ другитѣ части на страната, където нѣма лозя, гроздето е недостъпно, то не може да стигне до тамъ; нѣма кой да го занесе. Така, е, наприкладъ, въ Родопитѣ и селата по Странджа; въ тия мѣста гроздето не може да стигне. И ние имаме всички интересъ да развиешъ лозарството не само съ огледъ на печалби за тѣзи, които днесъ иматъ лозя, но да го развиешъ и съ огледъ да направимъ гроздето храна за населението, съ огледъ на по-голяма консумация. Желателно е дори половината отъ произведеното грозде да отива за вътрешна консумация, подъ форма на гроздовъ пемезъ, речелъ и, най-главно, като грозде, за да могатъ да се използватъ действително неговитѣ ценни качества като храна. Забраната, която вече е минала въ наредбата-законъ, цели действително едно ограничение, което не носи полза на самото лозарство, което го ограничава, а същевременно ограничава и консумацията. Азъ съмтамъ, че това не е отъ полза. И въобще съмтамъ, че цѣлата система на обявяване преситеност не носи полза. Вѣрно е, че ако ние разширимъ повече засаждането на грозде, може да дойде време да нѣма пласментъ, а се хвърлятъ капитални. Но въ сѣщото време въпросътъ се поставя и друго-яче. Обявяване преситеност, тъй както това става днесъ, е егоистично начало. Защото за една групичка отъ лозари, които сж засадили лозя съ десертно грозде и иматъ по 100-150-200 декара, запазваме привилегията да си продаватъ гроздето и да печелятъ, а на другитѣ отнемеме това право. За тѣзи, които иматъ лозя, засадени съ винени сортове, запазваме привилегията да си произвеждатъ вино и да го продаватъ както си желаятъ, а на други не позволяваме това. Значи, само земелѣлицитѣ ще иматъ това право, а другитѣ не. И въ индустрията правимъ сѣщото, и въ търговията — сѣщо. Никой не може да стане търговецъ, ако не е миналъ една-две години стажъ; никой не може да стане занаятчия, ако не е миналъ две-три години стажъ; никой не може да стане чиновникъ, защото нѣма мѣсто. Азъ се питамъ тогазъ: младежътъ, подрастващото поколѣние, което излиза въ живота, къде ще се пласира, щомъ нѣма мѣсто за него? Навсѣкъде вратитѣ му сж затворени. Какъ тогава ние ще искаме увеличение на нацията, увеличение на раждаемостта? Какъ ще разрешимъ тая проблема? Тъй както ние сега правимъ, това е егоистично. Защото оставяме да се ползватъ само тѣзи, които сж придобили вече право, за които има заварено положение. За да има планъ въ цѣлата тази работа, това ограничение ще трѣбва да се премахне, за да можемъ да дадемъ действително възможност на всички да взематъ участие въ процеса на производството, на стопанската дейност, за да могатъ да намѣрятъ своя помивкъ. Вѣрно е, че тъй както е сложенъ цѣлнитъ производственъ процесъ на частно-собственническа основа, ако го оставимъ така, ще има едно чисто егоистично начало. Азъ съмтамъ, че новата държава не е егоистична. Новата държава, за която постоянно говоримъ, поставя обществения интересъ надъ всички интереси. Новата държава е хуманитарна, новата държава е социално справедлива. А туй, което ние вършимъ — тази наша политика — е егоистично, е срѣдновѣковно, е съсловно, отдавна е минало въ историята, и днесъ ние не бива да се връщаме къмъ него. Въ туй отношение азъ съмтамъ, че нашата стопанска политика по начало е погрѣшна.

Въ мѣрките, които се препорѣчватъ, има нѣщо, което, споредъ мене, не е въ редъ. Имаме засаждане на лозя такива и такива сортове въ опредѣлени райони, нѣкои отъ които изхвърляме. Отъ опита, който имаме вече отъ нѣколко години съ тѣзи сортове, не трѣбваше да ги въведемъ, но има нѣкои сортове, които биха могли да останатъ. Тѣ съществуватъ и трѣба да останатъ. Такъвъ е, наприкладъ, случаятъ съ сортоветѣ „гъмза“ и „памидъ“, които се изхвърлятъ съ законопроекта. А ние всички знаемъ отъ опитъ, че „памидътъ“ не е само грозде за вино, ами грозде и за храна. Населението си яде „памидъ“ — хубаво грозде съ мека кожа и добъръ аромат. Вѣрно че този сортъ не е траенъ и удобенъ за транспортъ. Но тамъ, където е, където се произвежда, той е отлична храна и е сравнително по-евтинъ. Бедното население може действително да консумира „памидъ“, защото е евтинъ, а другитѣ десертни грозде сж скъпи и то не може да ги използвава като храна въ такъвъ ширскъ размѣръ, както използвава „памидъ“. Ето защо съмтамъ, че въ туй отношение законопроектътъ е пакъ едностранчивъ.

Въ връзка съ това дохождаме до вината. Въ § 19 е казано, че се забранява производството на спиртовъ оцетъ и всѣкакви други видове оцетъ. Значи, оцетътъ ще се произвежда само отъ виненъ спиртъ. Това пакъ гони една малко егоистична целъ — пласмента на винения спиртъ, значи, пакъ интереситѣ на лозарството и винарството. Азъ за себе си поставямъ въпроса малко по-друго-яче. Ние произвеждаме виненъ спиртъ. Но когато днесъ става въпросъ да подобримъ храната на населението въ България въ планинскитѣ мѣста; когато харчимъ стотици хиляди лева, да не кажа милиони, за да вземеме картофи „бинте“ да ги засаждаме по Родопитѣ и Стара-планина, азъ казвамъ, че нѣма да се стабилизира тѣхното производство само чрезъ ценитѣ, които имъ даваме днесъ, дори да имъ се дава 3-4 л. на килограмъ, което е погрѣшно, защото нормалната цена на картофитѣ ще трѣбва да си остане такава, какъвто е на мѣстото. Картофитѣ не сж стока, която може да се транспортира, да се носи далечъ, и тѣхната цена трѣбва да си остане онази, която съответствува на мѣстото, където се произвеждатъ. 2000 килограма на декаръ да ги носимъ на другъ пазаръ е невъзможно, защото е масово производство; да ги използваме за храна на добитѣка или за индустриални цели е нерентабилно и нѣма да се възприеме. Въ Германия ядатъ картофи, но тамъ и въ Срѣдна Европа има много картофи и сж евтини — 100 килограма 5 марки. Но както у насъ сж скъпи, тѣ нѣма да получатъ пласментъ. Ако ние въведемъ картофитѣ въ планинскитѣ мѣста, където има условия за тѣхъ, тѣзи картофи, които ще се произвеждатъ, трѣбва да бъдатъ използвани на самото мѣсто; частъ отъ тѣхъ да отиде за подобение храната на населението, за да не яде само наевоина, да яде и картофи; частъ отъ тѣхъ да отиде въ скотовъдството за храна на добитѣка, но една частъ отъ тѣхъ ще трѣбва да премине и въ индустрията. Ще трѣбва да създадемъ фабрики за спиртъ, фабрики за скорѣла и т. н., за да можемъ да стабилизираме производството на картофи въ тѣзи райони и да създадемъ помивкъ на населението тамъ. И така дохождаме до въпроса: какво ще правимъ съ спирта, който ще произвеждаме отъ картофи? Меласата отъ захарьта, ако не я преработимъ на спиртъ, трѣбва да я дадемъ за храна на добитѣка. За да създадемъ хармония между едното производство и другото, ние ще трѣбва да държимъ смѣтка за производството на всѣки районъ, и когато ще развиваме едно или друго производство, ще трѣбва да държимъ смѣтка, да имаме единъ цѣлостенъ планъ, да свѣржемъ едното съ другото и да видимъ, какво е отражението на едното къмъ другото. Ако не успѣемъ да нагласимъ тази хармония, едното производство, безспорно, ще се развие за смѣтка на другото, което ще остане въ застою, ще правимъ само опити, и резултатъ нѣма да има. Смѣтамъ, че ще трѣбва да допусаме въ нашитѣ закони и въобще въ нашата аграрна и обща стопанска политика противоречия, едното производство да убива другото, както на много мѣста има такива случаи.

Законопроектътъ, който ни се предлага, подобрява стария законъ отъ 1932 г., на много мѣста го коригира съ огледъ на известни опити, които сж подсказали, какви корекции трѣбва да станатъ. И правилно е казано въ мотивитѣ къмъ законопроекта, че отъ § 1 до § 29 всичко се отнася за коригиране на известни членове и за точни дефиниции и пр.

Новото, което се въвежда, е въ § 33 — урежда се въпросътъ за винарскитѣ изби. Вѣрно е, щомъ лозарското

производство е дребно, то се знае, че и производството на вина въ голѣмата си част е дребно. Ако ние искаме да създадемъ типови вина, ако действително искаме да имаме количество, добро качество и еднообразие, типови вина, за да можемъ да правимъ износъ, да създадемъ известно реноме на нѣкои производства, ще трѣбва да се подобри техниката на винарството. А то не може да стане по другъ начинъ, освенъ чрезъ едрото производство на вино — да се уреди производството, въобще да се събира виното на едно мѣсто и да се въведе съвършената техника въ винарството. Въ това отношение идеята за създаване на кооперативни изби, смѣтамъ азъ, е отлична. Виното на нашитѣ дребни производители ще трѣбва да се събере на едно мѣсто и да се преработи по начинъ такъвъ, че действително да може да получи добро качество и да намѣри сигуренъ пласментъ.

Но азъ искамъ тукъ да допълна нѣщо. Смѣтамъ, че предвидъ обстоятелството, че у насъ сѣ малко лозаритѣ, които иматъ надъ 20 декара лозя и ще трѣбва да се строятъ много изби, трѣбва да заставимъ едритѣ лозари въ единъ районъ, кждето могатъ да се събератъ минимумъ 2000 декара въ цялостъ, да си построятъ задължително винарски изби, не кооперативни, а частни, на акционерни и събирателни дружества, за да преработятъ своитѣ вина и да създадатъ типови вина; да не дохождатъ въ кооперативнитѣ изби, защото кооперативнитѣ изби се строятъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка и държавата ще плаща редъ години лихви, дори известни години и анюитети. Следователно, тѣзи едри стопани, които иматъ по 20-30-100-150 декара лозя, които ежегодно взематъ отъ своето производство като печалба стотици хиляди лева, тѣ въ продължение на 2-3-5 години могатъ да си построятъ свои винарници, да си бждатъ съвършено самостоятелни и да допринесатъ на цялото стопанство и въ случая на държавата, за да осигури пласмента на виното, което най-много пакъ тѣхъ ще ползува.

Вѣрно е, че ние вече имаме вино въ излишекъ и че частъ отъ него ще трѣбва да го изнасяме. Типовитѣ вина, които ще създадемъ въ нашитѣ винарски изби, кооперативни, частни или на акционерни банки, могатъ да проникнатъ въ европейския пазаръ и трѣбва да се стабилизира тѣхното положение, трѣбва да се утвърдятъ тамъ. Но все пакъ имаме известни райони, които произвеждатъ отлични вина, които не можемъ при сегашната система да ги пласираме, да запазимъ своето качество и да добъимъ своето реноме, ако не ги запазимъ като бутилковина. Смѣтамъ че въ това отношение идеята е добра — насърчение на бутилковитѣ вина чрезъ освобожделение отъ мита и акцизъ всички бутылки, които ще бждатъ употребени за тия вина.

Още нѣщо се създава въ сегашния законопроектъ — експерти-винари. Споделямъ мнѣ, идеята е добра. Сега сме въ ерата на компетенцията, поне теоретически, смѣтаме се всички за компетентни. Азъ смѣтамъ, не само за този случай, но въобщо, че ще трѣбва да се установи истинска компетенция. Не бива набедени хора да обявяваме за компетентни. Компетентниятъ по даденъ въпросъ ще трѣбва основно да бжде подготвенъ, да познава въпроса. Този негова компетентностъ трѣбва да бжде установена и провървена напѣту. Азъ смѣтамъ, че експертитѣ-винари, тъй както ще работятъ у насъ, ще трѣбва да бждатъ добре подготвени не въ нѣкакви 3-4-месечни курсове, а въ по-продължителни. Тѣ трѣбва да взематъ участие съ труда си въ машини, дащата въ обработката на виното малко по-продължително време, защото въ винарството има и наука, но има и техника, и опитъ и тоя опитъ трѣбва да бжде овладѣнъ отъ експерта на колото ще дадемъ това звание. Тоя, който ще добие това звание, трѣбва да го носи съ достоинство. Щомъ той ще има полза отъ това звание, трѣбва пѣкъ отъ него други да иматъ полза. Често пѣти специалисти съ недостатъчна подготовка или съ недостатъчна компетенция правятъ грѣшки, особено въ кооперативнитѣ предприятия. Тамъ трѣбва да има добре подготвени хора, съ добра компетентностъ, за да се избѣгватъ всички случаи, въ които могатъ да се нанесатъ щети при приготвянето на виното, неговото упазване и т. н. и т. н.

По начало одобрявамъ идеята за тия вино-експерти, обаче г-нъ министърътъ ще трѣбва да си вземе бележка, да се дава това звание на действително компетентни, на истински компетентни винари, които ще оправдаватъ довърнето, нѣма да се излагатъ на критики и т. п.

Въ стария законъ бѣше предвиденъ контролъ на вината въ химическитѣ лаборатории. Въ новия законопроектъ контролата се възлага на винарскитѣ лаборатории, които се откриватъ при опитнитѣ институти. Идеята е добра, но азъ смѣтамъ, че се концентрира контролътъ. Въ всички

случаи, когато ще трѣбва да се контролира едно вино отъ провинцията, трѣбва да се взематъ проби да се изпращатъ тукъ. Ше става забавяне и спѣване на самата дейностъ. Добре би било, покрай централния институтъ, който ще бжде тукъ, да имаме нѣкакъ-си и областни лаборатории, които да бждатъ открити къмъ опитнитѣ станции, кждето има такива. Да има повече мѣста у насъ, кждето да се анализиратъ вината, за да нѣма оплакване отъ винаритѣ, и да не дохождаме до положение въ нѣкои случаи да се плащатъ обезщетения, както е предвидено въ законопроекта.

Върховниятъ съветъ по винарството, който се създава съ § 35, смѣтамъ, че е добре предвиденъ. Той си е на мѣстото, но не е предвиденъ въ състава му представителъ на земеделскитѣ камари. Имаме земеделски камари. Въ тѣхъ има представители не само на чистото полевѣдство, на производството на зърнени храни, но въ тѣхъ участвуватъ и представители на всички браншове на земеделското стопанство — и лозаритѣ, и винаритѣ. Щомъ имаме земеделски камари, смѣтамъ, че тѣхенъ претставителъ трѣбва да се предвиди въ висшия съветъ по винарството.

Съ тия бележки, които направихъ по законопроекта — и съ нѣкои други дребни бележки, които могатъ да се направятъ въ комисията — азъ смѣтамъ, че засегнахъ въпроса въ неговитѣ едри линии и не остава друго, освенъ да приемемъ законопроекта.

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Александъръ Радоловъ.

Александъръ Радоловъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Законопроектътъ, който ни се предлага днесъ за разглеждане и гласуване е много навремененъ. И азъ смѣтамъ, че той ще допринесе твърде много за въземане на нашето лозарство и за достигане до доброкачествени вина и други продукти.

У насъ лозарството започва да играе все по-голѣма и по-голѣма роля, защото то обхваща доста голѣмо количество стопани и съставлява за тѣхъ едно отъ най-сѣщественитѣ и доходни занятия. Имаме пѣли райони, които днесъ се занимаватъ почти изключително съ лозарство. Въ последнитѣ години една частъ отъ добиваното грозде се изнася. Съ това се допринесе твърде много и за нашата държавна, и за общото ни стопанство. Останалата, по-голѣмата частъ, се преработва въ вина. До неотдавна у насъ лозарството бѣше оставено на произволъ. Почти никой не се грижеше за него. Нито какви лозя трѣбва да бждатъ засадвани, нито пѣкъ какви вина ще трѣбва да бждатъ отглеждани, нито пѣкъ се взеха мѣрки, за да може производениятъ у насъ продуктъ да се пласира на външния пазаръ. Дори бѣше се създадо у нѣкои убеждение, че ние отъ България на външния пазаръ не бивме могли да пласираме вина, но въ последнитѣ години това се опроверга. Ние започнахме да изнасяме и на външния, на свѣтовния, ако мога да се изразя, пазаръ. Но азъ смѣтамъ, че въ това отношение ние ще можемъ да напреднемъ още повече и да се затвърдимъ на тоя пазаръ, стига само да обърнемъ достатъчно внимание на нашето винарство и на нашето лозарство, стига ние да се пригледимъ къмъ външнитѣ условия, къмъ външнитѣ пазари. Тѣ иматъ свои нужди и тия нужди ще трѣбва да бждатъ удовлетворени. Ние ще трѣбва да знаемъ, че външнитѣ винарски пазари сѣ свикнали съ известно производство, съ известна качественостъ, която качественостъ я иматъ вината на другитѣ страни-производителки. И ако ние ще искаме да се закрепимъ, казвамъ, на тия пазари и да пласираме нашитѣ вина, ние не можемъ да не тргнемъ по сѣщия пѣтъ, по който вървятъ най-напредналитѣ държави въ това отношение. За примѣръ може да ни служи Франция, особено Южна Франция. Сѣщо може да ни послужи и Италия, за да не сочимъ и други страни, които сѣ напреднали тоже въ производството на вината, или, по-право, въ отглеждането на вината, и благодарение на това сѣ изкарали най-доброкачествени вина. Ние въ България ще трѣбва да разберемъ едно: че имаме първия продуктъ, че имаме доброкачествено грозде, което въ прѣсно състояние, знайно е, бие другитѣ грозда на сѣсдитѣ и други държави. Не бива да смѣтаме, че нашитѣ грозда като винени сортове биха били по-долни отъ другитѣ, отъ първитѣ, които се изнасятъ въ прѣсно състояние, отъ десертнитѣ грозда. И виненитѣ ни сортове сѣ добри, стига само, обаче, ние да вложимъ повече трудъ въ самото производство, въ самото лозарство и следъ това пѣкъ първиятъ продуктъ — гроздето да бжде преработенъ достатъчно добре и да бжде съобразенъ съ външнитѣ условия.

Ето, въ това отношение се направиха вече доста крачки напред. По-рано нѣмаше никакви изби. Просто всѣки лозарь си имаше своя избичка и тамъ поставяше виното. Където му е зелето, където му е туршията, където му е всичко въобщо, потрѣбно за нуждитѣ на семейството, тамъ се намраратъ и бѣвнитѣ му. Поради това, като ферментира виното, добива лошъ ароматъ, лошъ дѣхъ. И, безспорно, подобно вино не представлява добра пазарна стока. Въследствие започнаха да се организиратъ по-голямѣ изби отъ заинтересувани хора. Но и тия изби представляваха само наченки. Отъ известно време — а сега това се генерализира съ новия законопроектъ — откогато започнаха да се създаватъ кооперативни изби, ние можемъ да кажемъ, че нашето винарство трѣгна изъ единъ правилень пѣтъ, защото винарската избира не само че събира голѣмо количество вино, но същевременно това вино се преработва общо. То е поставено при по-добри условия на ферментирание, на отглеждане по-нататѣкъ за застаряване. И виждаме на много мѣста, че така пригответо вино вече се явява достатъчно доброкачествено, за да можемъ да го пласираме и вънъ отъ България. Кооперативнитѣ изби въ това отношение изиграха твърде голѣма роля. Също и много търговци, много търговски фирми бѣха принудени взе да търсятъ не по-малкитѣ количества вина, които сѣ разпрѣснати у производителитѣ, ами да събиратъ по-голямѣ количества вина още въ самото начало и да ги преработватъ, като обръщатъ по-голямѣ внимание върху качествеността. Въобщо има въ това отношение надпреварване.

За голѣмо съжаление, обаче, то не е въ всички мѣста, където у насъ се произвежда вино. Съ този законопроектъ, както казахъ, като се генерализира кооперативното построяване на изби, които ще се прѣснатъ въ повечето краища у насъ, ще може да се отгледа по-доброкачествено вино, което ще се пласира не само у насъ, но и на външния пазаръ. А законопроектътъ за засаждане на нови лози, за лозовитѣ сортове и за подобрието на лозарството ще допринесе твърде много въ това отношение — въ бъдеще да имаме ония специални типове вина, съ които действително можемъ да излѣземъ на външния пазаръ. И азъ съмъ увѣренъ, че ако ние се ржководимъ не само по обикновенитѣ книжни правила, но ако следваме оная практика, която има въ напредналитѣ въ винарско отношение държави, които споменахъ, каквато е Франция, каквато е Италия и други, дори и Унгария, ще дойде време, когато българскитѣ вина нѣма да останатъ въ качествено отношение по-долу отъ вината въ тия държави. Ако тамъ има реномирани вина — реномирани не само за самитѣ страни, а за цѣлия свѣтъ — това е станало благодарение на дълги опити, благодарение на всевъзможни начини на подобрието, до които сѣ дошли чрезъ много трудъ, чрезъ много усилия и благодарение на една дълга практика, която постепенно се е развивала и е довела лозарството имъ до това положение, въ което го намираме днесъ. На насъ ни остава да използваме тая тѣхна практика, тая тѣхенъ опитъ, за да можемъ и ние, ако не да вземемъ едно отъ най-първитѣ мѣста, да се наредимъ поне въ първитѣ редове не само въ производствено, но и въ качествено отношение.

Голѣмитѣ, кооперативнитѣ изби позволяватъ не само да се взематъ специалности. Азъ съмъ съгласенъ, че ще трѣбва да се обърне особено внимание върху подготовката на тия специалисти, които ще работятъ въ по-голямѣ изби, защото отъ специалистъ зависи до голѣма степенъ и качествеността на виното. Ако той е добре подготвенъ, ако той познава на практика онова, до което сѣ достигнали въ напредналитѣ страни, и го приложи тукъ, той въ скоро време ще ни даде доброкачественъ продуктъ, добре развито вино, съ каквото ние ще можемъ да се гордѣемъ предъ другитѣ страни, макаръ въ нѣкои отношения да сѣ по-напреднали отъ насъ.

Азъ не мога да се съглася, обаче, че ще трѣбва да дѣлимъ винаритѣ на едри и дребни, както преждеговорившиятъ казваше — че ще трѣбва кооперациитѣ да ги разпредѣлимъ за едни и за други стопани. Това е една ересь въ кооперативното дѣло. Кооперацията е за всички. Кооперацията цели общото подобрието на винарството, защото държавата не си поставя за целъ да подпомогне тая или оная личностъ, тия или ония словъ, ами си поставя за целъ да добие по-доброкачествено вино, по-доброкачественъ продуктъ, съ който ние ще трѣбва да излѣземъ на външния пазаръ. А това може да бѣде постигнато, безспорно, само по тая пѣтъ — чрезъ кооперативнитѣ и чрезъ добре обзаведенитѣ изби. По тая начинъ ние ще можемъ да изкорѣнимъ всички недостатѣци, всички досегашни привички и ще можемъ да създадемъ по-добри условия за развитието на нашето лозарство.

Нека ми се позволи да кажа, че оная, който препорѣчва акционерната форма, особено за производителитѣ, той навѣрно изхожда не отъ интереситѣ на производителитѣ и отъ общитѣ държавни интереси, а изхожда отъ нѣкакви-си кой знае какви свои разбирания, които нѣматъ и не могатъ да иматъ абсолютно никакво разумно приложение въ нашия стопански животъ. Намъ ни е необходимо, казвамъ, доброкачествено производство, което ще добиемъ чрезъ голѣмитѣ изби, и то чрезъ кооперативнитѣ изби, по кооперативенъ пѣтъ. Нашитѣ производители могатъ да бѣдатъ обхванати само отъ кооперацията. Само тя е, която може да имъ даде по-добра цена, да имъ даде и по-добри условия, да имъ създаде по-благоприятно положение, та да могатъ да добиятъ максимумъ цена на своето производство. Ето това е, което не бива да се отрича, и онѣзи, които мислятъ за производителитѣ, ще трѣбва да се съгласятъ съ този начинъ на процедуре или, по-добре, съ този начинъ на производство и на отглеждане въ нашето винарство.

Отъ по-рано е създаденъ специаленъ законъ за произхода на вината, че всѣко вино ще трѣбва да носи етикета на мѣстото, откъдето излиза. За голѣмо съжаление, обаче, много фирми, които иматъ свои кленове въ различнитѣ лозарски райони, купуватъ отъ тѣхъ вина, смѣсватъ ги, и каквото вино искаме, отъ него ще ви дадатъ, не, обаче, отъ това, което излиза отъ района, ами това, което тѣ сѣ приготвили — често приготвятъ вина въ ущрѣбъ на известни центрове, съ единствената целъ да могатъ да приравнятъ цената, безъ да държатъ смѣтка за лозарството и за качествеността, която качественостъ не само производителитѣ иматъ нужда да бѣде фиксирана, ами и ние.

Позволете ми единъ малко страниченъ примѣръ. Нѣкога на вълната на карнобатската овца не се обръщаше внимание и не ѣ даваха никаква цена въ повече отъ онази, която се даваше на другата вълна. Безспорно, карнобатската овца дава по-малко вълна, отколкото другитѣ видове. Тя дава килограмъ, килограмъ и половина, най-много два килограма, докато има овце, които даватъ два и половина — три килограма вълна. Съгласете се, че щомъ цената на вълната отъ различнитѣ видове овце е еднаква, овчаритѣ нѣма да държатъ карнобатската овца само за луксъ и само да поддържатъ нейлата чистота, тогава когато тази чистота не имъ дава никакво възнаграждение. Така е и тукъ. Когато ви: имате известни опредѣлени типове вина, които се знаятъ у насъ — нѣма какво да ги назовавамъ — ще трѣбва да се взематъ строги мѣрки въ това отношение, та да може виното, взето отъ всѣки районъ, да се продава такова, каквото е, и по таквъ начинъ отдѣлнитѣ райони да се стремятъ да добиятъ по-голямѣ качественостъ и така да излѣзатъ на пазара, ще имаме съревнование между районитѣ, нѣма да има обезсърдчаване и нѣма да има безразборностъ, а, напротивъ по този пѣтъ ще се стигне до по-голямѣ доброкачественостъ на вината. Ето тѣзи мѣрки — за произхода — ще трѣбва да се засилатъ и да се наложатъ чрезъ санкциитѣ на законитѣ.

Мѣрките, които се взематъ срещу недоброкачественитѣ или болнитѣ вина — защото въ много случаи има такива — не могатъ да не бѣдатъ освенъ само похвалени, защото болнитѣ вина не допринасятъ нищо нито за производителитѣ, нито за народното стопанство. Ще трѣбва още навреме да се взематъ мѣрки, тѣзи вина да бѣдатъ изваждани извънъ пазара.

Безспорно, и мѣрките, които се взематъ за пласирането на гроздовия сокъ, сѣ също отъ съществено и голѣмо значение. Гроздовиятъ сокъ ще трѣбва да стане насъщно питие въ всички наши сладкарници, кафенета, бакалници и кръчмарници, не само затова, че имаме въздържатели, но и защото често пѣти и невъздържательтѣ има желание да пие гроздовъ сокъ, като по-полезенъ. Но понеже законътъ не е достатъчно строгъ въ това отношение, такъвъ единъ желаетъ да пие гроздовъ сокъ не може да го намѣри и, естествено е, трѣбва да се остави отъ това си желание. Затуй ще трѣбва гроздовиятъ сокъ да се пласира навсѣкъде като питие, което до голѣма степенъ да се направи едно отъ най-необходимитѣ пития въ нашитѣ заведения.

Нѣколко думи по въпроса за петиотизирането на вината. Г-да народни представители! Това, споредъ мене, е единъ много голѣмъ въпросъ. Добре стана, че тази година Министерството на финанситѣ не се съгласи да се даде захаръ на много фирми, които, поради недостатъчността на гроздето, недостатъчността на производството, искаха да произведатъ петиотни вина. Това щѣше да нанесе неизмѣрима пакостъ на нашето стопанство и на нашето лозарство не само за тази година, ами и за въ

бъдеше. Добре, казвамъ, стана, че не се възприе да се правят тѣзи вина, и останахме съ това производство, което нашето лозарство можа да даде. Но има и другъ единъ въпросъ. Споредъ досегашния законъ — сега ми се струва, че има едно развързване на ржцетъ — можеше да се допустне примѣсь на захаръ въ вината въ изключителни години, когато срѣдниятъ градусъ почти навсѣкѣде въ страната е по-долу отъ нормалния и поради това ще се произведатъ лошокачествени вина или съ малко спиртностъ и, като такива, тѣ не биха могли да бждатъ издържливи. Тази мѣрка се явяваше като разумна и отъ полза за народното ни стопанство, макаръ че има райони, които — така да се изразя — индустриализиратъ своето лозарство, даватъ лозята си на грозде, като ги торятъ постоянно, за да добиватъ по-голямъ гроздово производство, безъ да държатъ смѣтка, каква сила или каквъ градусъ гроздова захаръ ще съдържатъ тѣзи грозда. Има райони, където, ако се отпустне безразборното употребяване на захарта, не само че ще правятъ петиотни вина, ами, отъ друга страна, като даватъ лозята си на грозде, а виното подсилватъ съ захаръ, за да добиятъ по-голямъ градусъ, въ таквъ случай, казвамъ, ще бждатъ въ ущрѣбъ на общото лозарство, защото ще допринесатъ за едно по-голямъ производство, едно усилено не, ами свръхпроизводство, и това ще бжде въ ущрѣбъ на онѣзи лозари или на онѣзи лозарски райони, въ които мислятъ по-другояче или действуватъ така, че обръщатъ внимание на качествността. Вѣрно е, че ако въ мѣстата се прибави захаръ и се петиотизира виното, това вино не може да има такава качествностъ, каквато притежаватъ естественитѣ вина. Но въ всѣки случай, това петиотизиране или това прибавяне на захаръ ще допринесе твърде много, за да може, казвамъ, тая алчностъ, това желание за по-голямъ добивъ да се подсили, а съ това да се нанесе голъма вреда на нашето общо лозарско стопанство. И азъ мисля, че въ комисията ще обсъдимъ този въпросъ и ще намѣримъ единъ срѣденъ пътъ, за да можемъ да допринесемъ още повече за подобрението на нашето лозарство. Безспорно, мѣстата, която се подваря или отъ която ще се добие чрезъ изваряване гроздовъ сокъ, иде да подхрани въ това отношение алчността на тия срѣди. Щомъ като тѣ бждатъ заставени да подваряватъ и да изваряватъ една частъ отъ мѣстата, за да я прибавятъ въ останалата, та да има по-голямъ градусностъ, тѣ нѣма да даватъ своитѣ лозя на грозде. Но тѣ ще се спратъ на едно ниво, защото въ противенъ случай това ще бжде пакъ въ ущрѣбъ на самитѣ тѣхъ, и нѣма да иматъ абсолютно никаква полза отъ изкуственото засилване на гроздовото производство.

Новиятъ законопроектъ ще допринесе сѣщо така твърде много за оставяне у насъ вина за застаряване въ по-гольмитѣ, дане кажа, въ всѣхитѣ изби. Земедѣлската банка, която досега не е давала кредити за оставяне вина за застаряване, съгласно новия законопроектъ, ще дава такива кредити, и избитѣ ще могатъ да оставятъ за застаряване достатъчно количество вино, за да можемъ и ние въ това отношение да се наредимъ между ония държави, които съ напреднали въ винарско отношение. Сѣщо така доставянето на бутилки безъ акцизъ ще допринесе твърде много, за да може нашето лозарство да напредне, а, отъ друга страна, сѣщевременно да се запази до голъма степенъ и произходътъ на различнитѣ вина отъ различнитѣ райони.

Г-да народни представители! У насъ много рѣдко може да се намѣрятъ стари вина въ нѣкои изби и то само въ малки количества. Ние не можемъ да направимъ износъ на такива вина, а само бихме могли да намѣримъ вина отпреди 5 или 10 години, оставени отъ любопитство, въ нѣкои изби, като, наприкладъ, въ плѣвенската и др. Безспорно, тамъ може да се намѣрятъ такива вина, но това е едно изключение. Причината за това е била липсата на специални кредити, съ които да се подпомагатъ кооперациитѣ — защото азъ намирамъ, че най-добриятъ начинъ за засилването на нашето лозарство и винарство е кооперативниятъ начинъ. Въ таквъ случай въ избитѣ ще могатъ да се отдѣлятъ специални помѣщения, въ които да се оставятъ по-гольми количества вина за оставяне, и така ще можемъ ние, чрезъ бутилкитѣ, които ще се внасятъ безъ акцизъ на ниска цена, да излизаме у насъ и даже въ бждеше и въ странство, за да покажемъ действителната доброкачественостъ на нашитѣ вина. Разбира се, ние имаме вина, които не издържатъ остаряване не заради това, че иматъ малка спиртностъ, но поради своята качествностъ. Има, обаче, други, които не само издържатъ остаряване, но които при това развиватъ ароматъ, развиватъ букетъ и то букетъ много по-добъръ, отколкото много реномирани чуждестранни вина. По таквъ начинъ ние ще можемъ да произведемъ, както казахъ и въ началото, вина, съ които не само да се при-

равнимъ, а и въ много отношения да изпреваримъ нѣкои лозарски и винарски страни, които минаватъ за първи.

Въ законопроекта има едно специално постановление, съ което се забранява изкуственото аромагизиране на вината. Азъ смѣтамъ, че то е много умѣстно и че съ него сѣщо ще се допринесе твърде много, за да се настърди естественото подобрене на лозарството и винарството, а не отъ лошия продуктъ, като му поставимъ нѣкакви миризми да правимъ ароматизирано вино. Вие често пъти може да срещнете вина, които докарватъ на розово масло, или вина, които докарватъ на нѣкои треви и които сѣ изкуствено ароматизирани. Съ това ще трѣбва да се ликвидира. Всѣко производство ще трѣбва да излѣза съ своята естественостъ и съ нея да се яви на пазара. Това е една необходимостъ. И понеже това положение се засѣга съ новия законопроектъ, той ще допринесе още повече за засилването на доброкачествеността на нашитѣ вина. И, безспорно, щомъ като се полагатъ такива грижи за нашето винарство, азъ вѣрвамъ, че нѣма да мине много време, когато то ще се издигне до голъма степенъ, и ние ще можемъ да завладѣемъ пазари, за които не сме мислили. Тоя пътъ, който се усвоява, е само полезенъ за нашата страна и за нашето стопанство и ще допринесе блага, както за производителя, така сѣщо и за нашата държава.

Нѣколко думи за оцетарството и за спиртнитѣ напитки.

Г-да народни представители! Оцетарството у насъ, както бѣ поставено досега — да се произвежда само фабриченъ оцетъ, макаръ и отъ развалени вина — донасяше твърде голъми пакости за нашитѣ производители. Много отъ нашитѣ производители, поради липса на възможностъ да могатъ да съхраняватъ добре своитѣ вина, поради липса на достатъчно знания, допускаха много вина у насъ да се вкисватъ или да се развалятъ, и вкиснатитѣ и развалени вина не можеха да служатъ за нищо друго, освенъ да се правятъ на оцетъ — защото, както казахъ и оде, продажбата на недоброкачествени и развалени вина се преследва и отъ самия законъ.

Досега, вкисне ли се известно количество вино, нѣкоя бѣва вино, производителтъ не може да я остави да се воцети, да стане на оцетъ, и то действително виненъ, доброкачественъ оцетъ, а бѣше принуденъ да я занесе непременно въ оцетнатъ фабрика, защото ако я остави у себе си и акцизнитѣ власти я намѣрятъ, тѣ ще конфискуватъ виното. Но като занесе виното въ оцетната фабрика, ако то струва, да кажемъ, 5 л., тамъ му даватъ 2 л., съ което не му плащатъ дори производственитѣ разности. Производителтъ бѣше поставенъ при едно положение на ограбване отъ страна на оцетнитѣ фабрики, които искаха да си запазятъ предимство, понеже произвеждали подоброкачественъ оцетъ. Обаче ако се направи едно сравнение между фабрично произведенъ, макаръ и виненъ, оцетъ, и виненъ оцетъ, произведенъ по естественъ начинъ, чрезъ вкисване на виното, вие ще видите една граматна разлика, както въ приятността, така и въ полезността. Винениятъ оцетъ, произведенъ отъ фабрикитѣ, макаръ и да има сѣщия градусъ, не може по качествения да се равнява на естествения оцетъ.

Ето защо законопроектътъ въ това отношение иде да поправи една грѣшка, като освобождава производителъ отъ задължението да носи на оцетнитѣ фабрики случайно вкиснатитѣ се у него вина: тѣхъ той ще може да ги продава, стига само да изпълни известни формалности и стига само оцетътъ да е 4°. Това бѣше една необходимостъ. И азъ съмъ доволенъ, че се прави чрезъ законопроекта тая поправка, която е отъ полза за нашия производителъ. Безспорно, взематъ се мѣрки срещу производителитѣ, които изкуствено воцетяватъ вината си. Това е много правилно, защото производителтъ на вино е производителъ на вино, а не е производителъ на оцетъ. Но важно е, че на производителя се дава възможностъ да добие по-добра цена за своето производство.

За спиртнитѣ напитки малко се прави чрезъ законопроекта. Азъ смѣтамъ, че трѣбва да се направи нѣщо повече. Г-да народни представители! Споредъ стария законъ, ракиитѣ, които се консумиратъ, не могатъ да иматъ крепкостъ повече отъ 50°. И самиятъ законъ не допуска да се произвеждатъ ракии съ по-гольма крепкостъ, въпрѣки че и най-старитѣ казани, щомъ като се варятъ доброкачествени продукти, даватъ ракия по-силна отъ 50°. Тая ракия ще трѣбва да се разрѣдва. Нищо отъ това, че ще се разрѣдва, но тъй както се разпореджа да става производството, като не се отдѣлятъ и патокитѣ, тѣ си оставатъ въ самия продуктъ, въ самата ракия, и когато се консумира ракията, тѣ се отразяватъ зле върху здравето на консуматора. Ако съ това се допринесе нѣщо за

една неразбрана политика, която цели да не се вреди ужъ на здравето на консуматора, всъщностъ той се уврежда твърде много, защото е принуденъ въ повечето случаи да пие ракия, смѣсена съ патоки, които, както знаете, съдържатъ отрова, както съдържа отрова и оная частъ отъ ракията, която излиза отъ казана въ самото начало.

Така че системата, която бѣше създадена съ стария законъ, обезателно ще трѣбва да се премахне. Нека ракиятъ да се изваряватъ, но да се премахнатъ патокиятъ, за да се добие доброкачественъ продуктъ. А оня, който иска да продава ракия съ по-високъ градусъ, нека да плати повече акцизъ, за да бѣде удовлетворенъ и фискалъ. Но недейте да се мѣсимъ въ нравитѣ, въ обичаитѣ, които сж създадени въ всички райони. Както знаете, въ Панагюрско, въ Карловско и на други мѣста, където търсятъ само препечена ракия, а стариятъ законъ забраняваше производството ѝ, трѣбваше ракията да се мѣси съ патоки. Навремето, въ 1932 г., имаше едно неразбиране на самата работа отъ известни хора, които се ръководѣха само отъ интереситѣ на фиска, безъ да държатъ смѣтка нито за здравето, нито за доброкачествеността на продукта, който се произвежда.

Азъ смѣтамъ, че и въ туй отношение ще трѣбва да се направи една поправка, за да може и у насъ да има доброкачествено производство, защото, каквото щемъ да казваме, ние не можемъ да морализираме свѣта споредъ разбиранята на нѣкои хора и да го отклонимъ отъ пиенето на алкохолъ. Този алкохолъ е пийтъ отъ старо време, пие се и днесъ, ще се пие и въ бъдеще. И най-големитѣ въздържатели въ много случаи се отказватъ отъ своето въздържане и се приравняватъ съ другитѣ.

Така че и по отношение на лозята, и по отношение на вината, и по отношение на оцета, и по отношение на спирта, той законопроектъ, чрезъ който се внасятъ известни поправки и измѣнения въ стария законъ, цели да се създадатъ по възможностъ по-доброкачествени произведения, които не само да бждатъ приятни, когато човѣкъ ги консумира, но същевременно да не бждатъ и вредни за здравето, а така също — да можемъ да излъземъ съ тѣхъ и навѣнъ отъ България и да вземемъ единъ по-високъ рангъ отъ тоя, който сме заемали досега. (Ржкоплѣскания).

Председател Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министърътъ на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Интересътъ, който се проявява къмъ нашето лозарство, намирамъ, че е твърде заслуженъ. По законопроекта се изказаха нѣколко народни представители. Азъ зная, че има интересъ и биха говорили още народни представители, защото повече отъ половината отъ г-да народнитѣ представители произхождатъ отъ лозарски райони. А интересътъ и на останалитѣ г-да народни представители къмъ нашето лозарство не е по-малкъ.

Г-да народни представители! Нашето лозарство, особено следъ като премина флюксерата, се постави на една твърде солидна основа. Въ това отношение — както каза въ миналото заседание народниятъ представител г-нъ Ковачевъ — твърде много сж направили любителитѣ, онѣзи, които иматъ предимно друга професия, а въ сщщото време се занимаватъ и съ пионерска работа окодо лозарството.

Азъ вземамъ думата не за да ви отнемамъ много време, а само да отбележа нѣколко моменти въ развитието на нашето лозарство, защото самъ съмъ специалистъ-лозаръ, винаръ, самъ имамъ лозарско стопанство и дълги години съмъ работилъ въ Министерството на земедѣлието като подначалникъ и инспекторъ по лозарството. Законътъ, който сега допълваме и измѣняваме, навремето, презъ 1932 г., бѣ проектиранъ отъ мене, като главенъ инспекторъ. Той се създаде тѣкмо тогава поради една голѣма нужда, следъ като ние направихме анкета въ страната — презъ годинитѣ 1929 и 1930 — и констатирахме, че е невъзможно по-нататкъ нашето лозарство да се развива по този пѣтъ. Тогава, съобразявайки се съ развитието на винарството въ свѣта, въ Европа и специално въ България, ние намѣрихме за необходимо да се създаде този законъ, който можеше да бжде по-съвършенъ, но условията, въ които се намираше нашето винарство, предпоставкитѣ, които имаме за неговото провеждане, не ни позволиха навремето да създадемъ законъ, какъвто трѣбваше да създадемъ. Следъ 10-годишното приложение на този законъ и практиката, която имаме, открива се възможностъ днесъ да внесемъ известно усъвършенствование въ него, за да придвижимъ още по-напредъ развитието на нашето винарство.

Г-да народни представители! Паралелно съ създаването на закона за вината, отпочна се и прилагането на една програма за създаване на специални винарски изби. Вие знаете, че Земедѣлската банка, макаръ и неподкрепена обществено тогава, започна тая дейностъ, и днесъ работата е твърде много напреднала. Днесъ ние се радваме на единъ успѣхъ въ областта на винарството, който заразява и районитѣ, където нѣма такива съвършени изби. Целта не бѣше само да се създаде единъ съвършенъ продуктъ. Целта бѣше, първо, да се подпомогне дребниятъ стопанинъ-земедѣлецъ, дребниятъ стопанинъ-лозаръ у насъ да внася своето производство въ една изба съ съвършени инсталации и добри специалисти и да получи добъръ продуктъ и, второ, да намалимъ производственитѣ разноси. Отъ нашитѣ анкети презъ 1929/1930 г. се установи, че производственитѣ разноси на 1 литъръ вино се движатъ между 1-50, 2 и 2-50 л.

При такова положение държавата не можеше да не се замисли за организирането на едно винено производство, което едновременно да бжде и съвършено, и съ по-малки производствени разноси. Така очертаната програма се е съществала въ продължение на 10 години отъ Министерството на земедѣлието. Сега ние, чрезъ Земедѣлската банка и чрезъ усилията на Министерството на земедѣлието, искаме да довършимъ работата чрезъ построяване и на останалитѣ изби, които сж предвидени въ програмата. И азъ, съ идването си още, подехъ инициативата да се ускори тая дейностъ. Ако досега, въ продължение на 10 години, ние сме успѣли да направимъ 15-18 изби, въ следващитѣ 10 години ще трѣбва да изпълнимъ цѣлата си програма, като построимъ 40 изби. Тогава вече ще можемъ да смѣтаме, че нашето лозарско стопанство се намира на една здрава позиция, и нашитѣ лозари спокойно могатъ да сложатъ своитѣ усилия въ лозарското производство, знаейки, че като добиятъ гроздето, има кой да се погрижи по-нататкъ за неговото правилно преработване.

Азъ съмъ особено доволенъ отъ това, което говори г-нъ Радоловъ. По моята преценка, като специалистъ въ тая областъ, той изнесе много компетентно въпроса. Но азъ бѣхъ учуденъ отъ г-нъ Бѣлю Алексиевъ, съ когото още презъ 1931-1932 г. сме правили анкета въ Бургазъ — той като директоръ на катедрата, а азъ като главенъ инспекторъ въ Министерството на земедѣлието. Специално сме ходили въ Поморие и т. н. да разглеждаме лозарскитѣ райони и да търсимъ възможностъ за усъвършенствование на нашето лозарство и винарство. Докато тогава той самъ предлагаше твърде крути мѣрки, за да сложимъ нашето лозарство на една здрава основа — чрезъ ограничения, чрезъ държавна намѣса, чрезъ участие на Земедѣлската банка — сега той говори, ние да оставимъ свободно, на произвола да се развива този отраслъ.

Уважаеми г-да народни представители! Вие знаете какви голѣми задължения има държавата къмъ нашето земедѣлско стопанство и специално къмъ трайнитѣ култури, какъвто е лозарството. Тамъ се влататъ капитал и срѣдства не за 10 години, а за 30, 40, 50 години. И ако въ миналото не е имало достатъчно вещо ръководство, което да установи планъ за засаждане на новитѣ лозя, да установи точно сортотетѣ, които трѣбва да се засаждатъ и да следва определена програма, това е било голѣма грѣшка, която ние впоследствие почувствувахме и за поправянето на която вземахме сериозни мѣрки. Ако нашитѣ лозари извършватъ своитѣ посаждения произволно, по свое желание, поради временни конюнктири на пазара и поради временни желания въ семейството, вследствие ние ще дойдемъ до положението — както сме и идвали — да се задрѣсти пазарътъ и да нѣма пласментъ на тѣхнитѣ произведения. Азъ лично съмъ участвувалъ въ конференцитѣ по лозарството въ Лозана презъ 1935 г. и въ Виена презъ 1937 г., като делегатъ на България и дългогодишенъ подпредседателъ на Лозарския съюзъ, където тия въпроси бѣха разглеждани отъ специалиститѣ-лозари. А и отъ стопанитѣ-лозари тѣ сж много добре разбрани и сж разрешени точно въ този смисълъ, както ги разрешаваме и ние по програмата.

Учудва ме, казвамъ, желанието сега на г-нъ Алексиевъ да допустимъ свободно да засажда кой както и каквото иска, защото веднага се явява въпросътъ: къде ще се пласира производството? Докато ние имаме възможностъ, при най-добри условия, да изнасимъ въ чужбина максимумъ 70-80 милиона килограма грозде — цѣлиятъ пласментъ въ Централна Европа е около 120 милиона килограма, а съ Англия и другитѣ държави може да стигне до 160 милиона килограма — сега ние сме стигнали вече до 50-55 милиона килограма износъ. Какъ може да позволимъ, хубавитѣ народни сили и срѣдства да се вложатъ

въ лозарското производство, безъ да имаме възможност да пласираме лозарските произведения? Понеже лозарството е една трайна култура, култура за много десетилетия, държавата има задължението — както се чуваха гласове преди десетина години, и азъ лично съмъ вдигалъ гласъ по конференциите на лозарите — да спаси положението на лозарите. А щомъ е така, същата тази държава има правото да наложи известни ограничения, за да подсигури пласмента на произведенията на лозарството.

Уважаеми г-да народни представители! Азъ лично не съмъ много ентузиазирани отъ единъ пласментъ въ чужбина на нашите вина и на нашето грозде. Ние не трѣбва да се увеличаемъ. Ние трѣбва да знаемъ, че възможностите, които се очертаватъ сега, съ времении и се дължатъ специално на днешното положение на война. Впоследствие, когато мине войната и когато границите се отворятъ, бъдете увѣрени, че нашите възможности за износъ, специално за виното, ще се ограничатъ. За гроздето възможно е да запазимъ единъ по-голямъ контингентъ, да кажемъ 50% отъ пласмента на грозде въ Европа да е нашъ. За виното, обаче, ние ще се върнемъ назадъ. Нашето лозарство е дребно, сръдствата, които се влагатъ въ него, съ много оскъдни, липсватъ капитали, и затова то не е способно да излъзе на конкуренция на съвременния пазаръ. Ето защо ние ще бъдемъ принудени да се върнемъ назадъ въ нашия износъ на вино.

Базата на пласмента на виното ще си остане България. Пласментътъ, както на грозде, така и на вино, може да се увеличи значително, ако благосъстоянието на населението се увеличи, ако населението и въ планините, където не вирятъ лози, почне да консумира достатъчно грозде и да пие вино, както прилича да се пие, защото, както знаете, у насъ малко хора консумиратъ вино нормално, както трѣбва — на трапезата всички да пиятъ по 1-2 чаши вино. У насъ се забелязватъ двете крайности: нѣкои пиятъ по много литри вино, а по-голямата частъ, масата, не може никакъ да го консумира. У насъ има лозарски райони, където хората денонощно работятъ, полагатъ страшно голямъ трудъ презъ сезона и въпреки това не могатъ да си напълнятъ съ вино бъкличките, когато отиватъ да рѣжатъ лозята, защото синаятъ камъкъ е скѣпъ, защото нуждитъ съ голями, защото се явяватъ много и много други работи, които каратъ стопанина, като набере 1.000 килограма грозде, да бърза да го продаде, за да вземе нѣкой грошъ и да си свърши нѣкоя работа. Това е именно, което спъва нашето лозарство и което не гарантира единъ солиденъ пласментъ.

Азъ живѣя съ надеждата, че нашиятъ народъ ще излъзе отъ туй положение, че бъдещето ще се разкрие по-благоприятно за насъ. Тогавъ мѣстниятъ пласментъ на вино и грозде ще се увеличи и ние ще имаме възможност, ако се яви криза въ пласмента ни въ чужбина, да излъземъ благополучно отъ едно евентуално положение на криза.

По бележката на г-нъ Алексиевъ, който иска да се позволи да се произвежда оцетъ отъ спиртъ, полученъ отъ меласа, и отъ спиртъ, полученъ отъ картофи. Относно производството на оцетъ отъ спиртъ, полученъ съ картофи, ще кажа, че това е невъзможно, защото картофите съ много скѣпи и въ България иматъ предназначение да служатъ за други производства и за консумация. Ние трѣбва да държимъ на това, да се добива оцетъ само отъ плодови спиртъ, защото по този начинъ именно ние спасяваме лозарите отъ една опасност, като имъ даваме възможност да използватъ лошото качество грозде, което по новия законъ трѣбва да бѣде отстранено отъ пазара, където се явява да конкурира по-доброкачествено грозде, и народътъ го купува, понеже е твърде беденъ и, като не може да купи по-скѣпото, отива къмъ по-евтиното. Надѣвамъ се, че въ комисията, следъ като поговоримъ по тѣзи въпроси, ще се разберемъ съ г-нъ Алексиевъ и той нѣма да прави опозиция.

Азъ не зная какви съображения, по които той повдига туй въпросъ. Може би той искаше да подчертае, че е нужно да се покренятъ дребниятъ стопанинъ, когато държавата именно цели да защити. Не е необходимо да се излиза поединично да се иска защитата на дребния стопанинъ, защото за него именно всички желяемъ да работимъ, за него хвърляме сръдства и съ бюджета, и чрезъ Земеделската банка, и по други начини. Тъкмо за него е и агрономътъ, който постоянно се движи около него и иска да му даде закрила въ работата. Ако нѣкъ г-нъ Алексиевъ повдига този въпросъ съ нѣкаква друга целъ, може да има право. Въ всѣки случай въ комисията ще бъдатъ разглеждани сериозно всички въпроси, и, като специалисти, вѣрвамъ, че ще се разберемъ, за да

излъземъ съ единъ законопроектъ, който да задоволява нуждите, изтъкнати отъ практиката въ продължение на редица години, и да даде по-голями резултати.

Следъ тѣзи нѣколко бележки моля г-да народните представители да се съгласятъ да бѣде приетъ законопроектътъ на първо четене и да бѣде изпратенъ въ комисията, където да го разгледаме, евентуално да го допълнимъ, вземайки предвидъ изказаните тукъ мнения, за да излъземъ съ единъ по-цѣлостенъ и по-свършенъ законъ. (Ръкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Разискванията по законопроекта сж приключени.

Който приематъ на първо четене законопроекта за изменение и допълнение на закона за вината, спиртните напитки, и оцета, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранияето приема.

Минаваме на точка втора отъ днешния редъ:

Второ четене на законопроекта за изменение и допълнение на наредбата-законъ за насърчение на градинарството.

Моля г-на докладчика да докладва законопроекта.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: Г-да народни представители! Ще ви докладвамъ законопроекта, тъй както е приетъ отъ комисията по Министерството на земеделието и държавните имоти, която излиза съ свой докладъ, където сж напечатани измененията и допълненията, които е направила. (Чете)

„ЗАКОНЪ

за изменение и допълнение на наредбата-законъ за насърчение на градинарството („Държавенъ вестникъ“, брой 268, отъ 28 ноември 1935 г.).

§ 1. Чл. 1, въ края на текста, се допълня съ думите „и гѣби“.

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ заглавието и § 1 на законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранияето приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„§ 2. Следъ чл. 1 се прибавя новъ членъ, както следва: Чл. 2. Министерството на земеделието и държавните имоти изработва специаленъ правилникъ, съ който да се регламентира градинарската професия, като се определя цензъ за званieto „градинаръ“, „градинарь-организаторъ“ (газда, водачъ на групи), „сѣдружникъ-градинаръ“, „работникъ-градинаръ“, „градинарь-цѣлтаръ“, „паркоустроителъ“ и пр., съ огледъ да се създаде единъ квалифициращъ персоналъ въ градинарската професия и да се изработи способъ (договоръ или правилникъ), който да определя правоотношенията имъ“.

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранияето приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„§ 3. Чл. 2 става чл. 3 и се допълва съ нова алинея, както следва:

„Личната градинарска карта и удостоверението се освобождаватъ отъ гербовъ налогъ.“

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранияето приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„§ 4. Чл. 3 става чл. 4 и се изменя, като алинея първа се допълва съ следните думи: „или сушилни за зеленчуци съ минималенъ дневенъ капацитетъ 500 кгр. сушенъ зеленчукъ и 100 кгр. сушени плодове.“

Забележката къмъ буква „а“ се изменя така: „Народниятъ консервни работилници, които се организиратъ при земедѣлските училища, кооперациите и общините, работятъ подъ откровеноството на държавни агрономи и преобразватъ зеленчуците и плодовете само за земедѣлно-стопани, изключително за домашно употребление, се ползватъ отъ облагоити на настоящия законъ.“

Разходътъ по издрѣжката имъ се пресмѣта върху полученото производство, за да се понесе отъ тия, които се ползватъ отъ същото.

Ръководството и контролътъ на работата на народните консервни работилници се извършватъ отъ органи на Министерството на земедѣлието и държавните имоти по специаленъ правилникъ.“

Председател Никола Логофетовъ: По § 4 е постъпило писмено предложение от народния представител г-н Петър Марков въ смисъл, забележката къмъ буква „а“ на чл. 4 да добие следната редакция: (Чете) „Народният консервни работилници, които се организиратъ при земеделските училища, кооперациитъ и общинитъ, работятъ подъ ръководството на държавнитъ агрономи и преработватъ зеленчуци и плодове изключително за домашно употребление, се ползватъ отъ облагитъ на настоящия законъ“. Съ това предложение се изхвърля отъ текста на забележката къмъ буква „а“ на чл. 4, както е приета отъ комисията, пасажътъ „само за земеделски-стопани“, като се пояснява, че работилницитъ се ръководятъ не отъ „държавни агрономи“, а отъ „държавнитъ агрономи“, отъ което става ясно, че не ще се назначаватъ нарочно агрономи за ръководене на работилницитъ.

Има думата народниятъ представител г-н Петър Марковъ, за да развие предложението си.

Петър Марковъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Тъй нареченитъ народни консервни работилници при кооперациитъ, земеделскитъ училища и общинитъ досега консервираха зеленчуци и плодове за всички, които ще ги употребяватъ за собствени нужди и бѣха облагодетелствувани въ смисъл, че се ползуваха отъ тенеке безъ мито. Сега, съгласно новата забележка къмъ буква „а“ на чл. 4 отъ закона, само земеделскитъ стопани ще могатъ да се ползватъ отъ тѣзи работилници. Занаятчитъ, търговцитъ, чиновницитъ и работницитъ не ще могатъ да се ползватъ отъ тѣхъ и, следователно, ще трѣбва да станатъ клиенти на консерво-производителитъ.

Г-нъ министърътъ, съ когото говорихъ по този въпросъ, ми обясни, че това е целта на тази забележка — само земеделскитъ стопани да се ползватъ отъ консервнитъ работилници. Значи, занаятчетъ само членоветъ на земеделско-стопанскитъ задруги ще могатъ да преработватъ зеленчуцитъ си или плодоветъ си въ тия работилници при по-благоприятни условия.

Г-да народни представители! Вие, които изхождате отъ селата, знаете въ какво недоумение ще изпаднатъ тѣзи, които ще се явятъ въ консервната работилница и ще имъ се откаже да се преработятъ зеленчуцитъ или плодоветъ имъ, понеже не сѫ земеделски стопани. Ще изпаднатъ въ недоумение, защото не могатъ да направятъ никаква разлика между социалното положение на единъ занаятчия, дребенъ търговецъ, работникъ или каквото и да е друго, и това на единъ земеделски стопанинъ. Особено въ днешно време, когато съществува въпросъ за снабдяването на българскитъ граждани, можемъ да изпаднеме въ положение, щото консервнитъ фабрики въ градоветъ да не могатъ да продължаватъ селата. Значи, нѣкои селяни, които по досегашния законъ можеха да се снабдяватъ съ консервирани зеленчуци или плодове, занаятчетъ ще бждатъ лишени отъ тази възможностъ, защото производството на консервнитъ фабрики въ градоветъ може да бжде ангажирано отъ армията или за нуждитъ на гражданитъ.

Вѣрвамъ, че г-нъ министърътъ ще се съгласи да си остане досегашното положение: всички хора въ селата да могатъ за свои нужди да си правятъ консерви въ тѣзи работилници, като се ползватъ отъ безмитно тенеке. Може да се постави въпросъ за градове като София, дали могатъ да съществуватъ такива работилници. Понеже въ такива градове народни консервни работилници не могатъ да се откриватъ, естествено, остава отъ тѣхъ да се ползватъ само въ селата, където социалнитъ различия не сѫ толкова голѣми.

Моля да се приеме предложението ми, за да могатъ консервнитъ работилници да работятъ и занаятчетъ, както сѫ работили досега.

Председател Никола Логофетовъ: Има думата г-нъ министърътъ на земеделието и държавнитъ имоти.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Вѣрно е, че не бива да се прави голѣмо различие между хората, които живѣятъ въ селото. Трудно ще бжде да се продължаватъ съ консерви въ селата ония, които не обработватъ земя, не сѫ земеделци, а служатъ на земеделското население. Единствената целъ на това ограничение е да се подпомогне нашата консервна индустрия, която ще трѣбва да задоволява не само градоветъ, но и онова население въ селата, което не се занимава съ земеделие. Министерството на земеделието възприе туй искане на консервната индустрия съ единичното желание да не ѝ попрѣчи за единъ по-голѣмъ пласментъ. Както

сѫ очертани сега възможноститъ на консервната индустрия, нѣма опасностъ, че тя ще пострада, ако не продължава на неземеделското население въ селата.

Зауй азъ съмъ склоненъ да приема предложението на г-нъ Петъръ Марковъ, като, разбира се, съ течение на времето може да се наложи едно изменение на закона, ако работитъ се развиятъ така, че нашата консервна индустрия да нѣма достатъчно пласментъ, за да може тя да изпраща своитъ произведения и на тѣзи въ селата, които не работятъ земята, а само се продоволствуватъ отъ земеделското население. Ако Народното събрание смѣтне, че трѣбва да бжде прието предложението на г-нъ Марковъ, азъ нѣма да имамъ нищо противъ.

Председател Никола Логофетовъ: Ще гласувамъ предложението на народния представител г-нъ Петъръ Марковъ, съ което се иска, въ забележката къмъ буква „а“ на чл. 4, както е предложено отъ комисията, да се изхвърлятъ думитъ „само за земеделски-стопани“ — значи, всички въ селата да могатъ да се ползватъ отъ консервнитъ работилници; и вмѣсто „държавни агрономи“ да стане „държавнитъ агрономи“.

Който приемамъ предложението, направено отъ народния представител г-нъ Петъръ Марковъ, съ което г-нъ министърътъ на земеделието е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Значи, забележката къмъ § 4 става така: „Народниятъ консервни работилници, които се организиратъ при земеделскитъ училища, кооперациитъ и общинитъ, работятъ подъ ръководството на държавнитъ агрономи и преработватъ зеленчуци и плодове изключително за домашно употребление, се ползватъ отъ облагитъ на настоящия законъ“.

Който приематъ § 4, заедно съ току-що приетото изменение въ забележката на буква „а“ къмъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете) „§ 5. Чл. 4 става чл. 5“.

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете) „§ 6. Чл. 5 става чл. 6 и се допълня съ нови точки, както следва:

Заличаватъ се думитъ въ алинея втора въ буква „в“: „по двата диагонала“ отъ досегашния законъ за градинарството.

г) внасятъ се безъ мито и всѣкакви други данѣци, статистическо право, такси и бѣрии, включително и адвалорната такса по чл. 3 отъ закона за митницитъ, гелъ, рафия и манила за рогозки — материали, необходими за градинарското имъ производство;

д) внасятъ безъ мито и всѣкакви други данѣци, статистическо право, такси, бѣрии, включително и адвалорната такса по чл. 3 отъ закона за митницитъ, всички мотори, помпи, трѣби, електропроводници за електрическа сила и всички материали, свързани съ електропровеждането, нуждни за изкуствено оросяване на градинитъ имъ;

е) получаватъ дървенъ материалъ по тарифни цени;

ж) получаватъ отъ държавнитъ каменовжлени мини въглища по намалени тарифи (както индустриалцитъ), за отопление на оранжеритъ си, парницитъ, цвѣтарницитъ и др. Тѣзи въглища се превозватъ съ българскитъ държавни желѣзници по специална намалена тарифа“.

Къмъ чл. 6 се прибавя и нова буква съ следния текстъ:

„з) внасятъ се безъ мито и всѣкакви други данѣци, статистическо право, такси и бѣрии, включително и адвалорната такса по чл. 3 отъ закона за митницитъ, равни разтежня, служещи за майки въ зеленничарството и цвѣтарството, а също така и семена или расади отъ новости за изпитване и доотглеждане.“

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете) „§ 7. Чл. 6 става чл. 7“.

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете) „§ 8. Чл. 7 става чл. 8“.

Председател Никола Логофетовъ: Който приематъ § 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 9. Чл. 8 става чл. 9 и се допълва със следната нова алинея:

„Градинаритъ-производители могат сами да изнасят произведенията си на пазаритъ, ако притежават лична градинарска карта. Градинаритъ-производители се освобождават отъ разрешително за търговия, когато продаватъ собственитъ си произведения.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете) „§ 10. Чл. 9 става чл. 10.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 11. Чл. 10 става чл. 11 и се измѣня както следва:

„Градинаритъ, които излизатъ отъ страната, за да упражняватъ своя занаятъ и въ чужбина, се ползуватъ съ следнитъ облиги:

а) документитъ за вземане паспорти, както и самитъ паспорти, се освобождаватъ отъ гербовъ налогъ и отъ всѣкакви държавни, общински, фондови и други такси и берии. Градинарскитъ паспорти се издаватъ съ валидностъ за три години срещу такса стъ 200 л.;

б) ползуватъ се по българскитъ държавни желѣзници и държавнитъ параходи съ 33% намаление за пътуването при отиване и връщане;

в) превозватъ градинарския си багажъ и семената за посѣвъ съ 33% намаление по българскитъ държавни желѣзници.

За бележка. Облагитъ по точки „б“ и „в“ се даватъ и на мѣстнитъ градинари. Самоличността си удостоверяватъ съ личната си градинарска карта.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете) „§ 12. Чл. 11 става чл. 12.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 13. Чл. 12 става чл. 13.

Точка „б“ се допълва съ следната нова алинея:

„Освобождава се отъ мито и всѣкакви други данѣци, статистическо право, такси, берии, включително и адвалорната такса по чл. 3 отъ закона за митницитъ, както и отъ акцизъ, суровиятъ каучукъ, употребяванъ въ производството на гумени прѣстени, нуждни за консервни сѣдове.

За да се избѣгнатъ евентуалнитъ злоупотрѣбения, това облекчение за фабрикантитъ на гумени прѣстени се извършва чрезъ приспадане на митото, акциза и други данѣци и берии, упоменати по-горе, следъ като се установи документално за доставени количества прѣстени на консервнитъ фабрики.

Отпадѣцитъ отъ бѣло тенеке, внесени безъ мито, по силата на настоящия законъ, могатъ да бѣдатъ използвани за обковане щайги за плодове и зеленчуци, предназначени за износъ или вътрешна консумация, за извличане на калай и прегопяване на желѣзо, както и за други нужди въ земеделското стопанство.

Така употребенитъ отпадѣци се освобождаватъ отъ заплащане вносно мито и други данѣци и такси.

Ако отпадѣцитъ бѣдатъ използвани за други цели, сѣшитъ се облагатъ на общо основание по ст. 403 отъ митнишката тарифа за вносниѣ стоки.

За бележка. Всички неликвидирани досега преписки относно използване на тия отпадѣци, заведени съгласно чл. 327 отъ закона за митницитъ, се прекратяватъ служебно.

Сумитъ, събрани по влѣзлитъ въ законна сила постановления, не се връщатъ.“

А точка „в“ се измѣня и допълня така:

„Консервираниѣ плодове, зеленчуци и концентрати, както и амбалажнитъ материали: готови кутии, тенекии, калай, бурета, дѣски и други се превозватъ по специални намалени тарифи на българскитъ държавни желѣзници. Суровитъ зеленчуци и плодове за преработка се превозватъ също по специални намалени тарифи отъ производ-

ственитъ центрове до фабрицитъ на едно разстояние до 200 клм., а готовитъ консерви и концентрати, предназначени за износъ — до граничния пунктъ.“

Прибавятъ се следнитъ нови точки:

„д) освобождаватъ се отъ данѣкъ-сгради за срокъ отъ 10 години, начиная отъ годината на построяването на фабриката;

е) за изнесенитъ консерви и концентрати отъ плодове съ захаръ се връща следуемиятъ се акцизъ върху употребената захаръ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 14. Чл. 13 става чл. 14.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 15. Чл. 14 става чл. 15.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 16. Чл. 15 става чл. 16 и се измѣня, като следва:

„Вносътъ и доставкитъ на безмитнитъ материали по чл. 5 (новъ чл. 6) и чл. 12 (новъ чл. 13), се извършва отъ Българската земеделска и кооперативна банка, следъ разрешения на Министерството на земеделието и държавнитъ имоти.

По искане на Българския градинарски съюзъ или Съюза на консервопроизводителитъ, съ разрешението на Министерството на земеделието, доставката на безмитнитъ материали може да бѣде възложена на съответната кооперативна организация или другъ вносител.

При изключителни случаи и по искане на Министерството на земеделието и държавнитъ имоти, може да се възложи на Българската земеделска и кооперативна банка да достави отъ чужбина и да поддържа въ постоянненъ складъ едно количество амбалажни материали (бѣло тенеке, калай, гумени прѣстени), нуждни за мѣстното консервно производство въ размѣра на едногодишнитъ нужди на страната.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 17. Чл. 16 става чл. 17.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 18. Чл. 17 става чл. 18 и се допълва съ следната нова алинея:

„Производството и продажбата на семена и разсадъ се извършва подъ надзоръ на органитъ на Министерството на земеделието и държавнитъ имоти.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 19. Чл. 18 става чл. 19.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 19, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 20. Чл. 19 става чл. 20.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 21. Чл. 20 става чл. 21.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ § 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчевъ: (Чете)

„§ 22. Чл. 21 става чл. 22 и се измѣня така:

„Спороветъ между членоветъ на градинарскитъ компании и дружества се разрешаватъ, като първа инстанция, отъ помирителенъ съдъ при съответното градинарско сдружение. Недоволнитъ отъ решенията се тжатъ въ срокъ стъ 3 месеца до съответнитъ граждански съдилища.

Съставътъ на процедурата на помирителния съдъ при дружествата се установява съ специаленъ правилникъ.

Забележка. По дѣлата предъ помирителния съдъ не се събиратъ никакви мита, такси, берни, фондови марки и др. Всички книжа по тия дѣла се освобождаватъ отъ гербовъ налогъ.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 23. Чл. 22 става чл. 23.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 24. Чл. 23 става чл. 24 и се изменя, както следва:

„Нарушителитъ на членове 3 и 11 (новъ чл. 12) се наказватъ дисциплинарно и съ глоба отъ 500 до 5.000 л., въз основа на актоветъ на съответнитъ агрономически власти.

Нарушителитъ на чл. 17 (новъ чл. 18) се глобяватъ отъ 50 до 1.000 л., въз основа на актоветъ на агрономическитъ власти.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 25. Чл. 24 става чл. 25.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 26. Чл. 25 става чл. 26.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 27. Чл. 26 става чл. 27.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 28. Чл. 27 става чл. 28.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)
„§ 29. Навсѣкжде въ закона думитъ: „Министерството на народното стопанство“ се замѣнятъ съ: „Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ § 29, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Законътъ е приетъ окончателно на второ четене.

Минаваме на точка трета отъ дневния редъ:

Второ четене на законопроекта за овощарството.

Има думата г-нь докладчикътъ.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: Законопроектътъ за овощарството, поправенъ и допълненъ отъ парламентарната комисия по Министерството на земедѣлието, получи следната редакция: (Чете)

„ЗАКОНЪ за овощарството.

Глава I.

Общи положения.

Чл. 1. Този законъ има за целъ да създаде необходимитъ условия за повдигането и развитието на овощарството въ страната, обхващащо видоветъ ядкови, костилкови, ягодови, черупчести, южни плодове и пр.

Овощаритъ, които желаятъ да се ползватъ отъ облаги, предвидени въ този законъ, трѣбва да притежаватъ лична овощарска карта. Тази карта се издава отъ съответния околийски агрономъ, ледъ като искателътъ представи общинско удостоверение, отъ което да се вижда, че той е собственикъ поне на единъ декаръ овощна градина, както и удостоверение, че членува въ Българския овощарски съюзъ.

Личната карта и удостоверението по предшествуващата алинея се освобождаватъ отъ гербовъ налогъ, общински и други такси.“

Председателъ Никола Логофетовъ: Има думата г-нь министърътъ на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Въ връзка съ чл. 1 дѣла да дамъ едно малко пояснение.

Въ втората алинея е казано: „Български овощарски съюзъ“. Въ нашата страна съществува Български овощаро-градинарски съюзъ, който е кооперативна организация и засега изпълнява всички функции на овощарски съюзъ. Въ духа на закона за професиитъ ще трѣбва всѣка професия да има свой съюзъ и да стане разграничение, т. е. да се заличи думата „градинарски“ и да остане само „Български овощарски съюзъ“. Но дотогава, докогато се създаде тоя съюзъ като професионална организация и при него една кооперативна овощарска централа — а не да имаме тая смѣсена система — ще трѣбва функциитъ на овощарски съюзъ да се изпълняватъ отъ организацията, която сега съществува — Българскиятъ овощаро-градинарски съюзъ. Ние отъ Министерството на земедѣлието ще искаме, съществуващата организация да направи едно преобразование и да се създаде овощарски съюзъ съ кооперативна организация при него, така както имаме градинарски съюзъ съ своя кооперативна централа, така както имаме Пчеларски съюзъ съ централа „Нектаръ“ и т. я. — както съ създадени по закона за професиитъ и закона за кооперативнитъ сдружения.

Нека остане отбелязано въ дневницитъ на Народното събрание, че функциитъ на Овощарския съюзъ, докато се създаде съответната кооперативна професионална организация, ще се изпълняватъ отъ Българския овощаро-градинарски съюзъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ главното и чл. 1 отъ законопроекта, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 2. За системно провеждане на мѣроприятията по овощарството Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти изработва общъ овощарски планъ и овощарска карта на България.

Овощарскиятъ планъ и картата къмъ него се изработватъ по следния начинъ:

1 До единъ месецъ отъ влизането въ сила на настоящия законъ, Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти изработва общо унѣтване до областнитъ земедѣлско-стопански дирекции и околийски агрономства въ страната; въ това унѣтване се дава указание за начина на изпълнение на поставената задача. Унѣтването се разглежда отъ общоселскитъ комитети.

2 До три месеца отъ влизането въ сила на настоящия законъ, общоселскитъ комитети сж длъжни да изработятъ по общини овощарски общински планъ и карта.

Така изготвенитъ материали се предаватъ на съответния околийски агрономъ, който ги разучва и докладва на околийския стопански съветъ, където се изработватъ околийскитъ овощарски планове и карти.

Околийскитъ планове и карти се предаватъ на съответната областна земедѣлско-стопанска дирекция. Директорътъ ги докладва на областния стопански съветъ и изготвя областнитъ овощарски планове и карти.

Областнитъ планове и карти трѣбва да съдържатъ следнитъ данни:

а) съществуващи овощни насаждения, състоянието имъ и начини за подобрението имъ;

б) наличнитъ терени за бъдещи овощни насаждения, съ обозначение на общинитъ, землищата и мѣстности тъ, както и видоветъ и сортоветъ, съ които ще бъдатъ засети;

в) необходимими количества овощенъ посадъченъ материалъ за едно плянобъ засаждане въ периоди отъ по 4 години, като се предвидятъ необходимитъ разсадници и тѣхнитъ капацитетъ;

г) задоволяване нуждитъ отъ овощни дръвчета да се категоризира, съобразно класификацията на овощнитъ насаждения, дадена въ чл. 14 отъ настоящия законъ.

3. До деветъ месеца отъ влизане въ сила на настоящия законъ, областнитъ земеделско-стопански директори представятъ въ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти областнитъ овощарски планове и карти, където, следъ шателна преценка и следъ одобрение отъ министра на земеделието и държавнитъ имоти, се изпращатъ на службитъ за изпълнение.

Всѣки 5 години, по реда, посоченъ по-горе, се установяватъ постиженията на овощарския планъ и се предвиждатъ необходимитъ корекции."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 2, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Глава II.

Производство на овощенъ посадъченъ материалъ.

Чл. 3. За производство на овощенъ посадъченъ материалъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти открива и поддържа специални овощни разсадници, завеждани отъ лица съ висше или полувисше земеделско образование.

Позволява се съществуването и основаването на частни овощни разсадници следъ предварително одобрение на избранитъ мѣста отъ органитъ на Министерството на земеделието и държавнитъ имоти.

Частнитъ овощни разсадници се регистриратъ въ общинското управление въ 10-дневенъ срокъ следъ откриването имъ.

За основаване и разширяване на държавни и частни разсадници общинитъ отпускатъ земи за срокъ отъ 15 години най-малко, безъ наемъ за държавнитъ овощни разсадници, а за частнитъ съ уговоренъ наемъ за по-дълъгъ срокъ. Срокътъ на съществуващитъ частни разсадници на общински мѣста се продължава при съшитъ условия на размѣръ, наемъ и срокъ (15 години), ако собственикътъ на разсадника пожелае."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 3, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 4. Овощнитъ разсадници се задължаватъ да произвеждатъ доброкачественъ и автентиченъ материалъ."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 4, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 5. Дейността на всѣки държавенъ и частенъ разсадникъ се определя съ установенъ и утвърденъ отъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти стопанско-организационенъ планъ, съгласуванъ съ нуждитъ на района.

Разсадницитъ, които произвеждатъ овощенъ посадъченъ материалъ за износъ въ чужбина, следъ предварително разрешение отъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти, се освобождаватъ отъ ограниченията и изборъ на сорта.

Произведенитъ овощенъ посадъченъ материалъ за износъ въ чужбина, който не се изнесе отъ страната и се намѣри въ разсадницитъ или на пазара, се конфискува и унищожава."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 5, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 6. Размѣрътъ на производствената площ при частнитъ овощни разсадници, цензътъ на стопанитъ или рѣководителитъ, контролата на производството и търговията съ овощенъ посадъченъ материалъ се уреждатъ съ специаленъ правилникъ, изработенъ отъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 6, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 7. Вносътъ отъ чужбина на подложковъ и посадъченъ материалъ става за научни и производствены цели и съ предварително разрешение на Министерството на земеделието и държавнитъ имоти."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 7, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 8. Частнитъ овощни разсадници съ производствена площ надъ 50 декара, които прилагатъ по-висока културна техника при производството на посадъченъ материалъ, се признаватъ отъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти за образцови. Тѣ могатъ да се притежаватъ или рѣководятъ само отъ лица, които сѣ завършили висше, полувисше или сръдно земеделско или специално училище, или пъкъ практическо овощарско училище.

Не могатъ да откриватъ овощни разсадници за търговия; войсковы части, инженерства, дирекции на пѣгаша, дирекции на желѣзницитъ, секции на сѣщитъ, затвори и болници.

Частни лица за свои нужди си отглеждатъ потребното имъ количество овощни дървета, следъ като уведомятъ съответния околийски агрономъ.

Длъжности лица не могатъ да откриватъ и рѣководятъ овощни разсадници. Заваренитъ отъ закона се ликвидиратъ въ срокъ отъ три години."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 8, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 9. Министерството на земеделието и държавнитъ имоти определя ежегодно на всѣки образцовъ овощенъ разсадникъ количеството на овощния посадъченъ материалъ отъ определени видове и сортове, които държавата ще закупи.

Закупуването на посадъченъ материалъ става направо отъ държавата или чрезъ даване наряди на съответнитъ агрономически служби."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 9, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 10. Ценитъ на овощния посадъченъ материалъ се определятъ отъ Министерството на земеделието и държавнитъ имоти съ участието на представителъ на Съюза на притежателитъ на овощни разсадници. Тѣя цени сѣ задължителни за държавнитъ овощни разсадници, както и за образцовитъ частни разсадници, относно материала, който държавата закупува."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 10, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Чл. 11. На избрани държавни овощни разсадници се възлагатъ специални задачи за проучване и производство на подложковъ материалъ за нуждитъ на държавнитъ и частни овощни разсадници."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 11, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

"Глава III.

Овощарски опитни изследователски институти.

Чл. 12. За по-бързия и сигуренъ развой на овощарството въ страната се откриватъ и поддържатъ овощарски опитно-изследователски и контролни институти."

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на глава III и чл. 12, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 13. Въ помощъ на тѣзи институти Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти прилава известень брой държавни овощни разсадници, на които се възлага конкретна опитно-изследователска дейность въ съответнитѣ имъ райони“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 13, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Глава IV.

Овощни насаждения.

Чл. 14. Овощни насаждения въ духа на този законъ се наричатъ всички земи, заети съ овощни култури. Тѣ биватъ: овощни градини, дворни насаждения и крайпѣтни насаждения:

а) овощни градини се наричатъ специални насаждения на избрани и подходящи мѣста съ ядкови, костилкови, ягодови, малинови, черупчести, южни плодове и др. Отъ своя страна тѣ биватъ:

1. Комплектни овощни градини. Това сѫ групи съседни имоти и земи, които сѫ въ непосредственъ допиръ, насадени съ овощни дървета, така че да изглеждатъ като едно цѣло, съ обща площъ най-малко 30 декара за полски райони и 10 декара за полубалкански и балкански райони. Засаждането и отглеждането на тия градини става подъ непосредственото рѣководство на агрономическитѣ органи.

Като комплектни овощни градини се третираатъ и единичнитѣ притежания, които отговарятъ на горнитѣ условия по размѣръ, площъ, засаждане и отглеждане, а сѫщо и овощнитѣ посадения въ горскитѣ обекти.

Комплектнитѣ овощни градини сѫ промишлени насаждения.

2. Единични овощни градини. Това сѫ обикновенитѣ насаждения, създадени независимо едни съ други по мѣсто, по време на засаждането и по изборъ на видоветѣ и сортоветѣ. Единичнитѣ овощни градини се раздѣлятъ, съ огледъ на тѣхното предназначение, на промишлени и любителски;

б) дворни насаждения сѫ малки домашни градини, създадени около жилището на стопанина, и

в) крайпѣтни сѫ всички насаждения, създадени покрай шосетата и желѣзнопѣтната мрежа въ страната. Тѣ се стопанисватъ отъ Министерството на общественитѣ сгради, пѣтищата и благоустройството и Министерството на желѣзницитѣ, по специални закони и правилници, изработени въ съгласие съ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

г) всички собственици на земи въ кооперативнитѣ и комасирани стопанства сѫ длъжни въ срокъ отъ 3 години отъ извършване на комасацията да засадятъ овощни, черничеви и други дървета по граничната линия на пѣтищата, на които опиратъ парцелитѣ имъ.

За тая цель държавнитѣ разсадници отпускатъ необходимия посадъченъ материалъ на общинитѣ по намалени цени, а последнитѣ раздаватъ безплатно на населението отпустнатия посадъченъ материалъ.

Засаждане на дрѣвчетата се извършва отъ собственицитѣ по планъ и рѣководство на съответнитѣ агрономства.

Всички собственици сѫ длъжни да се грижатъ за правилното развитие и упазване на дрѣвчетата, които сѫ засадени край пѣтищата“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на глава IV и чл. 14, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 15. Всички овощни насаждения, изброени въ чл. 14, се поставятъ задължително подъ рѣководството и контрола на агрономическитѣ органи при Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Забележка. Дворнитѣ, крайпѣтнитѣ и любителскитѣ насаждения се освобождаватъ отъ контрола само по отношение избора на сорта“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 15, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 16. Забранява се посаждането на дървета край градиницѣ на имота на съседа, освенъ ако се спазватъ следнитѣ разстояния:

а) за орѣхитѣ и кестенитѣ — 10 метра;

б) за крушитѣ, ябълкитѣ, черешитѣ, сливитѣ, джанкитѣ, зарзалиитѣ, кайсиитѣ, бадемитѣ, черницитѣ (ако последнитѣ не се рѣжатъ всѣка година) и други дървета съ срѣдна корона — 4 метра;

в) за сливитѣ въ балканскитѣ мѣста, прасковитѣ, мушмулитѣ, дюлитѣ, черницитѣ (които се рѣжатъ ежегоди.) и други дървета съ малка корона — 2 метра;

г) за хростовиднитѣ овощни дървета, лозитѣ, розитѣ и др. — 1 метъръ.

Опредѣленитѣ по-горе разстояния не се спазватъ, когато недвижимиятъ имотъ е отдѣленъ отъ съседния съ стена, стига дрѣвеснитѣ насаждения да не надминаватъ височината на стената.

Покрай общественитѣ пѣтища, споменати въ буква „в“ на чл. 14, дрѣветата се насаждатъ най-малко 1-5 метра разстояние отъ пѣтя.

Забележка. Тѣзи разстояния не важатъ за дворнитѣ мѣста. По споразумение съ съседитѣ, тѣ могатъ да бѣдатъ и по-малки. Тѣ могатъ да не се спазватъ, ако съседниятъ имотъ е гора. Горски дървета, намиращи се въ съседство съ овощни градини, се изсичатъ на едно разстояние, установено съ правилника къмъ този законъ, отъ границитѣ на градината. Същото разстояние се спазва и за горскитѣ дървета, намиращи се въ частни имоти. За засаденитѣ такива по шосетата не се спазватъ тѣзи разстояния“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 16, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 17. Разстоянието между отдѣлнитѣ дървета въ овощнитѣ градини, височината на дрѣвото при нискоствѣлнитѣ, срѣдноствѣлни и високоствѣлни дървета, формата на короната и пр. се уреждатъ съ правилникъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 17, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 18. Забранява се засаждането на горски дървета и засѣването на многогодишни тревчи и други култури съ дълбока коренна система въ промишленитѣ овощни градини.

Забележка. Засаждането на горски дървета за защитни укрепителни стени и пояси не попадаатъ подъ тази забрана“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитър Марчевъ: (Чете)

„Чл. 19. За поощрение на планинското овощарство и даване поминъкъ на мѣстното население, свободнитѣ земи, като: полянитѣ, лѣкитѣ покрай рѣкитѣ, намиращи се въ горитѣ или покрай горитѣ, годни за овощни градини, се изключватъ отъ обекта на горското стопанство и се даватъ на мѣстното население за засаждане на овощни градини.

Изключването на земитѣ, поменати въ алинея първа на настоящия членъ, става отъ комисията, въ съставъ: председателъ — съответниятъ околийски агрономъ, и членове: мѣстниятъ лесничей, представителъ на Българския овощарски съюзъ и мѣстната общинска власть.

Протоколътъ на комисията подлежи на одобрение отъ министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти“.

Председателъ Никола Логофетовъ: По чл. 19 е постановено писмено предложение отъ народния представителъ г-нъ д-ръ Атанасъ Поповъ, въ смисълъ, въ края на алинея първа на чл. 19 да се прибавятъ следнитѣ думи: (Чете) „Сѫществуващи комплектни овощни промишлени градини, граничещи съ такива земи, за тѣхното подобрене, за излазъ на общественитѣ пѣтища, за пълнотъ имъ закрѣпяване и най-рационално използване, сѫщитѣ се отстъпватъ на стопанитѣ на градинитѣ срещу заплащане“.

Има думата г-нъ д-ръ Атанасъ Поповъ.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Мисля, че е доста ясно.

Председателъ Никола Логофетовъ: Г-не министре?

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Съгласенъ съмъ да се приеме съ тази добавка, че когато се касае въпросътъ за държавни земи, ще става съ съгласието на Министерството на земедѣлието. Или пъкъ да остане отбелязано въ дневниците като тълкуване.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Да бѣде съ съгласието на министерството, ако се касае за държавни земи.

Председателъ Никола Логофетовъ: Трѣбва да поправите Вашето предложение, г-нъ Поповъ.

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Може да се отбележи, че става съ съгласието на Министерството на земедѣлието, когато се касае за държавни имоти.

Председателъ Никола Логофетовъ: Значи, ако е за отстъпване на държавни земи, ще се иска съгласието на Министерството на земедѣлието?

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Да.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на народния представителъ г-нъ д-ръ Атанасъ Поповъ за допълнение на алинея първа на чл. 19, както го прочетохъ, съ тази добавка, която се направи сега, моля, да вдигнатъ рѣка.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-не председателю! Въпросътъ се изчерпва въ третата алинея. Да се приеме предложението на г-нъ Поповъ така, както бѣше предложено първоначално.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-нъ д-ръ Атанасъ Поповъ, къмъ чл. 19, алинея първа, да се прибавятъ думитѣ: „Съществуващи комплектни овошни промишлени градини, граничещи съ такива земи, за тѣхното подобрене, за излазъ на обществени пѣтища, за пълното имъ закрѣпяване и най-рационално използване, същитѣ се отстъпватъ на стопанитѣ на градинитѣ срещу заплащане“ — съ което г-нъ министърътъ на земедѣлието е съгласенъ — моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 20. Общинитѣ сѣ длъжни да нареждатъ ежегодно облагоустването на всички годни диви овошни дървета въ частнитѣ и обществени имоти, които се намиратъ въ землищата имъ. Негоднитѣ и болни дървета се изкореняватъ.“

За целта общинитѣ използватъ трудоватѣ съ специални познания по овощарството, а полскитѣ пазачи се свикватъ на задължителни курсове по овощарство.

Всички излишни диви овошни и горски дървета, прѣснати изъ нивитѣ и другитѣ културни видове, които образуватъ безполезни сѣнки и прѣчатъ на главнитѣ култури, се изкореняватъ задължително, като се запазва само по едно дърво на нива“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 20, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 21. При създаване на нова овошна градина, стопанинътъ е длъженъ, въ 30-дневенъ срокъ, да я регистрира въ общинското управление“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 21, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 22. Защитата на овощнитѣ култури срещу болести и неприятели е задължителна и се урежда съ специаленъ правилникъ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 22, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава V.

Упазване и насърчение на орѣховата, кестенова, лешникова и бадемова култури.

Чл. 23. Отсичането на орѣхови и кестенови дървета става само съ разрешително отъ агрономическата властъ, за орѣховитѣ и кестенови дървета, които се намиратъ въ полскитѣ имоти, и отъ горскитѣ власти за такива, които се намиратъ въ обекта на горското стопанство“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 23, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 24. Разрешава се отсичането само на стари, просяхнали орѣхови и кестенови дървета, които иматъ най-малко 90 см. въ диаметъръ въ дънера, или такива, които даватъ долнокачествени плодове“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 24, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 25. Стопанинътъ, който желае да отсѣче орѣхови или кестенови дървета, подава писмена молба чрезъ надлежната община до агрономическата или горска властъ. Щомъ получи молбата, агрономътъ или лесничиятъ преглежда дърветата и ако тѣ сѣ негодни за по-нататъшно плодonoшене и не се вреди на гората съ тѣхното отсичане, маркира ги и дава писмено позволително за отсичането имъ. Прегледътъ на орѣхови и кестенови дървета, които даватъ долнокачествени плодове, става само презъ м. септемврий или октомврий, преди обираването на плодоветѣ“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 25, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 26. Забранява се превозътъ на орѣхови и кестенови трупи за индустриални и търговски цели отъ едно населено мѣсто до друго, или по българскитѣ държавни желѣзници, безъ нужното преносително свидетелство. Преносителното свидетелство се издава отъ агрономическата, респективно горска, властъ, възъ основа на позволителното за отсичането на орѣховитѣ или кестенови дървета“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 26, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 27. Забранява се на мѣстнитѣ фабрики да преработватъ немаркирани орѣхови и кестенови трупи“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 27, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 28. Износътъ на орѣхови трупи и непреработени части отъ тѣхъ въ чужбина се забранява“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 28, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 29. Отсичането на орѣхови и кестенови дървета по принудителенъ начинъ, поради прокарването на регулационни линии, желѣзнопѣтни линии, шосета и пѣтища, електропроводни линии, канали и пр., става следъ надлежно уведомяване, като за всѣки отдѣленъ случай се съставя актъ отъ респективната агрономическа или горска властъ.“

Изкорененитѣ орѣхови и кестенови дървета отъ наводнения, бури, вѣтрове и други природни стихии, по устно донесение отъ собственика, се констатира съ актъ отъ агрономическата или горска властъ.

Съставянето на акта и констатирането на повреденитѣ култури, или изкоренени отъ природни стихии дървета, става служебно.

Пренасянето, превозването и използването на принудително изсечените орехови и кестенови дървета става със преосително свидетелство, въ което се вписват датата и номерът на акта, въ който е констатирано отсичането или изкореняването на дървото“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 29, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 30. Отсечени или изкоренени орехови или кестенови дървета, за които няма издадено разрешително или съставени актове съгласно членове 23 и 29 от закона, се конфискуват и продават на търг, а сумата се внася на текуща сметка за подобрене на овощарството. Продажбата на конфискуваните орехови и кестенови трупи се извършва от комисия, въ съставъ: мѣстния агрономъ, респективно лесничя, за председателъ, и кмета на общината, въ чието землище се намиратъ ореховитѣ или кестенови дървета, като той служи и за представител на данъчната власт“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 30, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 31. Държавните овощни разсадници произвеждатъ облагородени и добити по други вегетативни начини орехови, кестенови, лещникови и бадемкови дървчета отъ най-качествени мѣстни и чужди сортове, които продаватъ по намалени цени на нуждаещитѣ се стопани за засаждането имъ въ комплектни насаждения.“

До времето, когато за посадъченъ материалъ ще се използватъ само облагородени орехови и кестенови дървчета, засаждането на такива, получени отъ семе, става предимно на обществени мѣста: общински мери, некултурни площи, покрай шосетата, порѣчията и деретата. Държавата, респективно общината, дава безплатно посадъчния материалъ на стопанитѣ-засадячи, които се грижатъ за правилното отглеждане на дърветата и ползватъ плодотѣ имъ.

Трупитѣ на подлежащитѣ за изсичане орехови и кестенови дървета се използватъ съответно отъ държавата или общината“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 31, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 32. Стопани, които поискатъ да получатъ разрешително за отсичане на орехово или кестеново дърво, се задължаватъ за всѣко отсѣчено такова да засадятъ поне три нови дървчета отъ същия видъ, които да сѣ се прихванали.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 31, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 33. Всѣки стопанинъ, който получи облагородени орехови или кестенови дървчета отъ държавнитѣ разсадници съ намалени цени, се задължава да ги засади и отглежда правилно, съгласно препорѣжитѣ на агрономическата власт“.

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 33, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 34. Заваренитѣ комплектни орехови, кестенови, лещникови и бадемкови насаждения, както и голитѣ поляни, заклеявѣлитѣ гори, лѣжитѣ покрай рѣкитѣ и други подобни, намиращи се въ обекта на горското стопанство, се изключватъ отъ режима на последното, а се включватъ въ овощарския планъ на страната. Използването имъ ще се уреди съ специаленъ правилникъ за разширяване на ореховата, кестенова, лещникова и бадемкова култури.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 34, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Глава VI.

Преработка и търговия съ овощия.

Чл. 35. Преработката на всѣкакъв видъ овощия за търговски цели се поставя подъ контролата на органитѣ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат заглавието на глава VI и чл. 35, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 36. Постройката на плодохранилища и сушилни се извършва само по планъ отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти, съгласно специалната наредба.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 36, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 37. Фабрики съ капацитетъ надъ 200 тона годишно консервирани овощия и зеленчуци трѣбва да иматъ за ръководител-специалистъ по консервеното дѣло признатъ отъ Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.“

Председател Никола Логофетов: Които приемат чл. 37, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 38. Забранява се ароматизирането на натурални плодови сокове и напитки съ изкуствени есенции.“

Председател Никола Логофетов: По чл. 38 е постъпило писмено предложение отъ народния представител г-нъ Николай Султановъ, съ което иска, чл. 38 да добие следната редакция: (Чете)

„Забранява се ароматизирането на натурални плодови сокове, гроздова и сливова ракия, съ изкуствени есенции“.

Стефанъ Каравановъ: По закона за акцизитѣ разрешено е фабрикуването на анансовата ракия.

Единъ народенъ представител: Съ това изменение не се засѣга произвежданата досегашна анансовийка.

Председател Никола Логофетов: Значи, къмъ досегашния текстъ се добавя: „гроздова и сливова ракия“.

Г-не министре! Съгласни ли сте?

Министър Димитър Кушевъ: Съгласенъ съмъ.

Председател Никола Логофетов: Ще гласувамъ предложението на народния представител г-нъ Николай Султановъ, съ което г-нъ министърътъ е съгласенъ. Които го приематъ, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приематъ чл. 38 съ гласуваната добавка, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Димитър Марчев: (Чете)

„Чл. 39. Овощаритѣ производители могатъ сами да изнасятъ произведенията си, въ сурово или преработено състояние, на пазаритѣ въ страната, ако притежаватъ лична овощарска карта. Овощаритѣ производители се освобождаватъ отъ разрешително за търговия, когато продаватъ собственото си производство.“

Разрешава се свободна продажба на плодове презъ всѣко време, въ неделни и празнични дни, въ магазини, сергии или колички на тѣзи лица, които продаватъ изключително само тѣзи стоки.

Плодове, консервирани плодове и концентрати, както и амбалажнитѣ материали: готови кутии, тенекни, калай, бурета, дѣски и др., се превозватъ по специални намалени тарифи на българскитѣ държавни жлѣзници. Суровитѣ плодове за преработка се превозватъ също по специални намалени тарифи отъ производственитѣ центрове до фабричитѣ, на едно разстояние до 200 км., а готовитѣ консерви и концентрати, предназначени за износъ, до граничния пунктъ.

За изнесенитѣ консерви и концентрати отъ плодове съ захаръ се връща следующиятъ се акцизъ върху употребената захаръ.“

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 39, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава VII.

Упазване и обезщетяване на овощнитѣ насаждения и разсадници.

Чл. 40. Упазването на овощнитѣ градини и разсадници се извършва отъ мѣстната общинска стража “.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 40, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 41. Забранява се създаването на временни и постоянни ловни развъдници въ полски или горски обекти, които сѫ въ районитѣ на овощнитѣ разсадници, а по отношение на комплектнитѣ овощни насаждения се опредѣлятъ съ правилникъ.

Собственицитѣ на овощни градини и разсадници иматъ право да убиватъ вредния за овощнитѣ дървета дивечъ въ границитѣ на овощнитѣ си обекти.

Въ комисията за опредѣляне мѣстата за ловни развъдници участвува и съответниятъ околийски агрономъ.

Министърътъ на земедѣлието, въ съгласие съ ловната организация, опредѣля времето и начина на унищожение на вредния дивечъ.“

Председател Никола Логофетовъ: По чл. 41 е постъпило писмено предложение отъ народния представителъ г-нъ Илия Славковъ, който иска да се направятъ следнитѣ измѣнения въ чл. 41: (Чете)

„а) Алинея втора се изхвърля.

б) Алинея четвърта се допълва съ думитѣ: „и извънъ опредѣленото отъ закона за лова време, когато овощнитѣ разсадници и градини сѫ застрашени отъ такъвъ.“

Г-не министре! По това предложение?

Д-ръ Атанасъ Поповъ: Г-не министре! Авъ моля да не се съгласявате.

Министъръ Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Този въпросъ ни занимава доста много въ комисията. А вие чухте, че и при първото четене на законопроекта г-нъ Шишковъ и други народни представители говориха, и ние направихме една голѣма отстъпка — да не се носи оръжие отъ стопанитѣ на разсадници и овощни градини. Това е доста много. Нашитѣ стопани иматъ действително голѣма нужда, когато искатъ да упазятъ своя имотъ, да взематъ оръжие и да се справятъ съ птицитѣ и пр. Тази отстъпка я направихме. Сега се иска нѣщо повече: самиятъ стопанинъ въ собствената си градина да нѣма право да вдигне тоягата и да удари пакостника. Това е вънъ отъ онова, кето ние можемъ да направимъ. Ние се съгласихме да се махне последната алинея на чл. 40 отъ първоначалния проектъ, като имахме предвидъ, че когато стопанинътъ има нужда да се справи съ нѣкоя напастъ ще повика нѣкой ловджия или съ разрешението на общинския кметъ ще организира нѣщо, за да прогони пакостницитѣ. Но да забранимъ въобще на стопанитѣ да се занимаватъ съ тѣзи хищници, които имъ правятъ пакости въ овощнитѣ градини или разсадницитѣ, смѣгамъ, че е прекалено и моля и Народното събрание да не се съгласява съ това предложение, а да приеме чл. 41 така, както е предложень отъ комисията. (Рѣжкоплѣскания)

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ предложението на г-нъ Илия Славковъ, съ което г-нъ министърътъ на земедѣлието не е съгласенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ чл. 41, както се докладва, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 42. Цѣлата процедура по оценката и обезщетяването на загубитѣ въ овощнитѣ градини и разсадници, причинени отъ известни и неизвестни злосторници, отъ зловѣнъ и незаловенъ добитъкъ, преследването на престѣпнитѣ деяния и наказанието на нарушителитѣ и злосторницитѣ се извършва по закона за подобрене на земедѣлското производство и упазване полскитѣ имоти съ следнитѣ измѣнения:

а) комисията за опредѣляне размѣра на вредитѣ се състои отъ представителъ — мѣстния агрономъ, ако вѣма такъвъ — учителя, и членове: единъ общински съветникъ и единъ стопанинъ-овощаръ.

Оценката на комисията при недоволство отъ едната или другата заинтересувани страни подлежи на обжалване само предъ областния земедѣлско-стопански директоръ“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 42, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава VIII.

Насърчение.

Чл. 43. При Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти се създава „текуща смѣтка за подобрене на овощарството“. Срѣдствата по тази смѣтка се събиратъ въ Българската земедѣлска и кооперативна банка и оставатъ на разположение на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Срѣдствата на текущата смѣтка се набиратъ отъ:

а) 50% отъ стойността на продаденитѣ отъ държавата овощни дръвчета за комплектни овощни градини;

б) до 10 ст. такса на килограмъ изнесени въ чужбина всѣкакви прѣсни и преработени овощия, които се събиратъ отъ граничните митнически власти по реда, опредѣленъ въ правилника;

в) всички глоби по закона за подобрене на земедѣлското производство и упазване полскитѣ имоти, наложени съ наказателни постановления отъ земедѣлския администраторъ за нарушения отъ овощарско естество;

г) всички глоби за нарушение по този законъ, както и стойността на конфискуванитѣ материали (овощни дръвчета, орѣхови трупи и др.)“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ заглавието на глава VIII и чл. 43, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 44. Всички разходи по текущата смѣтка за подобрене на овощарството се извършватъ съгласно закона за бюджета, отчетността и предприятаята. Изтеглянето на суми отъ текущата смѣтка става съ чекове до Българската земедѣлска и кооперативна банка, подписани отъ министра на земедѣлието и държавнитѣ имоти или отъ упълномощеното отъ него лице“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 44, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 45. Сумитѣ по текущата смѣтка се изразходватъ:

а) за научни изследвания въ областта на овощарството и преработката на овощия;

б) подпомагане на овощарскитѣ опитни институти въ тѣхната изследователска работа по овощарството;

в) премиране на земедѣлски стопани, собственици на добре гледани въ продължение на петъ години отъ засаждането имъ овощни градини, намиращи се въ комплектни насаждения, въ размѣръ на 75% отъ стойността на купенитѣ овощни дръвчета въ годината на засаждането;

г) за проучване чуждитѣ пазари съ огледъ пласмента на българскитѣ овощия;

д) за пропаганда на българскитѣ овощия въ чужбина;

е) за организиране защитата на овощнитѣ градини срещу болести и неприятели;

ж) за подпомагане бюджетитѣ на селско-стопанскитѣ комитети“.

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 45, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 46. Единичнитѣ овощни градини, както и разсадницитѣ, се освобождаватъ отъ всѣкакви държавни, общински и други данѣци и пѣдарщина въ продължение на 10 години отъ основаванетоъ имъ, а комплектнитѣ насаждения

— за 15 години, и то ако сж отглеждани въ добро състояние, доказано съ увърнение отъ околийския агрономъ. Тия увърнения се подновяватъ всѣки петъ години“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 46, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 47. Българската земеделска и кооперативна банка отпуска срещу ипотека на земята необходимитъ суми на стопанитъ за засаждане на нови овощни градини“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 47, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 48. Овощнитъ фиданки и плодове се превозватъ съ голѣма бързина по българскитъ държавни желѣзници по благоприятствуваната тарифа“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 48, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 49. Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти предвижда ежегодно нужнитъ суми за:

а) откупуване на отгледани отъ частнитъ и обществени разсадници овощни фиданки;

б) чагради за образцови овощни градини, засадени отъ земеделски стопани и поддържани най-малко 5 години въ образцово състояние;

в) уреждане овощарски изложби и екскурзии;

г) награди на частни лица, общини и кооперации, които построяватъ подходящи плодохранилища, модерни сушилни и модерни инсталации за правилно преработване и запазване на овощни плодове до 15% отъ стойността имъ. Сжщитъ получаватъ ипотеченъ кредитъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка въ размѣръ на 50% отъ стойността на пострѣйката;

д) награди на индустриални предприятия и работилници за слобучливо изработени овощарски инструменти, машини, препарати и др., за отглеждане на овощнитъ градини и за преработка на овощия;

е) награди на ония стопани, които построятъ артезиански кладенци или прекаратъ водопроводи за изкуствено напояване на комплектни овощни градини“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 49, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 50. Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти, въ споразумение съ Министерството на търговията, промишлеността и труда, дава износи премии за овощни произведѣния, които се изнасятъ за завладяване на нови пазари въ чужбина“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 50, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 51. Вносътъ на срдѣствата, машинитъ и уредитъ, като: помпи, мотори, електромотори, трѣби, електропроводници, трансформатори и всички други материали и съорѣжения, нуждни за изкуствено напояване и обработване на овощнитъ култури и др., както и овощарски инструменти и пособия, прѣскачки, телъ, парникови стѣкла, съорѣжения за оранжерии, рафия, манила и други, се освобождаватъ отъ всички мита и други такси и берии, включително и адвалорната такса по чл. 3 отъ закона за митницитъ.“

Вносътъ на безмитнитъ материали по чл. 51 се извършва отъ Българската земеделска и кооперативна банка следъ разрешение отъ Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти.

Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти може да разреши вносътъ на безмитнитъ материали да бжде възложенъ на Българския овощарски съюзъ или друго кооперативно овощарско сдружение“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 51, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 52. Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти дава опредѣлени отъ него премии на стопани, сдружения, кооперации и частни лица, които сж развили ползотворна дейность за унищожаване на болеститъ и неприятитъ по овощнитъ култури“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 52, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 53. Стопанитъ на образцови овощни разсадници се ползватъ съ специални кредити при Българската земеделска и кооперативна банка“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 53, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава IX.

Наказателни разпорѣждания.

Чл. 54. Собственици на частни овощни разсадници, които нарушаватъ чл. 4 отъ настоящия законъ, т. е. продаватъ недоброкачественъ и неавтентиченъ материалъ, се наказватъ при първия констатиранъ случай на нарушение на закона съ глоба, наложена отъ Министерството на земедѣлието, до 5.000 л. и заплащане на потърпевшия стопанинъ всички вреди и загуби отъ тази продажба на недоброкачественъ и неавтентиченъ материалъ.

При втори случай на нарушение отъ сжщия собственикъ отнема му се правото, по каквѣто и да е начинъ, да се занимава съ производство на овощенъ материалъ.

Констатирането на недоброкачествеността и неавтентичността на посадѣния овощенъ материалъ става отъ комисия, чийто съставъ и начинъ на процедуране се урежда съ правилникъ на Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 54, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 55. Длъжностнитъ лица при Министерството на земедѣлието, които не изпълняватъ правилно възложенитъ имъ задачи по настоящия законъ, се наказватъ служебно, а за груби нарушения — по закона за държавнитъ служители“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 55, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 56. Собственицитъ на признатитъ образцови овощни разсадници, които откажатъ да изпълнятъ предписанието на членове 9 и 10, се наказватъ първоначално съ глоба отъ 5.000 до 20.000 л. Ако нарушенията се повтарятъ, разсадникътъ се изключва отъ списѣка на образцовитъ разсадници“.

Председателъ Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 56, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 57. На неизпълнителитъ наредѣнитъ на този законъ частни лица се съставя актъ отъ съответния агрономъ или длъжностнитъ лица, натоварени съ заповѣдъ отъ министра на земедѣлието и държавнитъ имоти да прилагатъ този законъ, съ глоби отъ 100 до 20.000 л. За глоби до 2.000 л. се издава наказателно постановление отъ земеделския администраторъ, отъ 2.000 л. до 5.000 л. — отъ областния земеделско-стопански директоръ, а за глоби по голѣми отъ 5.000 л. — съ заповѣдъ отъ министра на земедѣлието и държавнитъ имоти.“

Глобитъ по настоящия законъ се събиратъ по реда за събиране на прѣжитъ данъци.

Глоби до 300 л. не подлежатъ на обжалване."

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 57, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Глава X.

Общи разпореджания.

Чл. 58. Нарушенията по настоящия законъ се покриватъ съ давностъ по общия наказателенъ законъ."

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 58, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Димитъръ Марчевъ: (Чете)

„Чл. 59. За приложение на този законъ се изработватъ необходимитъ правилници, утвърдени съ указъ.

Този законъ отмѣня всички закони и правилници, които му противоречатъ."

Председател Никола Логофетовъ: Които приематъ чл. 59, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Законопроектътъ е приетъ окончателно на второ четене.

Минаваме на точка четвърта отъ дневния редъ:

Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Които приематъ да се прочетатъ само мотивитъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-на докладчика да го докладва.

Докладчикъ д-ръ Атанасъ Поповъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законопроекта за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Г-да народни представители! Проектираното изменение и допълнение на закона за настаняване и осигуряване при безработица засѣга следнитъ членове на закона и е продиктувано отъ следнитъ съображения.

Увеличението на безработицата въ последно време налага внасянето на по-голяма справедливостъ при настаняването на работа на работницитъ. Това би могло да стане съ разширяване намѣсата на службата по настаняването при инспекциитъ на труда и търсенето на работа, като се предвиди, при безработица, задължение за работодателитъ да търсятъ работници, а за работницитъ — да търсятъ работа, чрезъ тая служба. За постигане на тая цель се предлага прибавянето на една нова алинея къмъ чл. 18 отъ закона за настаняването на работа и осигуряване при безработица, съ която се предвижда задължителното настаняване. Понеже задължителното прибѣгване до службитъ по настаняването или търсенето на работа и работници представлява ограничение на свободата на движението, предлаганата нова алинея предвижда задължителното настаняване като факултативна мѣрка, прибѣгването до която да зависи отъ волята на министра на търговията, промишлеността и труда.

Измѣнението на чл. 38, алинея първа, се предвижда съ цель да се изясни понятието „безработица“ въ духа на следваната досега практика, да се отстранятъ съмненията, които сегашниятъ текстъ поражда, и да се опредѣли кога и отъ кой моментъ възниква правото на обезщетение при безработица.

Измѣнението на чл. 33, „е“ има за цель да изясни кога трѣбва да се приложи санкцията лишение отъ помощъ при безработица, като допълва последната и съ нова санкция — лишението отъ право на настаняване на работа — за известно време. Предвижда се, тия санкции да се прилагатъ и въ случаетъ, когато работникътъ получава помощъ чрезъ органиитъ на Дирекцията на труда отъ други източници, а не по смѣтка „безработица“.

Допълва се чл. 12 съ една нова забележка (забележка III), по силата на която решенията по дѣлата на работническия помирителенъ съдъ съ цена на иска до 2.000 л. включително не подлежатъ на никакво обжалване и не е нужно да бѣдатъ мотивирани. Това допъл-

нение се налага, за да се съгласуватъ текстоветъ на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, които уреждатъ производството предъ работническитъ помирителни съдилища, съ закона за гражданското съдопроизводство. По силата на чл. 39 отъ закона за гражданското съдопроизводство, решенията на еколийскитъ съдилища по дѣла съ цена на иска до 2.000 л., когато искътъ е за парични суми, не подлежатъ на никакво обжалване, а по силата на чл. 35 съдията не е длъженъ да пише мотиви на такива решения. Необходимо е съ поменатото допълнение, тия правила на закона за гражданското съдопроизводство да се приспособяватъ и къмъ помирителнитъ съдилища, толкова повече, че съгласно чл. 12, алинея втора, отъ закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, дѣлата въ помирителнитъ съдилаща се разглеждатъ и решаватъ по реда, предвиденъ въ закона за гражданското съдопроизводство, и то производството на околийскитъ съдилища.

Гр. София, мартъ 1941 г.

Министъръ на търговията, промишлеността и труда:
Д-ръ Сл. Загоровъ."

(Ето текстътъ на законопроекта:

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за изменение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

Къмъ чл. 12 на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица се прибавя забележка III съ следното съдържание:

„Решенията на помирителния съдъ съ цена на иска до 2.000 л., изключая тия, издадени по спорове въ връзка съ положението на колективнитъ трудови договори, не подлежатъ на никакво обжалване. Съдътъ не е длъженъ да пише мотиви на такива решения."

Къмъ чл. 18 се прибавя нова алинея, която става втора, съ следното съдържание:

„Министърътъ на търговията, промишлеността и труда може да опредѣли за нѣкои производства или видове работи, работодателитъ да се обръщатъ задължително къмъ службитъ по настаняването (борситъ на труда и бюрата за настаняване), като посочи и сроковетъ, въ които тия служби трѣбва да удовлетворяватъ исканията за настаняване. Той може да опредѣли също така и реда на настаняването и уволняването на работницитъ отъ тѣзи производства и работи. Същиятъ може да нареди за нѣкои производства и работи да не бѣдатъ приемани на работа нови работници, докато не бѣдатъ настанени на работа всички безработни отъ тия производства и работи въ страната."

Чл. 38, алинея първа, се измѣня, както следва:

„Обезщетение срещу безработица се отпуска на работници и служаци, които сѣ изпълнили условията на чл. 35, алинея първа, на настоящия законъ и които се намиратъ въ принудителна безработица. То се дава отъ деветия денъ на регистрацията на безработния предъ инспекцията на труда или съответното общинско управление, тамъ където нѣма инспекция на труда.

Въ принудителна безработица се смѣта она работоспособенъ и желаещъ да работи работникъ или служакъ, който, следъ като е билъ на работа, по независими отъ него причини, е останалъ безъ работа и нѣма възможностъ да приложи своя трудъ въ собствено предприятие или стопанство, или такова на съпруга, съответно съзругата или на родителитъ си, когато живѣе заедно съ тѣхъ."

Алинея втора на чл. 38. става трета, а алинея трета — алинея четвърта.

Чл. 33 „е“ се измѣня така:

„Безработенъ, който откаже да се яви на работа, посочена му отъ борсата на труда или бюрото за настаняване, или да следва професионаленъ курсъ, за да се подготви за друга работа, се заличава отъ списъцитъ на безработнитъ и се лишава отъ обезщетение срещу безработица. Той се освобождава отъ явяването на работа, ако докаже, че е боленъ или че посочената работа не съответствува на физическитъ му сили.

Министърътъ на търговията, промишлеността и труда може, независимо отъ лишението отъ обезщетение, да лиши временно отъ право на настаняване на работа безработенъ, който неоснователно е отказалъ да се яви на посочената му отъ службата по настаняването работа.

Предшествуващитъ алинеи се отнасятъ и за случаетъ, когато безработниятъ получава помощъ поради безработица отъ други източници, а не по смѣтка „безработица“.

Председател Никола Логофетов: Има думата народният представител г-н Коста Божилов.

Коста Божилов: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Освещъ току-що докладвания законопроектъ за изменение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица, следъ малко ще бъде докладванъ и другъ законопроектъ съ същото заглавие, съ който се иска изменението на другъ текстъ отъ същия законъ. Съ това, прочее, се прибавятъ още две закончета къмъ сложната наша система на трудовото законодателство. Съ тия две закончета се засѣга най-големата и най-важната проблема на съвременната социална политика — безработицата. Да се мисли, обаче, че съ тия закончета и съ други такива като тѣхъ ще се разреши основно проблемата за безработицата, като се премахне тя безъ остатъкъ, е доста наивностъ и нѣщо по-лошо. А да се твърди пъкъ и да се обещава, че това ще стане, е и непростима демагогия и нѣщо по-лошо — то е злестояване както интереситъ на работничеството, което ще очаква това разрешение, така и авторитета на властта, отъ която се очаква такова разрешение на въпроса. Защото, г-да народни представители, на всички е известно, че безработицата не е случайно явление, че тя не е дѣло на злата воля на този или онзи, а тя е същностъ на съвременния начинъ на производство и размяна; тя е неизбеженъ неговъ резултатъ; тя е резултатъ на съществуващитъ имуществени отношения на хората при днешния начинъ на производство; тя е резултатъ на противоречията между общественя характеръ на производството и частното присвояване продуктитъ на това производство; тя е резултатъ на това, че шепя хора, които пригизаватъ срѣдствата за производство, присвояватъ продуктитъ на общественя трудъ, на масата свѣтъ на труда, който туря въ ходъ тия срѣдства; тя е резултатъ, най-после, на това, че частниятъ интересъ дирижира производството и размяната, ръководимъ само отъ девиза за по-голяма печалба.

Наистина, г-да народни представители, какъвъ абсурдъ: при необятнитъ възможности на днешната техника и наука и при безкрайно многото и различни нужди на човѣка — да съществува безработица! Да има хора здрави, пълни съ сила и желание да работятъ и да нѣма въ какво и къде да приложатъ своята енергия и своитъ сили! И какъвъ парадоксъ, наистина! Поради това, че пазарътъ е препълненъ, че свѣтътъ блика отъ изобилие на произведенията на човѣшкия трудъ, поради свръхпроизводството на необходимитъ за живота продукти — поради всичко това да се изхвърлятъ производителитъ на тия блага на улицата и да се обричатъ на израждане и на гладна смъртъ!

Г-да народни представители! У насъ специално за това време причината за безработицата не е, разбира се, само въ свръхпроизводството. Причината за безработицата у насъ понастоящемъ е повече въ нередовното снабдяване на работилницитъ и предприятията съ сурови материали. А това се дължи на съществуващата военна ситуация. И колкото повече военната конюнктура става по-опасна, по-сложна и по-объркана, толкова повече и образътъ на безработицата става и ще става по-страшенъ.

Затова, г-да, на Народното събрание и главно на правителството, тежи голѣмата грижа да се справи своевременно и ефекасно съ тая конюнктура. Правителството, което пое историческата отговорностъ да присѣдини България къмъ Тристранния пактъ и да я доведе до прага на войната, има сега тежкия дългъ да направи всичко, за да не влѣзе България въ войната, да остане тя вънъ отъ нея, да спаси народа отъ страданията и опустошенията на войната. Съ това, г-да народни представители, то ще направи безкрайно много за борбата съ безработицата и за избѣгване на свързанитъ съ нея беди за една голѣма частъ отъ нашия народъ.

Да, г-да народни представители, тежкъ проблемъ на съвременността е безработицата. Бихъ казалъ, тя е раякъ въ организма на съвременната производствена система. И цѣлата тая обществена беда се дължи на предпочитането, което има днесъ частниятъ интересъ прѣтъ общественя такъвъ. Ето защо не е чудно, гдето повикътъ на днешното време е: пълно етатизиране на стопанството, плавно производство! Затова въ страни, където е произведено 100% плановото стопанство, тамъ и безработицата е вече една музейна вехтория. Тамъ въ тия страни, за съвременното поколѣние понятието „безработенъ“ е непознато.

У насъ отдавна се говори, че интервенцията на държавата въ стопанския животъ е наложена, че държавата дирижира народното стопанство, че тя е отстранила всички

конфликти между работодатели и работници и пр. и пр. Истината, обаче, е тая, че досегашната интервенция въ отношенията между труда и капитала и досегашното дирижиране на производството и размяната отъ страна на държавата не е дало нѣщо смѣствено за премахване или намаление на безработицата. Напротивъ, г-да, безработицата е все въ остра форма. Тя безмилостно коси редоветъ на трудещитъ се и на тѣхнитъ деца. Нѣщо повече: тя става и по-масова и по-болезнега. Само преди нѣколко дни се съобщиха отъ пресата, че числото на безработнитъ се е увеличило презъ тоя месецъ съ десетки хиляди души въ сравнение съ предшестващитъ месеци. А ето развитието на безработицата за презъ времето отъ м. октомврий 1940 г. до края на м. февруарий т. г., споредъ даннитъ на Дирекцията на труда за цѣлата страна и на Пловдивската инспекция на труда — за нейния районъ.

За цѣлата страна безработицата се е движила така. Къмъ 1 октомврий 1940 г. у насъ е имало 12,936 души безработни; на 1 ноемврий 1940 г. тѣ ставатъ 13,934 — увеличение съ 998 души; на 1 декемврий 1940 г. тѣ ставатъ 25,767 — увеличение отъ 11,833 души; на 1 януарий 1941 г. ставатъ 43,805 — ново увеличение отъ 18,038 души; и на 1 февруарий т. г. ставатъ 52,201 — увеличение въ сравнение съ 1 януарий т. г. още съ 8,396 души.

А движението на безработицата въ района на Пловдивската областна инспекция на труда е следното: на 1 декемврий 1940 г. тамъ има 10,404 безработни; на 1 януарий 1941 г. има 11,174 безработни — увеличение отъ 1,000 души; и на 1 февруарий т. г. има 13,039 души — увеличение отъ 2,000 души.

Г-да народни представители! Който се е занимавалъ съ тази проблема, знае, че статистика на безработнитъ въ тия учреждения — въ Дирекцията на труда и инспекциитъ на труда — се води само по избршеното предъ тѣхъ регистриране въ установения въ закона срокъ. Следователно, това число, което се сочи за безработнитъ, то е само за регистриранитъ. А вие знаете, колко много други безработни има, които не сж регистрирани, макаръ и осигурени при фонда „Обществени осигуровки“. При това имайте предвидъ още, че тѣзи регистрирани безработни сж само частъ отъ онѣзи безработни, които сж осигурени. Неосигуренитъ не могатъ да се регистриратъ като безработни. У насъ има общо около 480,000 работници, отъ които около половината сж осигурени. И отъ тази именно половина, и то само регистриранитъ, 50,000 сж безработни. Трѣбва да приемемъ въ такъвъ случай, че отъ всички работници — осигурени и неосигурени — има повече отъ 100,000 души безработни, вънъ отъ безработнитъ въ селата. А заедно съ тѣхнитъ семейства, смѣтамъ че ще е никакъ преувеличено, ако кажемъ, че около 400,000—500,000 души — жени, деца и мъже — живѣятъ подъ гнетъ на безработицата въ нашата страна.

Значи, г-да народни представители, и при интервенцията, и при диригентството на държавата, броятъ на безработнитъ се непрекъснато увеличава. Ще рече: при условията и отношенията въ днешната производствена и размяна система и дума не може да става за премахването на безработицата безъ остатъкъ. За сериознитъ хора споръ по тоя въпросъ мисля, че нѣма.

Пък и, г-да народни представители, сега въпросътъ не се поставя и не е поставенъ така — да се разрешава безъ остатъкъ и радикално проблемата за безработицата. За сега се поставя само въпросътъ за нейното свеждане до минимумъ, за намаляване и обезвреждане на опустошенията, които тя прави всрѣдъ масата на безработнитъ.

Днесъ, прочее, могатъ само да бждатъ посочвани, обсъждани, преценявани, препорѣчвани и прокаравани мѣрки и мѣроприятия, които иматъ за цѣлъ да спратъ растежа на безработицата, като се сведе до минимумъ броятъ на безработнитъ и да се подпомогнатъ безработнитъ и тѣхнитъ семейства.

Г-да народни представители! У насъ много повече се говори за борба съ безработицата, отколкото това се върши. У насъ твърде много и твърде често обичатъ да се хвалатъ съ свършенството на нашето трудово законодателство, съ многото наши трудови закони и пр. Нѣма министъръ на труда, нѣма факторъ въ неговото ведомство, по-голямъ или по-малкъ, който въ международни и други конференции да не се е похвалилъ съ това, че България, съ своитъ трудови закони, едвали не е изпреваряла всички страни, едвали не стои на първо мѣсто.

Азъ трѣбва да припомня единъ фактъ, който ни показва, че и днешниятъ уважаванъ министъръ г-нъ проф. Загоровъ тоже не направи изключение отъ това общо правило. Миналото лѣто той твърде сърдито упрѣкна работницитъ, задето предприели борба за увеличаване на над-

ниците и за нещо друго по време на стачката, или малко преди нея, тъй като той бил зе : прокарал нещо, което никъде не било прокарано, а именно да се дава медицинска помощ на членовете на семействата на осигурените работници, и още, че бил намален броят на работните седмици, даващи право на обезщетение за безработица, от 52 на 32. Върното е, г-да народни представители, че по това време не беше прокарано нито едното, нито другото от горните положения. Тия неща се направиха по-късно, след като бяха увеличени от 2 на 4 л. марките за безработица, за болест и пр.

Всъщност, г-да народни представители, аз съм съмтам, че ние нямаме толкова морално право да се хвалим, да се гордеем с нашето трудово законодателство.

Д-ръ Георги Рафаилов: А!

Коста Божилов: Защото, преди всичко, ние не сме изпреварили другите страни.

Д-ръ Георги Рафаилов: Особено Америка!

Коста Божилов: Защото нашето трудово законодателство не е толкова съвършено, колкото го представяваме пред другите, и, най-после, защото и такава, каквато е, то не се изпълнява точно от работодателите, а често пъти и от държавата, от нейните органи.

Г-да народни представители! За съвършенството или несъвършенството на нашите трудови закони би могло твърде много да се каже. Азъ, обаче, сега по него няма да говоря. Ще се възползувам от друг случай, ако ми се удаде такъв, да се спра специално върху това. За подкрепа на своята мисъл сам и се позова на мнението на един човък, за който е известно, че се занимава специално с трудовото законодателство, какъвто е г-нъ проф. Янулов. Той дава следното мнение за нашето трудово законодателство: „Може би най-добре азъ знам, че нашето трудово законодателство хич не е така съвършено, дори и въ своите текстове“. А колкото до това, че ние не сме изпреварили много другите народи въ нашето трудово законодателство, азъ се позовавам на авторитетното мнение на бившия директор на труда г-нъ Димитър Николов. Нашият закон за настаняване на работа и за осигуряване при безработица е, както знаете, от 1924 г. А „вбнецът“ на нашето трудово законодателство — законът за колективния трудов договор — е от 1936 г. До това време, обаче, почти всички държави въ света сж имали такъв закон, а някои дори сж го имали много по-рано. Така, напимфр, — тия данни ги вземамъ именно отъ съчинението на г-нъ Димитър Николов — Австрия го има от 1904 г., Германия и Австрия — от 1918 г., Франция — от 1919 г., Съветска Русия — от 1922 г. и гр.

Едновременно с насъ сжщата година сж прокарани такива закони въ: Ирландия, Люксембург, Турция и Венеция. А след насъ е останала само Албания, г-нъ Струнджев.

Жико Струнджев: Браво!

Коста Божилов: И ако тѣзи данни и тоя факт дават на някогo основание да се гордѣе с нашето бързане и с нашето изпреварване на другите държави съ своята система на трудово законодателство, тека се гордѣе. Азъ не намирамъ никакво основание да се гордѣя съ това.

Но, г-да народни представители, което е още по-дълго, то е, че и тѣзи закони, които имаме, такива, какъвто сж, не се изпълняват отъ работодателите, или, както казахъ — понѣкога и отъ държавата и отъ нейните органи. Въ подкрепа на това свое твърдение ще се позова на свидетели, показанията на които вие ще прецените, доколкото сж авторитетни и мѣрлави. Тѣзи показания вземамъ отъ разискванията по отчета, който е даденъ отъ Дирекцията на труда предъ Върховния съвет на труда и обществените осигуровки въ заседанието му отъ миналата година, а именно: (Чете)

„Д-ръ Никола Сакаровъ: . . . „Най-нередовната, нѣпакостната спѣнка, класическа за дейността на социалното законодателство у насъ произтича отъ невнасянето на съответните суми отъ страна на държавата“.

Якимъ Якимовъ, който представляваше Изродното събрание въ съвета, казва: . . . „Обаче не може да се каже, че въ този период отъ 4 години се е постигнало много нещо чрезъ колективния трудов договор. Имаше случаи, когато сключването на тѣзи договори се протакаше съ година и повече“.

Д-ръ Никола Минковъ: . . . „Има работодатели, които заявяватъ, че предпочитатъ да имъ се съставятъ актове, отколкото да изпълняватъ колективните трудови договори, защото, когато плашатъ глоба, ще платятъ по-малко, отколкото е увеличението, което е наложено съ колективния трудов договор. Това е саботаж на социалната политика на държавата. Това е вредителство. Знаемъ единъ случай, когато единъ министъръ, и то следъ 19 май, каза, че трудовите закони сж увлчение и че тѣ сж нещо, което не заслужава да бъде изпълнявано. Другъ пъкъ министъръ заяви, че „Държавата за своите работници не се застъпа отъ тѣзи закони и отъ тѣзи колективни трудови договори, и че тѣ въобще си нѣматъ мѣстото въ България“. — Това е мнението на г-нъ д-ръ Минковъ.

Петъръ Тарловъ, представител на търговските служаци въ съвета, казва: „Ако и да имаме едно отъ най-хубавите законодателства въ свѣта, ние далечъ нѣмаме онѣзи трудови условия, които законите повеляватъ. Причините за това явление сж, преди всичко, засега съществуващия мирогледъ въ срѣдите на работодателите и отчасти на самите органи, наговорени съ приложението на тия закони“.

Проф. Илия Януловъ: . . . „Цѣлото ни трудово законодателство за настаняване на работа, за борбите на труда и т. н. не е приложено. Държавата не е внесла своята вноска въ размѣръ на 700 милиона лева“.

И най-после секретарятъ на Българския работнически съюзъ, Иванъ Димитровъ, казва: . . . „Социалното законодателство у насъ не се прилага. Това го доказватъ не само твърденията а самите работници, но и признанията на самата Дирекция на труда. Работодателите днесъ не респектиратъ, не изпълняватъ законите на своята собствена страна“. Това е свидетелството пъкъ на секретаря на Българския работнически съюзъ.

А г-да народни представители, ето и свидетелството на самата Дирекция на труда. Въ отчета за нейната дейностъ за времето 1931—1937 г., на стр. 27, намираме таблица 25, отъ която се вижда ясно, че действително трудовите закони не се изпълняват отъ работодателите — видно отъ огромното число на съставени актове. Така, презъ 1932 г., като сж ревизирани 6.423 заведения, съставени сж 6.816 актове — повече актове, отколкото ревизирани заведения. Презъ 1933 г. сж ревизирани 5.468 заведения, а сж съставени 5.751 актове — повече актове, отколкото ревизирани заведения. Презъ 1934 г. сж ревизирани 5.528 заведения, а сж съставени 5.826 актове; презъ 1935 г. сж ревизирани 6.537 заведения, а сж съставени 10.352 актове — два пъти повече актове, отколкото ревизирани заведения. Презъ 1936 г. сж ревизирани 17.821 заведения, а сж съставени 13.548 актове, и, най-после презъ 1937 г. сж ревизирани 18.951 заведения, а сж съставени 20.989 актове — повече актове съставени, отколкото ревизии сж извършени. Явно е, прочее, че нито единъ отъ ревизираните работодатели не изпълнява трудовите закони — такива, каквито тѣ съществуватъ.

Фактътъ, че презъ последните две години е извършена по-усилена дейностъ и съответно на това сж съставени много повече актове, се обяснява съ това — както го обяснява и Дирекцията на труда — че презъ това време инспекторите на труда сж били увеличени съ една десета. И само това нищожно увеличение броя на инспекторите на труда съ една десета, което е направило възможно да се разгъне една по-голяма дейностъ по ревизирането на тѣзи заведения, е дало въ резултатъ констатиране на три пъти повече нарушения, отколкото преди това. Ако, вмѣсто съ една десета, броятъ на инспекторите бѣше увеличенъ три пъти, сигурно щѣха да се откриятъ 30 пъти повече нарушения.

Г-да народни представители! Това сж законите, които сж създадени и които трѣбва да бъдатъ изпълнявани, за борба срещу безработицата. Какви мѣрки и какви срѣдства трѣбва да бъдатъ посочени и приложени за борба съ нея, или пъкъ като не може да бъде избѣгната, да бъде облекчено положението на безработните? Азъ ще посоча мѣрки и срѣдства, които практиката, които живогътъ досега е показалъ като подходящи, като ефикасни и приложими.

Първо, уволнение на работниците поединично, групово или всички наведнажъ въ дадено предприятие да става само следъ като надлежна комисия признае неотложната нужда на предприятието за това. Да се засилятъ санкциите за нарушенията отъ страна на работодателите на трудовите закони, като се увеличатъ глобите и се предвиди затворъ — теза, която е поддържалъ г-нъ д-ръ Никола Минковъ въ заседанието на Върховния съвет на труда и обществените осигуровки.

Зтсро, въ предприятия и професии, гдето се предвижда или се знае, че ще настъпи сезонна или друга безработица да се намали работният ден на 7 часа, като се запази размърът на надницитъ, определенъ за нормаленъ 8-часовъ работенъ денъ.

Въ връзка съ това, г-да народни представители, трѣбва да ви припомня, че съ първия колективенъ трудовъ договоръ на тютюноработничитѣ бѣ постановено, че отъ 1 ноември до 1 мартъ работниятъ денъ се намалява на 7 часа, като надницата остава въ сѣщия размъръ, който е определенъ по договора за 8-часовъ работенъ денъ. Работодателитѣ водиха още първата година отчаяна борба поргивъ това постановление, но бѣха принудени да го приематъ и изпълнятъ. На втората година, обаче, тѣ победиха. И макаръ колективниятъ договоръ да бѣ сключенъ за 2 години, тѣ успѣха още въ края на първата година да наложатъ отгнѣняването на това полезно за работничитѣ постановление на догозора, като прокараха, щото при намаляване на работния денъ да става съответно намаляване и на надницата. А това не трѣбва да става, защото тъкмо презъ казания периодъ — зимата, разноснитѣ по издръжка на работническитѣ семейства сѣ най-голѣми. Намалението на работния денъ не е направено само въ полза на работника — той е готовъ и съгласенъ да работи 8 часа и презъ това време. Намалението на работния денъ, обаче, се прави въ интересъ на обществото, на държавата, на народа — да се настѣнятъ повече хора на работа, да се намалятъ страданията на хората на труда. Нѣма защо въ такъвъ случай работещиятъ работникъ да понаса тая жертва, тя трѣбва да се понесе отъ тѣзи, които взематъ лъвския пай отъ щастieto въ живота — работодателитѣ.

Тѣто, държавата, чрезъ Българската земеделска и кооперативната сѣ сурови материали; да се издирятъ укринитѣ такива; да се задължатъ работодателитѣ да пускатъ работнитѣ си срѣдства въ действие съ пълния тѣхенъ капацитетъ.

Четвърто, да се откриятъ и организиратъ нови и да се завършатъ започнатитѣ обществени предприятия и работилници.

Пето, държавата чрезъ Българската земеделска и кооперативна банка и чрезъ кооперациитѣ, да изкупи всичкия суровъ тютюнъ отъ производителитѣ и да организира сама манипулацията му.

Въпрѣки съществуването на многобройнитѣ наши трудови закони, неизброими сѣ случаетѣ на произволи и безгричинни увелнявания на работници и дори затваряне на цѣли предприятия, само съ огледъ на частния интересъ на собственика на предприятието. Особено разнообразни и чести станаха производитѣ на тия работодатели следъ обявяването на гражданската мобилизация, използвайки безправното положение на работничитѣ да защитятъ своитѣ права и интереси. Така, не се приематъ въ предприятията въобще млади мъже, защото при евентуално повикване въ войската ще трѣбва да имъ се плаща половина заплатата отъ работодателя, съгласно закона. Заставятъ се работничитѣ да подписватъ разни декларации, че сѣ взети временно на работа и пр. Систематично ги предупреждаватъ съ уволнение, за да може въ случай на повикване въ войската да бждатъ уволнени като предупредени. Уволняватъ се работници, веднага щомъ получатъ повиквателна заповѣдъ, безъ предупреждение, защото работодателятѣ предпочитатъ да бждатъ евентуално осждени на 15-дневно обезщетение, отколкото да плащатъ за неопределено време половина надница на повикания въ войската работникъ. Има-маса случаи, когато, по-плити вече въ войската, работници биватъ уволнявани, защото работодателятѣ поставя едно обявление за общо предупреждение, въ което влизатъ и отсъстващитѣ работници, постѣпници вече войници, и съ това той избѣгва задължението да плащатъ половинъ надница на работничитѣ, докато служатъ въ войската. За отсъствие дори не се търси причината, съставятъ се актове, глобяватъ се, разкарватъ се работници и работнички. Понѣкога, за да се избѣгне това задължение да се плаща половинъ надница на войничитѣ, предприятието, складътъ, се затваря ужъ поради липса на материали или на нѣщо друго, а на другия денъ се отваря въ другъ салонъ, но вече не се приематъ сѣщитѣ работници, а сѣ приематъ други, или, най-малкото, работодателятѣ се освобождава отъ задължението да плаща на постѣпилитѣ въ войската работници. Инсцениратъ се всевъзможни обвинения, клевети и злеставяния на неособено приятни на нѣкой отъ персонала на предприятието работници и пр.

Г-да народни представители! Азъ зная единъ такъвъ случай. Нѣколко работници, като останали безъ работа и обикаляйки отъ складъ да намърятъ такава, получили по това време повиквателни заповѣди.

Председателъ Никола Логофетовъ: Моля ви се, г-нѣ Божиловъ. — Г-да народни представители! Които приематъ да се продължи заседанието и следъ 20 часътъ, докато свърши сегашниятъ ораторъ, г-нѣ Коста Божиловъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Продължете, г-нѣ Божиловъ!

Коста Божиловъ: Та, казвамъ, тия работници, преди още да се настѣнятъ на работа, получили повиквателни заповѣди да се явятъ въ казармата. Но докато дойде денътъ за постѣване въ казармата, тѣ намиратъ работа и постѣватъ. Впоследствие, когато отиватъ въ казармата, и, съгласно наредбитѣ и законитѣ, е трѣбвало да имъ се плаща половинъ надница, работодателятѣ смѣталъ, че това е страшна измама, подалъ тѣжба и се възбудило последване срещу тѣзи работници за това, че, постѣвайки на работа, не сѣ съобщили на фирмата за полученитѣ повиквателни. Азъ смѣтамъ, г-да народни представители, че никой отъ работничитѣ, следъ като е получилъ повиквателна, не е лишенъ отъ правото да постѣпи на работа. До дождането на деня, въ който трѣбва да се яви въ казармата, работникътъ има право да постѣпи на работа, като работодателятѣ трѣбва да понесе всички задължения, които законътъ предвижда за случая.

Тѣзи сѣ мъркитѣ, които азъ смѣтамъ, че до известна степенъ могатъ да намалятъ, да смекчатъ остротата на безработицата, като намалятъ броя на безработнитѣ. Обаче, въпрѣки всичко, безработни има. Следователно, ще трѣбва съответнитѣ институции — фондътъ, Дирекцията на труда и пр. — да се справятъ съ безработицата и като подпомагатъ безработнитѣ. Това подпомагане, както знаете, става по два начина: като се настѣнятъ безработнитѣ на обществена работа или като имъ се дава съответна помощъ въ пари.

Г-да народни представители! На всички ни е известно, че трѣбва да се предпочита, щото борбата съ безработицата да става, преди всичко, чрезъ намиране и настѣняване безработнитѣ на работа. Намирането на работа не е по-даиние, тогава никой не може да каже, че на работника е дадена милостиня. Въ такъвъ случай работникътъ се чувствува гордъ, чувствува своитѣ права и задължения да работи и да получава съответната заплата срещу извършената отъ него работа. Обаче когато се подпомагатъ работничитѣ по този начинъ, азъ смѣтамъ, че ще трѣбва този, на когото се работи, да понесе и разноснитѣ по изплащането на извършената работа. Не може, напирѣмъ, както по едно време бѣше въ Пловдивъ, безработни работници да се поставятъ да копаятъ улици и изобщо да вършатъ работа на общината, а да имъ се заплаща отъ срѣдствата на фонда.

Д-ръ Никола Минковъ: То е предвидено вече, бе г-нѣ Божиловъ. Вие не сте прочели. Въ закона точно това е предвидено, че когато се работи на общинитѣ, общинитѣ заплащатъ, като се смѣта, че това е единъ безлихвенъ заемъ, който се сключва отъ фонда.

Коста Божиловъ: Г-да народни представители! Азъ зная и твърдя, че работници, които вършеха общинска работа, получаваха заплатата си отъ тоя фондъ, отъ сумата, която ние предвидѣхме миналата година съ извънредния облогъ отъ 1 л. на килограмъ тютюня. Азъ смѣтамъ, че това е неправилно. Правилно е да се намърятъ работници на безработнитѣ, но правилно е също така да плати онзи, комуто се работи. Срѣдствата на фонда иматъ свое предназначение, тѣ сѣ за случаи, когато не може да се намърятъ работници или се работи за смѣтка и въ интересъ на фонда, върши се работа на фонда.

Другиятъ начинъ за подпомагане на безработнитѣ и на тѣхнитѣ семейства е чрезъ даване на парична помощъ. Подпомагането на безработнитѣ става, преди всичко, на общо основание отъ срѣдствата на фонда „Обществени осигуровки“. Но това подпомагане се дава само на работници, които сѣ работили най-малко 32 — а по-рано 52 — седмици презъ последнитѣ 2 години. Помощта се дава въ продължение най-много на 12 седмици за една година, презъ което време тѣ сѣ били непрекъснато или на прекъсване безъ работа, а то значи всѣщностъ за 2 години, защото нови 32, респективно 52, работни седмици работникътъ не може да има, освенъ пакъ за следващитѣ 2 години.

Размърътъ пкъ на помощта е 25 л. на денъ за глава на семейството и 15 л. на денъ за „всички други“, не глави на семейства. Трѣбва ли, г-да, да се убеждаваме въ това, че ако не може да се каже почти никаква, то тая помощъ

отъ 25 л. за 2, 3, 4, 5-членни семейства е съвсем нищожна? Тя е 5, 6 или 10 л. дневно на човѣкъ. А съ тия 5 до 10 л. кои нужди могат да бъдат задоволени? — За храна, съблѣкло, наемъ, отопление, освѣтление, лѣкарства, провѣта и пр.? Налага се, очевидно, да стане увеличаване размѣра на помощта съгласно нуждите и скѣпотията на живота. Налага се едновременно съ това да стане и опростяване на процедурата по изплащане на помощта. Тази е обикновената помощ, която се дава за онѣзи, които иматъ изработени 32 седмици.

У насъ съществува и едно специално зло, наречено сезонна безработица. Това зло е официално регистрирано и законно регламентирано. Времето отъ 1 декемврий до 15 мартъ всѣка година се обявява за „мъртъвъ сезонъ“, т. е. презъ това време работниците не работятъ и не получаватъ помощи за безработица отъ фонда „Обществени осигуровки“. Близу 4 месеца — заедно съ седмицата, следваща регистрацията на безработния — работниците прекарватъ мъртъвъ, летаргиченъ сезонъ — като гущеритѣ и мечките. Тоя фактъ е една формална капитулация на държавата и обществото предъ това зло. А никакъ не е трудно то да бъде премахнато, за да могатъ работниците да получатъ помощъ отъ своя фондъ и презъ това време, защото тъкмо тогава нуждите имъ сѣ най-много и срѣдствата най-необходими. Наистина отъ миналата година се дава нѣкаква помощъ и за мъртъвъ сезонъ, но то се прави само за тютюноработниците и то за неизвестна частъ отъ тѣхъ. Това подпомагане става отъ специалния фондъ, предвиденъ въ бюджета на фонда „Обществени осигуровки“ и образуванъ отъ специалния данѣкъ по 1 л. на килограмъ изнесенъ въ странство тютюнъ, въ размѣръ миналата година на 30.000.000 л., а тази година на 25.000.000 л.

Съгласно наредбата за подпомагане на безработните тютюноработници, намиращи се въ сезонна безработица, публикувана въ „Държавенъ вестникъ“, брой 253, отъ 9 ноемврий 1940 г., нѣматъ право на такава помощъ всички работници отъ трета категория, споредъ прочутата система на картотеката, предимно жени, чиито мъже не сѣ тютюноработници, а сѣ колари, файтонджии, служители, стражари, хамали, ваксаджии и други, доходътъ на които очевидно е свършено недостатъченъ за издръжката на семейството. Съ това се извърши една вопиюща неправда спрямо тия жени, които цѣлия си животъ сѣ прекарвали заградени между дебелиятѣ стени на складоветѣ. Изключени отъ обсега на подпомагането по тая наредба сѣ и тия тютюноработнически семейства, които иматъ „страниченъ доходъ“ надъ 10.000 л. годишно. На останалата значителна частъ глави на тютюноработнически семейства се дава сезонна безработна помощъ, както следва: на лице съ доходъ до 6.000 л. се дава помощъ при повече отъ 5-членно семейство — 40 л. дневно; при 4 и 5-членно семейство — 35 л. дневно; при 2 и 3-членно семейство — 30 л. дневно; при едночленно семейство — 15 л. дневно, респективно по 6, 7, 10 или 15 л. дневно на човѣкъ. А на глава на семейство съ 10.000 л. страниченъ доходъ, съобразно членоветѣ на семейството му, се определя помощъ респективно така: 35, 30, 25 и 10 л., т. е. определя се помощъ отъ 5 до 15 л., а срѣдно 6, 7 л. на човѣкъ на день. И съ тия 6, 7 л. на глава, работническото семейство трѣбва да задоволява всестранните нужди на своитѣ членове презъ най-тежкия сезонъ на годината!

Борисъ Поповъ: Това не е вѣрно. Става въпросъ за страничния доходъ, безъ да се държи сметка, колко е получавалъ главата на семейството. Не говорите точно.

Коста Божиловъ: Помислете, г-да, какъ е възможно това, като знаете, че всѣки отъ васъ само за цигари и кафе харчи повече, отколкото е цѣлата помощъ за работническото семейство. При това изрично е обяснено въ наредбата, че подъ „страниченъ доходъ“ се разбира заплатата на съпругата, дъщерята и другитѣ членове отъ семейството на безработния, независимо отъ това, че и тѣ самитѣ може да сѣ тютюноработници и, като такива, съ огледъ естеството на специалния фондъ и на това, че сѣ сезонни безработни, сѣщо иматъ право на помощъ отъ фонда. А това значи следното: ако жената и дъщерята на тютюноработника сѣ работили по 5 месеца въ годината, съ 50 л. надница и сѣ имали доходи по 6.250 л. всѣка отъ тѣхъ, или общо 12.500 л. дветѣ годишно, то тѣхниятъ баща и съпругъ ще бъде лишенъ отъ правото на помощъ, защото неговиятъ страниченъ доходъ — общата имъ годишна заплата — надминава 10.000 л.

Относителното щастие, прочее, на това семейство, гдето двама отъ членоветѣ му презъ лѣтото сѣ намѣрили нѣколко месеца работа, се обръща въ формална катастрофа

за него презъ тежкия зименъ сезонъ, защото поради тая причина то е лишено отъ сезонна помощъ. Само ако семейството на тютюноработника е имало тежкото нещастие да живѣе презъ годината изключително съ скромната заплата отъ 40—50—60 л. надница на глава на семейството, когато е работилъ, и съ нищожнитѣ 25 л. на день помощъ презъ останалото време отъ работния сезонъ, когато пъкъ е билъ безъ работа — защото такава е помощта, получавана отъ фонда на общо основание — само въ такъвъ случай такава нещастно семейство има правото да получи сезонна помощъ.

По тая въпросъ азъ съмъ отправилъ питане до г-на министра на труда още преди повече отъ 2 месеца, когато излъзе наредбата въ „Държавенъ вестникъ“, обаче и до този моментъ отговоръ на това питане не е последвалъ. Г-нъ министърътъ не смѣта за много важна проблемата, която се третира въ това питане, нито пъкъ за важни въпроситѣ, които му се задаваха съ него, той сѣщо не смѣта за свое формално задължение по правилника да отговори. Затова азъ сега предъ васъ, предъ него и предъ бюрото изказвамъ своето негодуване за това негово отношение. Наистина, такива въпроси не бива да се минаватъ съ мълчание. Каточели тѣ не се отнасятъ до съдбата на едно голѣмо число български граждани и каточели това питане не се отправя отъ единъ народенъ представител, който ужъ има право по конституцията на контролъ върху дейността на министра; каточели то не се отправя до най-отговорния човѣкъ за съдбата на тия хора, каквѣто е министърътъ на труда.

Наистина, г-да народни представители, скоро следъ това казаната наредба бѣ измѣнена, като поменатиятъ погоре минимумъ на страниченъ доходъ се увеличи за семействата съ 5 и повече отъ 5 члена на 20.000 л., а за семействата съ 3, 4 члена — на 15.000 л. То се знае, че това не е резултатъ на моето питане. То е резултатъ на съгледане на „недоглеждането“, допустнато въ по-раншното решение.

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Азъ не ви отговорихъ, понеже Вашето питане не бѣше отправено въ нуждната форма.

Коста Божиловъ: Тѣй ли?

Министъръ д-ръ Славчо Загоровъ: Да защото езикътъ му не заслужаваше отговоръ. Имаше тенденции въ него, които бѣха доста ясни и не заслужаваха отговоръ.

Коста Божиловъ: Така ли? Азъ сега за пръвъ пътъ чувамъ министъръ да търси тенденции въ едно питане и отъ това да прави заключение, дали трѣбва или не трѣбва да му отговори. И вмѣсто народниятъ представителъ да контролира дейността на министра, излиза, че министърътъ контролира „тенденциитѣ“ на народния представител.

Екимъ Екимовъ: Разбира се, че ще ги търси, като ги влагате.

Председателъ Никола Логофетовъ: Побързайте, защото после нѣма да Ви дамъ повече време.

Коста Божиловъ: Имало е и другъ пътъ случаи, г-да народни представители, на такава „недоглеждане“, което свърши съ малко по-сериозни последици. Знаете, че миналата година презъ м. юний, вследствие на едно такава „недоглеждане“ и деуважаване искането на голѣма частъ отъ тютюноработниците, да имъ се даде каквото и да е увеличение, се започна голѣмата стачна борба. На другия день още биде съгледано това „недоглеждане“, и грѣшката се поправи, като се даде известно увеличение на заплатитѣ. Значи, призна се правотата на каузата и справедливостта на претенцията на работниците. Наистина, не въ искания размѣръ, но въ известенъ размѣръ се даде увеличение на надницитѣ. Не биваше да се допустне първото „недоглеждане“, за да става нужда да се коригира то впоследствие.

Д-ръ Никола Минковъ: То бѣше грѣшка на правителството, г-нъ Божиловъ, че вследствие на една стачка сѣ отстъпи. Всмѣхностъ не трѣбваше да се отстъпва.

Коста Божиловъ: Известно е, г-да народни представители, че така даденото тогава увеличение се обрна въ загуба за работницитѣ, защото, като се даде малко по-късно общото увеличение отъ 15% върху заплатитѣ на всички работници, отъ това разпореджане бѣха изключени тютюноработниците, макаръ даденото преди това на тѣхъ

увеличение да бъде само въ размер на 5, 6% от надницата и далеч по-долу от 15%. Но това вече не беше поради недоглеждане, а следствие на лоша политика.

Тръбва, прочее, работниците, застрашени от сезонна безработица — а такива са тютюнорботниците, строителните работници, бояджийските работници, пристанищните работници и пр. — според тая наредба, да предизкажат своята съдба и да пестят още от по-рано от своята малка заплата, защото иначе няма да разчитат на сезонна безработица. Азъ мога да ви посоча един примър. Ако работник, глава на семейство, е работил цял работен сезон от 8 месеца — това е най-щастливият случай — по 25 дни, правят всичко 200 дни, пресметнато по 60 л. надница, той ще има 12.000 л. доход за цялата година, или фактически средната му надница за това време от 240 дни ще бъде 50 л., което пък за цялата година от 365 дни значи една надница от 33 л. Тоя работник съ тая надница от 33 л. ще тръбва да изхранва своето семейство и да посреща всичките му други нужди, включително редовните и неизбъжни разходи, минимум 1217 л., за разни данъци, членски вносъ в Българския работнически съюз, фондови марки и др., според „Професионална мисъл“, кн. 4, стр. 20.

Г-да народни представители! Картината става още по-мрачна, ако тоя работник не е бил щастлив да работи 8 месеца, а е работил по-малко месеци. Тя пък става непрогледно тъмна, ако през това време, когато е работил, той не е работил пълни дни, а е работил по 1/2 или 3/4 день, каквито случаи има много и каквито днесъ в „Труд“ изнася. Тогава вече неговата надница няма да бъде и 33 л. средно за цялата година, а ще бъде много по-малка. А според експерименталната сметка на Дирекцията на статистиката екстенсивно-минимумът за едно семейство е кръгло 28.000 л., т. е. 4 пъти повече от годишната заплата на работника.

Не е ли повече от очевидно, г-да, че такова семейство не може, освен да води едно жалко съществуване, да гладува, да се изражда и да гине преждевременно съ такъв доход? Явно е, прочее, че се налага да се дава на всички работници и въ достатъчен размер сезонна помощ за едно сносно човешко съществуване.

Г-да народни представители, вие ще се ужасите и ще се възбунтувате, ако само за един момент нѣкой от васъ, или нѣкой от вашите близки, бъде поставенъ въ това положение, че да задоволява всичките си нужди само съ тия мизерни 33 л., или 30 л. на день! А хората живѣят не день, не два, а цял си животъ, години наредъ съ такъв скромен доход, съ такава нищожна надница.

Г-да народни представители! Въ връзка съ така набелязанитъ от мене срѣдства за борба съ безработицата и за подпомагане на безработнитъ, се поставя въпросътъ за срѣдствата за това подпомагане. Азъ ще се опитамъ да отговоря на така поставения въпросъ.

Сметамъ, преди всичко, че специалният фондъ, който се образува от извънредния облогъ по 1 левъ на килограмъ тютюнь, който се изнася, може многократно да бъде увеличенъ, като, първо, се обложатъ всички тютюни, които се изнасятъ, включително и онзи, който се манипулира от Българската земеделска и кооперативна банка; второ, като вмѣсто по 1 левъ се обложи съ 4—5 л. на килограмъ специално оня тютюнь, който се обработва съ манипулацията тонга. Тогава вмѣсто 25—30 милиона лева, вие ще имате специален фондъ за подпомагане сезонно безработнитъ на сума повече от 100 милиона лева. За подпомаганята на обикновенитъ, несезоннитъ безработни от обикновенитъ срѣдства на фонда пък ще трѣбва да се закрепят, и да се стабилизира положението на самия фондъ. За тая цел, преди всичко, ще трѣбва държавата да внесе сумата, която тя дължи на фонда и която набляжава единъ милиардъ лева, защото презъ 1937 г. тя е била 700 милиона лева. Освенъ това държавата ще трѣбва да внася редовно предвиданитъ всѣка година въ бюджета около 60 милиона лева свои вноски, 1/3 отъ всички вноски въ този фондъ. Досега тя внася само 11 или 12 милиона лева. Същото да се следи и за работодателитъ, а не да чакат от време на време опрощавания, амнистии и прочее. Да се уреди и въпросътъ за рационалното употребяване срѣдствата на фонда; да се намѣри начинъ за пласиране срѣдствата на фонда така, што не само тѣ да бъдатъ запазени, но и да се рентиратъ добре.

Г-да народни представители! Отъ отчета, който е даденъ отъ Дирекцията на труда въ Върховния съветъ на труда и общественитъ осигуровки, вие виждаме, че срѣдствата на фонда сѣ раздадени въ заеми на всевъзможни учреждения, които нѣматъ нищо общо съ интереситъ на хората, които разчитатъ за помощъ въ случай на безработица по този фондъ — работниците.

Д-ръ Никола Минковъ: Напримър?

Коста Божиловъ: Напримър, Съюзът на популярнитъ банки е вземалъ заемъ отъ 3 милиона лева; Столичната община — единъ пътъ 7 милиона, другъ пътъ 4.800.000 л., или всичко 11.800.000 л.; Габровската община — 1.800.000 л.; Българскитъ държавни желѣзници — 160.000.000 л.; Министерството на земедѣлнето и държавнитъ имоти — 3.800.000 л.; земедѣлското стопанство при Пловдивската градска община — 2.000.000 л.; фондътъ „Поморийски солници“ — 5.000.000 л.; фондъ „Пястица“ — 125.000.000 л.; Старозагорската община — 15.000.000 л.; Хасковската община 10.000.000 л.; Павелбанската община — 8.000.000 л.; Министерството на земедѣлнето и държавнитъ имоти — 30.000.000 л.; Дирекцията на строежитъ, за електрификация — 100.000.000 л.; Министерството на финанситъ за Министерството на войната — 28.000.000 л.; Дирекцията на народното здраве — 15.000.000 л.; Пловдивскитъ мострентъ панаяръ — 10.000.000 л.; Бургаската община — 10.000.000 л., или всичко 538.000.000 л. раздадени заеми.

Като прибавимъ къмъ това и ония суми, които държавата дължи на фонда, ще видите, че отъ срѣдствата на тоя фондъ сѣ раздадени или неприбрани, непоставили повече отъ 1 милиардъ и 200—300 милиона лева. Азъ зная, че тоя, който гледа лихварски на работата, ще каже: „Какво по-хубаво отъ това; срѣдствата на фонда сѣ пласирани въ заеми съ лихва на сигурни учреждения, държавни предприятия — Министерството на финанситъ, Министерството на земедѣлнето, българскитъ държавни желѣзници, общини и т. н.“ Азъ съмъ противъ такова разливяване срѣдствата на фонда, макаръ и подъ лихва.

Преди всичко, г-да, съ това се излагатъ на рискъ срѣдствата на фонда, защото батакчиликътъ или неплатежеспособността на общинитъ не е тайна за насъ. Но дори да приемемъ, че общинитъ редовно посрѣщатъ заемитъ, редовно си изплащатъ вноскитъ, все пакъ при създаване на закони за облекчение на общинитъ и др. се засѣгатъ и тия задължения. Съ това, естествено, страдатъ интереситъ на фонда, защото неговитъ вземания се засѣгатъ също отъ тия облекчения и вече не се прибиратъ въ пълния имъ размеръ.

Д-ръ Никола Минковъ: И къде трѣбва да отиватъ паритъ, споредъ васъ?

Коста Божиловъ: Чакайте, моля ви се, ще ви кажа и това.

Председател Никола Логофетовъ: Завършете, г-нъ Божиловъ, защото още малко време имате.

Коста Божиловъ: Имамъ още 20 минути.

Г-да народни представители! Азъ сметамъ, че тия срѣдства не бива лихварски да се използватъ, защото да се даватъ въ заемъ срѣдствата на фонда, макаръ и съ 5 или 6% лихва за 15—20—25 години, тѣ сѣ полузагубени. Докато се изминатъ тия 25 години, бждете увѣрени, че даденитъ въ заемъ 2—3—5 или 100 милиона лева няма да могатъ да бъдатъ възстановени, макаръ и съ лихвитъ, въ реалния имъ размеръ, въ тоя размеръ, който тѣ иматъ сега, когато се даватъ. Съ тая сума отъ 100 милиона лева тогава, следъ 10—15—20—25 години, макаръ и заедно съ лихвитъ, далечъ няма да се свърши тая работа, която сега може да се свърши съ тия пари. Азъ сметамъ, че не лихварскиятъ елементъ трѣбва да бъде мѣродавенъ при намиране мѣсто за пласиране на срѣдствата на фонда.

Вѣрно е, че освенъ тоя лихварски мотивъ за даване въ заемъ срѣдствата на фонда, сочи се и другъ, а именно: да се даде възможностъ на общинитъ да строятъ общински жилища и пр. Но азъ сметамъ, че ако срѣдствата на фонда, както срѣдствата, да кажемъ, на Чиновническото дружество, се вложатъ въ имоти или въ постройки, които да задоволяватъ нуждитъ на работниците, или пък най-малко да даватъ нѣкой доход, то освенъ че фондътъ ще има доходъ повече отъ лихвитъ, които проблематично е да си ще постѣпятъ отъ общинитъ или държавнитъ предприятия, но и всѣки день капиталътъ, вложенъ въ тѣхъ, ще се увеличава съ самия фактъ, че ще се увеличава и стойността на тия имоти.

Но не е това най-важното и не е това най-препоръчителното мѣсто за пласиране срѣдствата на фонда. Азъ сметамъ, че съ тия срѣдства ще трѣбва да бъдатъ построени жилища, болници, санаториуми, детски приюти, почивни станции, родилни домове и изобщо институти и учреждения, които сѣ необходими за поддържане съществуването, за подобрене поминъка, за поддържане здравето на работниците, членуващи и нечленуващи въ фонда. Тия

придобивки за здравето, за поминъка, за спокойствието, за духа на работниците, азъ съмтамъ, че струватъ много повече, отколкото лихвитъ, кито ще ви даде едно учреждение или едно предприятие, сключило заемъ отъ фонда, следъ 5-10-20 години. Запазете здравето, запазете духа и спокойствието на работниците и това ще компенсира многократно пята лихварскитъ смѣтки, отъ които очаквате да получите доходъ отъ учрежденията, които сж взели тия суми въ заемъ.

Екимъ Екимовъ: Ясно е.

Коста Божиловъ: Съ това, г-да народни представители, азъ съмтамъ, че фондътъ ще има всѣки моментъ възможностъ, разполагайки съ сръдствата си, да задоволява нуждитъ на работниците такива, каквито се появяватъ, и тогава когато се появятъ. Защото сега, като е раздалъ толкова суми въ заемъ, бждете увѣрени, че той не ще може да посрѣща редовно своитъ и на работниците нужди и че всѣкакви опити и лични инициативи, като тази, която сега Дирекцията на труда има намѣрения да осъществява, за постройка на работнически жилища, нѣма да могатъ да се осъществяватъ. Трѣбва да се чака 10-15-25 години да поставятъ сумитъ, които сж дадени въ заемъ, та тогава да осъществятъ инициативитъ, като тая за построяване на работнически жилища и пр. (Възражения)

Единъ народенъ представителъ: Ясно е това. Цѣла нощъ може да ни занимавате съ тия въпроси.

Председателъ Никола Логофетовъ: (Звъни) Приключвайте, г-нъ Божиловъ. Още 5 минути Ви давамъ, за да свършите.

Коста Божиловъ: Отъ кога почнахъ, г-не председателю?

Председателъ Никола Логофетовъ: Въ 7¼ часътъ почнахте, а сега е 8¼. Давамъ Ви още 5 минути, за да свършите.

Коста Божиловъ: Г-да народни представители! Азъ соча още едно сръдство за стабилизиране положението на фонда. Този въпросъ е билъ слаганъ и въ заседанията, както казахъ, на Върховния съветъ на труда Миналата година сщиятъ въпросъ азъ повдигнахъ при гласуване бюджета на фонда. Не мога да намѣря аргументъ въ полза на тая теза, която се поддържа отъ нѣкой, а именно, съ сръдствата на фонда да се изплащатъ разходите на всички служби, на всички учреждения, на всички институти въ връзка съ прилагането на трудовитъ закона.

Д-ръ Никола Минковъ: Това е уредено вече. Безпредметно е да говорите, защото — не сте следили може би — не отдавна мина законътъ за Института за обществено осигуряване.

Коста Божиловъ: Само Вие всичко следите!

Д-ръ Никола Минковъ: Безпредметно е да говорите, защото се уреди вече този въпросъ. Бюджетътъ на Дирекцията на труда минава като частъ отъ бюджета на държавата, съгласно този законъ.

Коста Божиловъ: Кое минава като бюджетъ на държавата? Защо заблуждавате!

Д-ръ Никола Минковъ: Съгласно закона за Института за общественото осигуряване, въ бждеще цѣлиятъ бюджетъ на Дирекцията на труда ще бжде частъ отъ бюджета на държавата, а нѣма да тежи върху фонда „Обществени осигуровки“. Така че, преди още да се съитие вие, държавата го е свършила!

Коста Божиловъ: Г-нъ Никола Минковъ се смѣта за голѣмъ същачъ.

Д-ръ Никола Минковъ: Не се считамъ за нищо, но ви спомнямъ за единъ законъ.

Коста Божиловъ: Въ бюджета на фонда „Обществени осигуровки“ и въ този моментъ и за цѣлата 1941 г сж предвидени сръдства за издръжане на Дирекцията на труда — не само службата обществени осигуровки, но и службитъ по инспекциитъ на труда.

Д-ръ Никола Минковъ: Ами че преди 15 дни, г-нъ Божиловъ, мина законътъ за Института за обществено осигуряване, съ който се уреди този въпросъ. Ако не сте били тукъ, кой е виновенъ!

Коста Божиловъ: Тукъ съмъ билъ и зная какво е решено. Но зная също така, че такива като васъ сж поддържали тезата, че щомъ тѣзи учреждения изпълняватъ, прилагатъ и следятъ за приложението на трудовитъ закони, тѣ ще трѣбва да бждатъ издръжани съ сръдствата на фонда „Обществени осигуровки“.

Азъ съмтамъ, че е неправилно, службитъ на инспекциитъ на труда да се поддържатъ отъ сръдствата на фонда. Тѣ трѣбва да се издръжатъ отъ сръдствата на държавния бюджетъ, както всички други служби. И колкото по-скоро стане това, . . .

Д-ръ Никола Минковъ: То стана вече, бе г-нъ Божиловъ.

Коста Божиловъ: . . . толкова по-скоро ще имаме едно сръдство повече за стабилизирането на фонда.

Димитъръ Марчевъ: То стана отдавна, законътъ мина отдавна.

Председателъ Никола Логофетовъ: Оставете го, г-да, да завърши!

Д-ръ Никола Минковъ: Г-нъ Божиловъ! Похвалете поне тази инициатива, поне това, което пледирате, че трѣбва да стане, като научавате сега, че е станало вече.

Коста Божиловъ: Моята работа не е да хваля хората, които сж изпълнили своето задължение по закона. За това имъ се плаща — да изпълняватъ дълга си.

Обаждаатъ се: А-а-а!

Д-ръ Никола Минковъ: Отъ единъ частъ Вие само хулите. Поне това похвалете.

Коста Божиловъ: Никого не съмъ хулилъ.

Д-ръ Никола Минковъ: Хулите една политика, една система.

Коста Божиловъ: Азъ не мога да хваля никого, който изпълнява елѣментарния си дългъ. Азъ признавамъ само, че такъвъ човѣкъ е изпълнилъ дълга си.

Д-ръ Никола Минковъ: Поне това признайте.

Коста Божиловъ: Азъ похвалявамъ само онѣзи хора, които извършватъ нѣщо повече отъ това, което сж задължени да извършатъ, или извършатъ нѣщо полезно, безъ да бждатъ задължени да го направятъ.

Председателъ Никола Логофетовъ: Свършете! Направете заключението си: одобрявате ли закона или не.

Коста Божиловъ: Г-да народни представители! Въ това законче, което разискваме, има измѣнения досежно процедурата по разглеждане дългата предъ помирителния съдъ и други нѣкои измѣнения на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица. Въ второто законче, което следъ малко ще се докладва, има едно измѣнение, което, за удоволствие на г-нъ Минковъ, мога да кажа, че действително е навременно и съобразено съ нуждитъ на безработнитъ. Но не мога да му направя комплиментъ и за него, защото и съ неговото внасяне е изпълненъ единъ елѣментаренъ дългъ.

Д-ръ Никола Минковъ: Защо на мене да правите комплиментъ? То не е мое дълго, а е на г-на министра на търговията.

Коста Божиловъ: Азъ констатирамъ, че това законче е въ съгласие съ действителното положение на нѣщата, защото постановява, че работникътъ, когато остане въ продължителна безработица не по своя вина, не по вина на работодателя, а по вина на изключителни обективни условия и обстоятелства — липса на материали и пр., има право, като безработенъ, на обезщетение не ако е прослужилъ 32 седмици, а ако е прослужилъ само 16 седмици.

Но, г-да народни представители, азъ съмтамъ, че измѣнението, което се предлага въ процедурата по разглеждане дългата предъ помирителния съдъ, е неудачно, е не-

правдано от много гледища. Въ мотивитъ към законопроекта се навежда единственъ аргументъ за прокарването на това измѣнение, а именно, да се оеднакви процедурата по разглеждане дѣлата предъ помирителния съдъ съ тази по разглеждане дѣлата предъ околийския съдъ. Другъ аргументъ нѣма. Нѣма, напиримѣръ, аргументъ, че помирителнитъ сѣдилища сѣ претрупани съ работа, че тѣ съ своята компетентностъ сѣ достатъчно доказали, че нѣматъ нужда по-нататкъ отъ контролъ, та да не пишатъ мотиви къмъ решенията си и т. н. Такъвъ аргументъ за оеднавяване на процедурата вѣроятно е билъ навежданъ навремето-си, вѣроятно е билъ вземакъ подъ съображение, но той не е билъ смѣтнатъ за достатъчно уважителенъ, затова още при прокарването на първоначалния текстъ на чл. 12 отъ закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица сѣ предвидени известни отклонения отъ общата процедура. Защото, наистина, процедурата по разглеждане дѣлата предъ помирителния съдъ е сѣщата, каквато е процедурата по разглеждане дѣлата предъ околийския съдъ. Но изключенията сѣ изрично предвидени, а именно, че се обжалватъ решенията не по същество, а само по касационенъ редъ, и то въ едноседмиченъ срокъ, предъ областния съдъ; че се връщатъ евентуално на сѣщия съдъ за ново разглеждане; че сѣдътъ е задълженъ да се подчини на сѣжденията на касационната инстанция и пр. Г-да народни представители! Околийскиятъ съдъ има широка компетенция. Той разглежда искове до 30.000 л., а по специални дѣла — за нарушено владение и за дѣла — за милиони. Околийскиятъ сѣдия е претрупанъ много съ работа. Той гледа 90% отъ всички граждански дѣла. За него е оправдано донѣкъде да не пише мотиви къмъ решенията си по искове до 2.000 л. и решенията му по такива искове да не подлежатъ на обжалване. Той има толкова много работа, че другата му работа, като е подложена на касационенъ и апелативенъ контролъ, той ще взема въ съображение той контролъ и по отношение на другитъ дѣла, решенията по които не подлежатъ на обжалване. При помирителния съдъ, обаче, случаятъ е другъ. Тамъ 90% отъ дѣлата сѣ съ цена на иска до 2.000 л., и ако освободите сѣда отъ задължението да пише мотиви и решенията му не подлежатъ на обжалване, то значи фактически много малко отъ решенията на помирителния съдъ да подлежатъ на обжалване. Тогава не ще може да се върши никакъвъ контролъ върху дейността на този съдъ.

Освенъ това, г-да народни представители, и компетенцията на помирителния съдъ е неограничена. Той въ много случаи разглежда дѣла и надъ 100.000 л., а за решенията му не е допустната никаква провѣрка по същество, т. е. решенията на помирителния съдъ, независимо отъ цената на иска, по който сѣ постановени, подлежатъ само на касационно обжалване а не и на въззивно обжалване — нѣщо, което е противно на общото правило, прокарано въ закона за гражданското сѣдопроизводство. И ако въ случая трѣбваше да оеднаквимъ процедурата за разглеждане дѣлата предъ помирителния и предъ околийския съдъ, мене ми се струва, че тъкмо едно такова измѣнение трѣбваше да се предложи.

Д-ръ Никола Минковъ: Само тукъ си правъ.

Коста Божиловъ: Вѣпрѣки това, нѣма да ти благодаря. Вънъ отъ заседанието ти въ много случаи си ме признавалъ за правъ, но тукъ правишь демагогия.

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Свършете!

Коста Божиловъ: Смѣтамъ, че такова едно измѣнение е оправдано. Но тѣзи измѣнения, които се искатъ сега, не сѣ въ интересъ нито на правораздаването, нито на тѣзи, които ще търсятъ правораздаване.

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Моля, свършете!

Коста Божиловъ: Имамъ да кажа още 2—3 думи по другитъ измѣнения, които се предлагатъ съ законопроекта.

Председател Никола Логофетовъ: Свършете!

Коста Божиловъ: Къмъ чл. 18 отъ закона, напиримѣръ, се прибавя нова алинея, споредъ която министърътъ на търговията, промишлеността и труда може да определя за нѣкои производства или видове работи, работодателитъ да се обръщатъ за работници само къмъ бюрата за настаняване — нѣщо, което, мисля, че и досега бѣше тѣхно

задължение и което е трѣбвало да става. Казано е, обаче, сѣщо така, че министърътъ може да определя реда на настаняването и да забрани постъпването въ известна професия на нови работници. Азъ смѣтамъ, че това не е редно и нѣма да бѣде никакъ полезно.

Председател Никола Логофетовъ: Въ комисията ще се изкажете, г-нъ Божиловъ. Моля, свършете!

Коста Божиловъ: Свършвамъ. — Ако се забрани достъпътъ на нови работници въ известна професия, за да не бѣде тя преситена и за да нѣма въ нея безработица, то явно е, че безработицата ще да е настанала вече, шомъ работниците търсятъ нова професия. Явно е, че тѣ сѣ безработни и затова търсятъ друга професия. Като имъ затворите вратитъ на складовѣт, очевидно е, че тѣ оставатъ въ безработица. Та, намалявайки безработицата въ известенъ браншъ по този начинъ тя съ нищо не се намалява въ другитъ браншове. Съ други думи, прелива се отъ пусто въ праздно.

Колкото се отнася до реда на настаняването, казано е, че министърътъ може да определя този редъ. Азъ смѣтамъ, напиримѣръ, че ако министърътъ издаде една наредба въ смисълъ, че най-напредъ се настаняватъ главитъ на семействата или тѣзи, които нѣматъ никакъвъ доходъ и пр., това ще бѣде една работа мъчно изпълнима, несправедлива за нѣкои категории работници и незаконна. Защото кой ще бѣде този, който ще провѣрява, какъвъ е доходътъ на това семейство, кой е глава на семейството, кой не е и т. н.? Или кой отъ насъ ще се съгласи, че само главата на семейството има право да постъпи на работа, а другитъ безработни несемейни — мъже и жени и други членове на семейството трѣбва да гладуватъ? Азъ смѣтамъ, че колкото и мораленъ елементъ нагледъ да има въ една такава наредба, все пакъ крайниятъ резултатъ не ще бѣде такъвъ, че да ни накара да я приемемъ. Напротивъ, съ нея ще се създадатъ само най-лоши чувства и отношения между безработнитъ: антагонизъмъ, егоизъмъ, доносничество и пр.

Председател Никола Логофетовъ: Ако не свършите, ще Ви отнема думата, защото много отстъпки Ви направихъ. Приключете!

Коста Божиловъ: Още 3 минути.

Председател Никола Логофетовъ: Давамъ Ви 3 минути.

Коста Божиловъ: Чл. 38, алинея първа, пакъ се измѣня въ смисълъ, че помощъ се дава само на такъвъ безработенъ, който „нѣма възможностъ да приложи своя трудъ въ собствено предприятие или стопанство, или такова на съпруга, респективно съпругата, или на родителитъ си“ и пр.

Г-да народни представители! Въ такъвъ случай ние бихме могли да имаме много не само неуредици, ами злепоставяне интереситъ на безработнитъ. Напиримѣръ, имаме единъ градинарь, който съ своята жена обработва градината, но децата му работятъ въ складъ или занаятъ: обушари, шивачи или друго. Тѣ могатъ да останатъ безъ работа, и градскиятъ агентъ, който ще преценява материалното състояние на безработния, може да каже: този безработенъ може да пласира своя трудъ въ градината на своя баща. А този баща, ако наистина имаше нужда отъ рѣцетъ на своя синъ или дъщеря, нѣмаше да ги прати на работа въ склада, нито при шивача, нито при обушаря. Може да има и други причини. Може синътъ или дъщерята да не е въ добри отношения съ баща си, макаръ да живѣе подъ единъ покривъ съ него, и по тази причина да не може да отиде да работи съ него въ неговото стопанство. Въобщо може отъ гледището на градския агентъ или на онзи, който ще преценява материалното състояние на безработния, последниятъ да има къде да работи, а фактически това да му е невъзможно. Ако единъ млѣкаръ едва поддържа млѣкарницката си и жена му е безъ работа, не можемъ да кажемъ: и тя може да отиде да работи при него. Пъкъ и нали тия работници сѣ плашали толкова време марки именно за въ случай на безработица? Какъ ще имъ се отнеме законното право за помощъ?

Председател Никола Логофетовъ: (Звъни) Свършете! Часътъ е 9 безъ четвъртъ вече, а Вие почнахте въ 7 и половина!

Коста Божиловъ: Ето, свършвамъ. — И най-последно, г-да народни представители, последното измѣнение е това, че всѣки безработенъ трѣбва да приеме да постъпи на ра-

бота, каквато му се посочи и пр. Въ по-ранния текст бѣше казано, че той е длъженъ да постѣпи на „подходяща“ работа и че може и да не постѣпи, ако е боленъ или ако е умственъ работникъ, а се вика изключително на физическа работа. Сега не е казано нищо. Казано е само, че може да не приеме работата, която му се посочва, ако докаже, че тази работа не е за него. Въ досегашния текст бѣше предвиденъ и начинъ за доказване предъ помирителния съдъ и пр. отъ работника, че работата, която му се предлага, не е подходяща за неговитѣ физически сили. Въ измѣнението, което ни се предлага сега, никъде не е предвидена процедура за доказването на тѣзи нѣща, нѣма предвидено мѣсто, където да става то и пр.

Но, г-да народни представители, и да бѣше предвидено нѣщо въ това направление, и то щѣше да е безполезно и безпредметно. Защото представете си какво ще бѣде. Безработниятъ се лишава отъ правото на помощъ за безработица по нѣкоя отъ тия причини. Той завежда нѣкъде си дѣло да доказва, че не може да работи въ стопанството на баща си или на мъжа си и пр., и докато дѣлото се свърши въ дветѣ инстанции, свършилъ се и сезонътъ. Или безработенъ отказалъ да постѣпи на предложена му работа и го лишимъ отъ право на помощъ. Докато докаже, че тази работа не е подходяща за неговитѣ физически сили, миналъ сезонътъ. А презъ това време той е гладувалъ. Явно е, че бѣше по-добре да се запази стариятъ текстъ.

Ето защо, г-да народни представители, поради всичко това, което се опитахъ да изложа предъ васъ, азъ мисля, че тѣзи измѣнения, които сега ни се предлагатъ, нѣма да осъществятъ ония добри намѣрения, може би, които се криятъ въ него, а фактически ще дадатъ отрицателенъ резултатъ. А последното измѣнение пъкъ просто ще постави онѣзи, които изпълняватъ закона, въ невъзможность и неудобство да го изпълнятъ, а безработнитѣ ще бждатъ съ него направо злепоставени. Затова азъ съмъ противъ тоя законопроектъ.

Председателъ: НИКОЛА ЛОГОФЕТОВЪ

Председателъ Никола Логофетовъ: Ще прекратимъ днешното заседание.

За утрешното заседание, 19 мартъ, 15 ч., съ съгласието на правителството, предлагамъ следния дневенъ редъ:

Първо четене на законопроектитѣ:

1. За допълнение на закона за имуществата, собствеността и сервитутитѣ.

2. За измѣнение на членове 106 и 107 отъ закона за лицата.

3. За кадастръ и комасация.

4. За трудови земеделски стопанства.

5. За насърчение и подобрене на птицевъдството.

6. За насърчение и подобрене на свиневъдството.

7. За насърчение и подобрене на овцевъдството.

8. За насърчение и подобрене на говедовъдството.

9. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за преработка на млѣкото.

10. За отстъпване отъ държавата на с. Столѣтово, Карловско, държавната минерална баня и изворъ въ землището на сѣщото село.

11. За измѣнение и допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица (Продължение на разискванията).

12. За допълнение на закона за настаняване на работа и осигуряване при безработица.

13. За професионалнитѣ организации.

14. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ въ колегитѣ: Горноорѣховска III, Дупнишка II, Петричка, Радомирска I, Свиленградска, Хасковска I, Хасковска III, Ардинска, Борисовградска, Поповска I, Варненска селска I, Шуменска II, Горноорѣховска II.

Който приематъ предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварямъ заседанието.

(Затворено въ 20 ч. 50 м.).

Секретари: { АТАНАСЪ ЦВѢТКОВЪ
АЛЕКСАНДЪРЪ ЗАГОРОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: ДОНЧО ДУКОВЪ

